

T.C
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİMDALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TURİZM FAALİYETLERİNİN ŞEHİRSEL GELİŞMEYE ETKİLERİ: ŞİLE
ÖRNEĞİ

Oylum SAKALLIOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

Nevşehir
Haziran 2021

TURİZM FAALİYETLERİNİN ŞEHİRSEL GELİŞMEYE ETKİLERİ: ŞİLE ÖRNEĞİ

Oylum SAKALLIOĞLU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Mayıs/2021

Danışman: Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

ÖZET

Şile’de turizm faaliyetlerinin şehirselleşmeye etkileri ve bu etkiler dikkate alınarak sürdürülebilir bir gelişim için bölgede ne tür çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği araştırma süreçlerinde ilgili literatür taranmış ve çok sayıda resmi doküman ile veri incelenmiştir. Bununla birlikte araştırma süresince saha ziyaretleri gerçekleştirilerek gözlem ve incelemelerde bulunulmuştur. Çalışmada ayrıca güvenilirliği artırmak amacıyla veri çeşitliliğini sağlamak üzere araştırma sahasına ilişkin bilgi sahibi olan ve bölgede çalışan kamu görevlileri, ikinci konut sahipleri, yerel halk ve ziyaretçilerden oluşan toplam 27 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel ve içerik analizine tabi tutularak yorumlanmıştır. Araştırmada Şile’de gerçekleşen turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin İlçenin şehirselleşmeye üzerindeki etkileri; şehirselleşme süreci, konut artışı ve mekânsal gelişim, nüfus gelişimi, çevresel etkiler, ekonomik etkiler ve toplumsal kültürel etkiler başlıkları altında incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; ilçede yerleşim alanları büyük bir hızla artış göstermekte, buna karşın akarsu, göl ve orman alanlarının yanı sıra mera ve kuru tarım alanları daralmaktadır. Bu genel değişim Şile’de hızla artmakta olan yapılaşma ile ilişkilidir. İlçede özellikle ikinci konut sayıları hızla artmakta ve bu artış mekânsal gelişim üzerinde önemli etkiler ortaya çıkarmaktadır. Turizm Şile’de nüfus üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. İlçede yaşanan mevsimsel hareketliliğin yanında yerleşik nüfusun da artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

Araştırmada turizmin ekonomik açıdan ilçe için öneme sahip olduğu; turistik tesis, özel iş yeri ve işveren sayılarının turizmin gelişimiyle birlikte hızlandığı tespit edilmiştir. Buna karşın Şile’de günübirlik ziyaretlerin yaygın olması nedeniyle turizm ekonomik gelişim üzerinde beklenenden daha sınırlı bir etkiye sahiptir. Bulgular çerçevesinde turizm ile yerel ekonomi arasındaki bağın yeterince güçlü olmadığı, turizm faaliyetlerinin ekonomi üzerindeki olumlu etkilerine karşın bu etkinin çoğunlukla mevsimsel olduğu anlaşılmaktadır. Turizmin çevresel etkileri konusunda ise doğanın aşırı ve bilinçsiz kullanımı nedeniyle kıyıları, kumul alanları, ormanlar ve su kaynakları başta olmak üzere pek çok doğal alanın mevsimsel olarak önemli düzeyde kirlenebildiği ve zarar görebildiği görülmektedir.

Araştırma bulguları çerçevesinde Şile’de sũrdũrũlebilir gelişimi sağlamak ũzere; doğal ve kũltũrel yapının korunması, deniz turizminde aşırı yoğunluktan kaynaklanan sorunların giderilmesi, tesislerin hem nicelik hem de nitelik olarak iyileştirilmesi, kũltũr, gastronomi, eğitim, sağlık ve doğa turizmi açısından potansiyelin etkin biçimde kullanılarak turizmin bũtũn yıla yayılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Şehir, Şehirleşme, Şile.

**THE EFFECTS OF TOURISM ON URBAN DEVELOPMENT: THE
EXAMPLE OF ŞİLE**

Oylum SAKALLIOĞLU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Department of Geography, M.A., May, 2021

Supervisor: Assoc. Prof. Şenay GÜNGÖR

ABSTRACT

This study aims to reveal the effects of tourism on urban development in Şile by examining and the potential policy opportunities for the region to support sustainable development. This research has been carried out by the screening model. During the research processes in which the qualitative research approach was adopted, the relevant literature was scanned and many official documents and data were analyzed. Also, during the research, field visits, observations, and examinations were made. In the study, semi-structured interviews were conducted with 27 people consisting of public officials, summerhouse owners, residents, and visitors who have knowledge of the research field and work in the region to increase the reliability of the study. The obtained data were interpreted by being subjected to descriptive and content analysis. In this study, the effects of tourism on the urban development of Şile; urban land use, housing growth and spatial development, population development, environmental, economic, and social-cultural impacts are examined under different sections.

According to the results of this study, the settlement areas in the district are increasing, while the rivers, lakes and forest areas, and pasture and dry agricultural areas are shrinking. This general change is related to the increasing constructions in Şile. Especially in this town, the number of summerhouses is increasing, which has significant effects on spatial development. Tourism also has a significant impact on the population in this town. Also to the seasonal dynamism in the district, it is seen that the population is also in an increasing trend.

This study shows that tourism is economically important for Şile. The number of touristic facilities, private workplaces, and employers has accelerated with the development of tourism in this town. But, tourism has a limited effect on economic development than expected due to the prevalence of daily visits in this town. Within the framework of the findings, it is understood that the link between tourism and the local economy is not strong enough, despite the positive effects of tourism activities on the economy, this effect is seasonal. About the environmental impacts of tourism, it is seen that many natural areas, especially coasts, dune areas, forests, and water resources, can be polluted and damaged at a significant level seasonally due to excessive and unconscious use of nature.

To ensure sustainable development in Şile, research findings show that; tourism should be spread throughout the year by using the potential culture, gastronomy,

education, health, and nature tourism. Also, the problems arising from the excessive intensity in sea tourism should be ended, improved the facilities both quantity and quality, and protected the natural and cultural structure.

Keywords: Tourism, Urban, Urbanization, Şile.

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans sürecimin başından sonuna kadar desteğini esirgemeyip her konuda yol gösterici ve öğretici olan, öğrenim hayatıma önemli katkıları bulunan kıymetli hocam Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR'e üzerimdeki emeği için teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yüksek lisans öğrenimim süresince ve tezimin hazırlanması aşamasında desteğini esirgemeyip özveriyle çalışmalarına katkı sağlayan değerli hocam Öğr. Gör. Fatih ADIGÜZEL'e; her ihtiyacım olduğunda desteğini gördüğüm Arş. Gör. Hasan İÇEN'e; tez hazırlama aşamasında Şile ilçesi ile ilgili kaynaklara erişmeme yardımcı olup kısa zamanda doğru kişilere ulaşabilmemi sağlayan Doç. Dr. T. Ahmet ERTEK'e; Şile ilçesi ile ilgili sahada ve kaynaklarda doğru, güvenilir verilere ulaşmamı sağlayan, fikirleri ile yol gösterici olan, elindeki kaynakları benimle paylaşan ve çalışmamın birçok noktasında büyük emeği geçen Coğrafyacı Araştırmacı Yazar Sayın Nabi EVREN'e; gerek bu çalışmada gerekse yaşamımın her alanında desteğini ve emeğini esirgemeyip bana güvenen, her zaman sabırla fikirleriyle yol gösteren kıymetli kardeşim Mehmet ARSLAN'a; teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmada olduğu gibi her konuda her zaman yanımda olan değerli eşim Deniz SAKALLIOĞLU ve sabırla çalışmamın bitmesini bekleyip tüm olgunluğu ile bana destek olan sevgili oğlum Deniz Zorbey SAKALLIOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu, Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları	1
Amaç	2
Yöntem	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	8

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM VE ŞEHİRLEŞMEYE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR VE KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

1.1. Turizm	10
1.2. Şehir	12
1.3. Şehirleşme	14
1.4. İlgili Çalışmalar	16
1.4.1. Turizm ve Şehirleşme	16
1.4.2. Şile İlçesi ile İlgili Çalışmalar	20

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİLE'NİN GENEL COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

2.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri	23
2.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler	23
2.1.2. İklim	27
2.1.3. Bitki Örtüsü	33
2.1.4. Hidrografya	37
2.1.5. Topraklar	38
2.2. Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri	39
2.2.1. Yerleşmenin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi	40
2.2.2. Nüfus	41
2.2.3. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu	46
2.2.4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİLE'DE TURİZM FAALİYETLERİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

3.1. Turizmin Altyapı ve Üstyapı Durumu	55
3.2. Ulaşım	57

3.3. Konaklama.....	59
3.4. Turizm Kaynakları	65
3.4.1. Tarihi ve Kültürel Turizm Kaynakları	65
3.4.2. Doğal Turizm Kaynakları	82
3.4.3. Rekreasyon Alanları	96
3.4.4. Doğa Sporları	99

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞİLE'DE TURİZMİN ŞEHİRSEL GELİŞMEYE ETKİLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞİM İÇİN TEDBİRLER

4.1. Turizm Faaliyetlerinin Şehirsel Arazi Kullanımına Etkileri	101
4.2. Turizmin Konut/İkinci Konut Sayılarının Artışı Bağlamında Mekânsal Gelişim Üzerindeki Etkileri.....	106
4.3. Turizmin Nüfusun Gelişimi Üzerindeki Etkileri.....	111
4.4. Turizmin Çevresel Etkileri	116
4.5. Ekonomik Etkileri	120
4.6. Toplumsal-Kültürel Etkiler	125
4.7. Sürdürülebilir Gelişim İçin Alınabilecek Tedbirler	126
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	133
Sonuç	133
Öneriler.....	140
Politika Geliştiriciler İçin Öneriler	140
Araştırmacılar İçin Öneriler.....	142
KAYNAKÇA	144
EKLER.....	153
Ek-1. Şile Konaklama Tesisleri.....	154
Ek-2. Görüşme Formları.....	159
ÖZGEÇMİŞ.....	167

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Görüşme gerçekleştirilen kişilerin demografik bilgileri.....	5
Tablo 2. Çalışma grubunun demografik özellikler açısından frekans ve yüzdeleri.....	6
Tablo 3. Türkiye 1927-2000 yılları arası il-ilçe merkezleri ile belde ve köy nüfusu.	15
Tablo 4. Şile ilçesi 1950-2020 yılları arası ortalama sıcaklık değerleri.....	28
Tablo 5. Şile ilçesi 1950-2020 yılları arası yağış ve nem ortalamaları.....	29
Tablo 6. 1950-2020 yılları rüzgâr yönüne göre toplam rüzgâr esme sayıları ve esme hızı.....	31
Tablo 7. Şile ilçesi 1950-2020 yılları arası ortalama güneşlenme süresi.....	32
Tablo 8. Şile ilçesinde yer alan ağaç türleri ve kapladıkları alan.....	34
Tablo 9. Şile ilçesinde toprak tipleri ve kapladıkları alan.....	39
Tablo 10. Şile’de nüfusun gelişim seyri.....	43
Tablo 11. Şile mahalle nüfusları	46
Tablo 12. Şile’de nüfusun eğitim durumu	51
Tablo 13. 2013-2020 yılları Şile’de konaklama tesisi sayıları.....	60
Tablo 14. 2008-2019 yılları arası Şile’de “belediye belgeli” tesislere geliş sayısı, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranı.....	62
Tablo 15. 2008-2019 yılları arasında Şile’de “turizm işletme belgeli” tesislere geliş ve geceleme süresi ile doluluk oranları.....	63
Tablo 16. Şile ilçesindeki tarihi ve kültürel yerler.....	66
Tablo 17. Şile ilçesinde bulunan plajlar.....	83
Tablo 18. 2014-2020 yılları arası İstanbul’da Mavi Bayrak unvanlı plajlar.....	88
Tablo 19. Şile ilçesi mesire tipi ve alanları	97
Tablo 20. Görüşmelerin analizi sonucunda elde edilen tema ve kategoriler	101
Tablo 21. Şile ilçesi 1990-2018 yılları arası arazi kullanım alanları	102
Tablo 22. Şile’de yıllara göre konut sayıları.....	106
Tablo 23. 2020 yılı toplam nüfus içinde 65 yaş üzeri nüfus oranları.....	113
Tablo 24. İstanbul Önemli Bitki Alanları	117
Tablo 25. Şile’de 2009-2020 yılları özel iş yeri sayısı.....	121
Tablo 26. Şile’de işveren ve çalışan sayıları.....	121

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Şile lokasyon haritası	1
Şekil 2. Şile ilçesi bakı haritası	25
Şekil 3. Şile İlçesi Yükselti Haritası	26
Şekil 4. Şile İlçesi eğim Haritası	27
Şekil 5. 1950-2020 yılları verilerine göre Şile’de aylık ortalama sıcaklıklar	28
Şekil 6. 1950-2020 yılları verilerine göre Şile’de aylık ortalama yağışlar	30
Şekil 7. Şile’de rüzgar esme sayıları ve yönleri	31
Şekil 8. 1950-2020 yılları verilerine göre Şile’de ortalama açık ve bulutlu gün sayıları	33
Şekil 9. İstanbul ve Şile’nin orman alanları	35
Şekil 10. Şile Sarıkavak’ta yetişen Şakayık Çiçeği	35
Şekil 11. Şile Kum Zambağı	36
Şekil 12. Şile ilçesi hidroloji haritası	38
Şekil 13. Şile’de 1927-2019 yılları arasında nüfusun gelişimi	44
Şekil 14. Şile nüfus piramidi	45
Şekil 15. Şile Mahalle Nüfus Haritası	48
Şekil 16. Yaylalı Mahallesi (Solda) ve Çavuş Mahallesi (Sağda)	49
Şekil 17. Şile’nin mahallelere göre nüfus yoğunluğu haritası	50
Şekil 18. Şile’de geleneksel yöntemlerle mangal kömürü üretimi	53
Şekil 19. Şile Limanı	53
Şekil 20. Şile turizm haritası	56
Şekil 21. Şile ulaşım haritası	57
Şekil 22. Şile Feneri	67
Şekil 23. Ocaklı Ada ve Şile Kalesi (Solda), Şile Kalesi’nde bulunan sarnıç (Sağda)	68
Şekil 24. Ocaklı Ada üzerinde Şile Kalesi	68
Şekil 25. Tahlisiye Kayıkhanesi Binası	70
Şekil 26. Şile’de tarihi ahşap evlerden örnekler-1	71
Şekil 27. Şile’de tarihi ahşap evlerden örnekler-2	71
Şekil 28. Hanımsuyu Çeşmesi	72
Şekil 29. SantaLea Vaftiz Kilisesi (Solda), SantaLea Vaftiz Kilsesi Ayazması (Sağda)	73
Şekil 30. Şile Kumbaba Motel	74
Şekil 31. Papazın Çeşmesi	75
Şekil 32. Çavuş Ahmet Camii	75
Şekil 33. Şile Bezi yıkama ritüeli (solda), Şile Bezi kaynatma işlemi (sağda)	77
Şekil 34. Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivalinde sergilenen şile bezleri (Solda); Şile bezinden yapılmış giysi (Sağda)	77
Şekil 35. Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali Kapsamında Yapılan Defile (Solda), Şile sokaklarında Festival (Sağda)	78
Şekil 36. Geleneksel Sarıkavak Şakayık Şenliği	79
Şekil 37. Şile yöresel yemeklerinden Kabaklı Börek (Solda), Erik Çorbası (Sağda)	80
Şekil 38. Şile yöresel yemeklerinden Su Mancarı Salatası (Solda), Öre Tatlısı (Sağda), ...	80

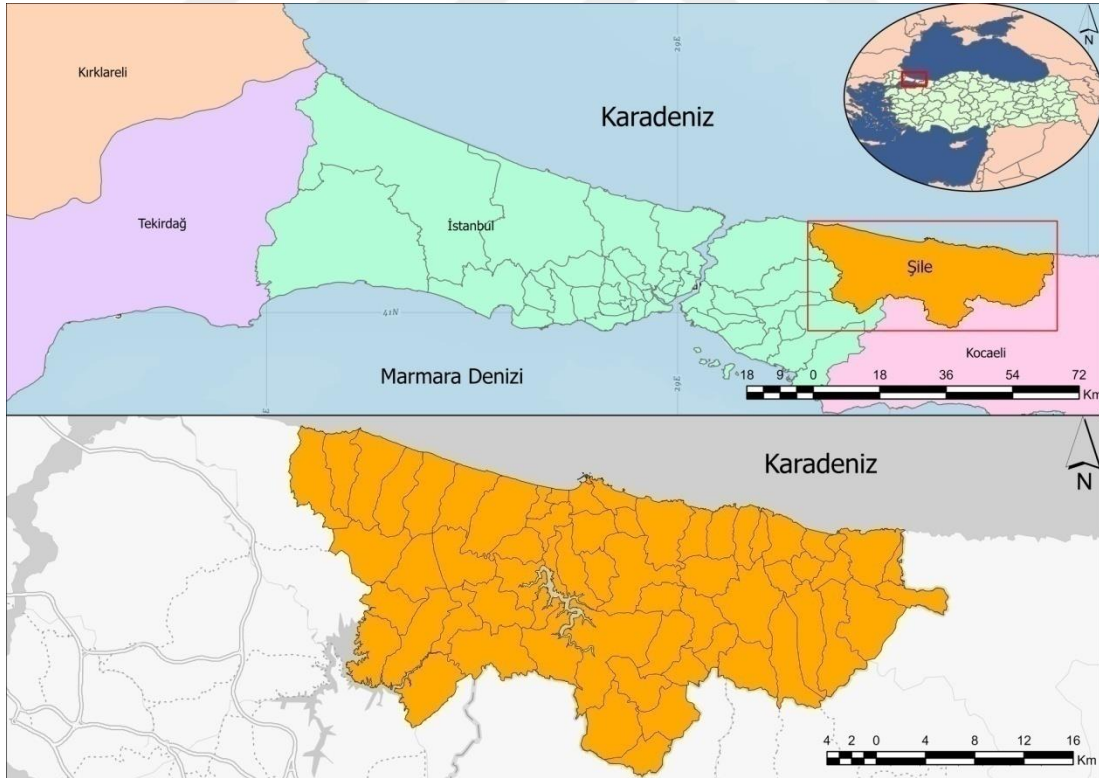
Şekil 39. Şile Yeryüzü Pazarı (Solda); Şile Yeryüzü Pazarında satılan yöresel ürünler (Sağda).....	81
Şekil 40. Ayazma Plajı (Halk Plajı).....	84
Şekil 41. Kumbaba Plajı.....	84
Şekil 42. Sofular Plajı.....	85
Şekil 43. Ağva Plajı.....	85
Şekil 44. Kadırga Koyu.....	86
Şekil 45. Kilimli Koyu.....	87
Şekil 46. A-LA Şile Kadınlar Plajı.....	87
Şekil 47. Şile Adaları.....	89
Şekil 48. Şile Amfikayalar.....	90
Şekil 49. Şile Bazalt Sütunları.....	91
Şekil 50. Nümmülit Fosilleri (Mercimek kayalar) (Solda), Şile’de Nabi Evren Tarafından Tespit Edilen Fosil Zonu (Sağda).....	91
Şekil 51. Şile Yunuslu Yalancı Peri Bacaları.....	92
Şekil 52. Şile Borukayalar.....	92
Şekil 53. Zeki Müren Mağarası (Akşam Güneşi Mağarası).....	94
Şekil 54. Sofular Mağarası.....	94
Şekil 55. Meşrutiyet Mağarası.....	95
Şekil 56. Şile Kıyıları Önemli Doğa Alanı haritası.....	96
Şekil 57. İncekum Macera Parkı.....	99
Şekil 58. Şile 1990 yılı arazi kullanım haritası.....	104
Şekil 59. Şile 2000 yılı arazi kullanım haritası.....	104
Şekil 60. Şile 2018 yılı arazi kullanım haritası.....	105
Şekil 61. Şile ilçesi ikinci konut yapılaşmasına bir örnek.....	107
Şekil 62. Şile’de Yapımı Devam Eden İkinci Konut İnşaatları (Kumbaba Mahallesi).....	108
Şekil 63. Şile Kumbaba Mahallesi 2002 Yılı (Solda), 2020 Yılı (Sağda).....	109

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, araştırma sahasının yeri ve sınırları, araştırmanın amacı, önemi, yöntemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Konusu, Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

Araştırmanın konusu Şile’de turizm faaliyetlerinin şehirleşme ile ilişkisidir. Araştırma sahası olan Şile, Marmara Bölgesi’nde İstanbul ili sınırları içinde yer almaktadır. Türkiye’nin kuzeybatısında, Kocaeli Yarımadası’nın Karadeniz kıyısında yer alan Şile 736 km² yüzölçümüne ve 60 km sahil şeridinde sahiptir. Ayrıca toplam alanının %79’u ormanlarla kaplıdır. Şile, İstanbul şehir merkezlerinden Ümraniye’ye 55, Üsküdar’a 60 km uzaklıkta bulunmaktadır. Şile’nin lokasyon haritası Şekil’de yer almaktadır.

Şekil 1. Şile lokasyon haritası

5216 Sayılı Kanun'un geçici 2. maddesine göre Şile'de Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşmüştür. Ancak orman köylerinin tüzel kişiliği devam etmiştir. Ardından 6630 sayılı yasa ile ilçede bulunan 57 orman köyü ve eski bir belde belediyesi olan Ağva da mahalle statüsünde Şile Belediyesine bağlanmıştır. Mevcut durumda Şile'de dördü merkez olmak üzere toplam 62 mahalle bulunmaktadır. TÜİK verilerine göre 2020 yılında İlçenin nüfusu 37.904 kişidir.

Amaç

Şile ilçe merkezi, çevresindeki kırsal yerleşmeler için ekonomik yaşamın odağı olup, yaz döneminde de önemli bir turizm merkezi durumundadır (Tabakoğlu, 2019). Yapımına 1991 yılında başlanan ve 2011 yılında tamamlanan, 75 km uzunluğa sahip İstanbul-Şile arası "Şile Otoyolu Bölünmüş Yol Yapım Çalışması"nın tamamlanmasıyla birlikte Şile otoyolu Ümraniye'ye bağlanmıştır. Bu sayede bölgeye ulaşım çok daha kolay olmuş ve ilçede son yıllarda turizm faaliyetlerinin yoğun biçimde artmasına katkı sağlamıştır.

Şile'nin ekonomisi için önemli bir gelir kaynağı olan turizm; konaklama tesisleri, ikinci konutlar gibi yapılaşmanın artmasına neden olmakta, ilçede şehirleşme süreci buna uygun olarak gelişmektedir. Özellikle yaz aylarında artan turizm faaliyetleri, toplam alanının %79'u orman, %10'u tarım alanı olan İlçenin doğal çevresi üzerinde giderek daha çok artan bir baskı oluşturmaktadır. İlçede yaşanan hızlı şehirleşme süreci planlı ve bilinçli olarak yönetilemezse; doğal çevre, toplum ve kültürel varlıklar üzerinde olumsuz etkilerin ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

Bu çerçevede; turizm faaliyetlerinin şehirselleşme sürecini nasıl etkilediği ve bu etkileşim dikkate alındığında doğal ve kültürel yapı korunarak bölgenin turizm potansiyelinin sürdürülebilir biçimde nasıl daha etkin olarak kullanılabilirliği hususu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu problem çerçevesinde araştırmanın temel amacı Şile'de turizm faaliyetlerinin şehirselleşme etkisi ve bu etki dikkate alınarak sürdürülebilir bir gelişim için hangi çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktır. Bu ana amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki temel sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Şile’de turizm faaliyetlerinin şehirsal arazi kullanımına etkileri nelerdir?
2. Şile’de turizmin yerleşim alanlarının konut/ikinci konut sayılarının artışı bağlamında mekânsal gelişim üzerindeki etkileri nelerdir?
3. Şile’de turizmin nüfusun gelişimi üzerindeki etkileri nelerdir?
4. Şile’de turizmin çevresel etkileri nelerdir?
5. Şile’de turizmin ekonomik etkileri nelerdir?
6. Şile’de turizmin toplumsal-kültürel etkileri nelerdir?
7. Şile’de sürdürülebilir şekilde doğal ve kültürel yapı korunarak bölgenin turizm potansiyelinin etkin kullanılabilmesi için neler yapılmalıdır?

Yöntem

Tarama modeliyle yürütülen bu araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışmasına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bir grubun var olan belirli özelliklerini ortaya koymak amacıyla yürütülen araştırmalar tarama modeli olarak nitelendirilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013: 14). Tarama modeliyle yürütülen araştırmalarda konu olarak seçilen olay ya da özne, herhangi bir şekilde etkileme çabası gösterilmeden var olduğu biçimiyle tanımlanır (Karasar, 2016: 108). Araştırmada benimsenen nitel yaklaşım genel olarak bir kuram oluşturmak amacıyla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içinde araştırmayı ve onları bağlamı içerisinde anlamayı odağında tutar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39). Nitel araştırma metodolojilerinden biri olan durum çalışması araştırmaları ise yaşama ilişkin güncel bir durum hakkında gözlemler, mülakatlar, görsel ve işitsel materyaller, dokümanlar ya da raporlar gibi çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilginin toplandığı, sonuç olarak bir betimlemenin ya da duruma ilişkin temaların ortaya konulduğu bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2013: 98).

Seçilen bu metodoloji çerçevesinde araştırma kapsamında ilgili literatür taranmış ve çok sayıda resmi doküman ile veri incelenmiştir. Bununla birlikte araştırma süresince saha ziyaretleri gerçekleştirilerek yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Böylelikle araştırma sahasına ilişkin hem birincil (ampirik) veriler hem de ikincil veriler toplanmak suretiyle verilerin çeşitlenmesi sağlanmıştır.

Bu kapsamda; Türkiye İstatistik Kurumu, Şile Sosyal Güvenlik Kurumu, Şile Belediyesi, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Şile Orman İşletme Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden araştırmanın amacına yönelik olarak çeşitli veriler temin edilmiştir. Söz konusu verilerin yanında Şile'de ikamet eden Coğrafyacı Araştırmacı Yazar Sayın Nabi Evren de kişisel arşiv, veri ve bilgilerini paylaşmıştır.

Bu çalışmada oluşturulan haritalardan; çalışma alanının yükselti, bakı ve eğim haritaları ArcGIS 10.8.1 yazılımı aracılığıyla yüzey analizleri yapılarak oluşturulmuştur. Bunun yanında 1990-2018 yılları arasında arazi örtüsü değişimlerini ortaya koyabilmek için sahadaki gözlemlerin de sonucunda Corine Arazi Kullanımı sınıflandırmasında bazı sınıfların birleştirilmesinin gerçeklik ve yorumlama açısından daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. Çalışmada genellikle ikinci seviye kullanılmıştır. Bununla birlikte üçüncü seviyedeki bazı sınıflarla birleştirerek toplamda 15 sınıf oluşturulmuştur. Sınıfları birleştirmek için ArcGIS 10.8.1 yazılımı ile poligon olan sınıflar için merge (birleştirme) aracı kullanılmıştır. Şile ilçesinde arazi örtüsünde meydana gelen değişimi ortaya koyabilmek için oluşturulan 1990, 2000 ve 2018 yıllarındaki durumu gösteren haritalar birbirleriyle karşılaştırılmış ve incelenen süreç içerisindeki alansal değişim yorumlanmıştır (Sandal, Adıgüzel ve Karademir, 2020).

Çalışmada ayrıca güvenilirliği artırmak amacıyla veri çeşitliliğini sağlamak üzere araştırma sahasına ilişkin bilgi sahibi olan kişilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler de gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde katılımcıların görüşlerinin derinlemesine incelenebilmesi amacıyla nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilim, kişilerin bir olgu veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamına ulaşmayı amaçlayan sistematik bir çabadır. Olgubilim bireylerin, olguyla ilgili hem öznel hem de diğer insanlarla ortak olan nesnel deneyimleri üzerinden bulgular elde etmeyi amaçlar (Creswell, 2013:77-79). Olgubilim genellikle farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın konusu olan olguyu bizzat yaşayan ve

bunu aktarabilecek olan kişiler veya gruplardır (Büyüköztürk vd.,2013:20). Bu kapsamda yarı yapılandırılmış görüşmelerde şehirleşme olgusu üzerinde durulmuş, katılımcıların deneyimlerinden yola çıkarak Şile’de turizm ve şehirleşme ilişkisi ele alınmıştır.

Bu görüşmeler için çalışma grubunun belirlenmesi hususunda amaçlı örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme ile araştırmacı konunun farklı yönlerinde gerekli bilgiye sahip kişileri araştırmaya dâhil edebileceğinden bilgi açısından zengin kaynaklara erişebilmek mümkün olur. Bu, araştırmacıya ilgili konu hakkında çok yönlü ve zengin bir bilgi edinebilme olanağı tanır (Patton, 2002). Bu kapsamda görüşme yapılacak olanlar bölgede çalışan kamu görevlileri (muhtarlar ve belediye yetkilileri), ikinci konut sahipleri (yazlıkçılar), yerel halk ve ziyaretçiler olarak dört kategori altında ele alınmış ve her kategoriye temsil edecek şekilde kişilerle görüşme yapılmasına özen gösterilmiştir. Görüşme yapılan kişilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Görüşme gerçekleştirilen kişilerin demografik bilgileri

Katılımcı Alt Grubu	Kod	Meslek	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi
Kamu Görevlisi	KG1	Belediye Başkan Yrd.	Erkek	58	Yük. Lisans
	KG2	İletişim Sorumlusu	Kadın	38	Lisans
	KG3	Zabıta Amiri	Erkek	39	Lisans
	KG4	Mahalle Muhtarı	Erkek	58	Lise
	KG5	Mahalle Muhtarı	Kadın	56	Ortaokul
	KG6	Mahalle Muhtarı	Erkek	65	Lise
	KG7	Mahalle Muhtarı	Erkek	59	Lise
	KG8	Mahalle Muhtarı	Erkek	64	Lise
	KG9	Mahalle Muhtarı	Erkek	55	Lise
	KG10	Mahalle Muhtarı	Erkek	45	Lise
Şile Halkı	H1	Öğretmen/Jeomorfolog	Erkek	64	Lisans
	H2	Ev Hanımı	Kadın	68	İlkokul
	H3	Emekli	Erkek	63	Lise
	H4	Ev Hanımı	Kadın	53	İlkokul
	H5	Esnaf	Erkek	44	Ortaokul
	H6	Turizm İşletmecisi	Erkek	45	Lisans
İkinci Konut Sahibi	İK1	Emekli	Kadın	64	Lise
	İK2	Ev Hanımı	Kadın	49	Lise
	İK3	Emekli	Kadın	62	Lisans
	İK4	Serbest Meslek	Erkek	59	Lisans

Ziyaretçi	Z1	Memur	Kadın	43	Lise
	Z2	Memur	Kadın	39	Ön Lisans
	Z3	Memur	Kadın	43	Lise
	Z4	Esnaf	Erkek	42	Lisans
	Z5	Serbest Meslek	Erkek	49	Lise
	Z6	Öğretmen	Kadın	37	Lisans
	Z7	Mimar	Kadın	34	Yük. Lisans

Tablo 1’de görülebildiği gibi, farklı niteliklere sahip toplam 27 kişiyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun çeşitli demografik özellikler açısından frekans ve yüzdeleri ise Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Çalışma grubunun demografik özellikler açısından frekans ve yüzdeleri

Demografik Değişken	Grup	<i>n</i>	%
Katılımcı Alt Grubu	Kamu görevlisi	10	37,0
	Şile halkı	6	22,2
	İkinci konut sahibi	4	14,8
	Ziyaretçi	7	25,9
Meslek	Mahalle muhtarı	7	25,9
	Memur ve diğer kamu görevlisi	6	22,2
	Emekli	3	11,1
	Ev hanımı	3	11,1
	Öğretmen	2	7,4
	Esnaf	2	7,4
	Serbest meslek	2	7,4
	Diğer (mimar, turizm işletmecisi)	2	7,4
Cinsiyet	Kadın	12	44,4
	Erkek	15	55,5
Yaş	40 ve altı	5	18,5
	41-55 arası	10	37,0
	56 ve üzeri	12	44,4
Eğitim Düzeyi	Yüksek Lisans	2	7,4
	Lisans	8	29,6
	Önlisans	1	3,7
	Lise	12	44,4
	Ortaokul ve altı	4	14,8

Tabloda görülebileceği gibi katılımcıların %37’si Şile’de görev yapan kamu görevlisi, %22’si yerel halk, %14,8’i ikinci konut sahibi, %25,9’u ise ilçeyi ziyaret edenlerden oluşmaktadır. Meslek grubu açısından katılımcılar içerisinde en fazla orana sahip olanların %25,9 ile mahalle muhtarları olduğu görülmektedir. Mahalle muhtarlarını sırasıyla memur ve diğer kamu görevlileri (%22,2), emekliler (%11,1),

ev hanımları (%11,1) takip etmektedir. Öğretmen, esnaf, serbest meslek ve diğer meslek gruplarındakiler ise çalışma grubu içerisinde aynı oranda (%7,4) yer almaktadır. Cinsiyet açısından çalışma grubu ele alındığında katılımcıların %44,4'ünün kadın %55,5'inin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşları incelendiğinde ise %18,5'inin 40 yaş ve altında, %37'sinin 41-55 yaş arasında, %44,4'ünün ise 56 ve daha üzerinde bir yaşa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim düzeyi açısından katılımcılar içerisinde en büyük grubu lise mezunları (%44,4) oluşturmaktadır. Bunu lisans mezunları (%29,6) takip etmektedir. Bu grupları ortaokul ve altında olanlar (%14,8), yüksek lisans mezunu olanlar (%7,4) ve önlisans mezunu olanlar (%3,7) takip etmektedir.

Çalışma grubuna dahil edilen kişilerle yapılan görüşmelerde araştırmacı tarafından her bir grup için ayrı olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır (Ek-2). Araştırmacı tarafından ilgili literatüre dayanılarak hazırlanan taslak formlar kapsam, biçim ve dil açısından incelenmek üzere tez danışmanının yanı sıra bir dil uzmanının ve bir ölçme değerlendirme uzmanının görüşüne sunulmuş, gelen görüşler çerçevesinde gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan formlar iki bölümden oluşmaktadır. Formların ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine yönelik sorular bulunurken ikinci bölümünde ise Şile'de turizm ve şehirleşmeye ilişkin çeşitli sorular yer almaktadır.

Çalışma grubunda yer alan kişilerle yapılan görüşmeler 2020 yılı aralık ayında başlamış ve 2021 yılı ocak ayında tamamlanmıştır. Her bir katılımcıyla bir kez görüşülmüş ve yapılan görüşmeler 25 ile 50 dakika arasında sürmüştür. Ses kaydının alınmasına izin veren katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kayıt alınmasına izin vermeyenler ile yapılan görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından notlar alınmıştır. Tüm kayıt ve notlar Microsoft Excel programı aracılığıyla elektronik ortamda yazılı hale getirilmiş, elde edilen veriler betimsel ve içerik analizine göre kod, kategori ve temalar oluşturularak yorumlanmıştır. Bununla birlikte tezin bütünlüğü ve akışına uygunluk açısından görüşmelerden elde edilen bulgular ayrı bir bölüm altında ele alınmamış, çalışmanın dördüncü bölümü içerisinde literatür taraması ve saha ziyaretlerinden elde edilen bulgularla ilişkilendirilerek ilgili başlıklar altında ortaya konulan bulguları

destekleyecek biçimde kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen tema ve kategorilere ilişkin tabloya da ilgili bölüm içerisinde yer verilmiştir.

Araştırma bölümler itibarıyla incelendiğinde; giriş kısmında araştırmanın konusu, araştırma sahasının yeri ve sınırları, araştırmanın amacı, önemi, yöntemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde ise; kavramsal çerçeve olarak turizm, şehir ve şehirleşme olguları kısaca ele alınmış ve literatürde konu ile ilgili olarak yapılmış olan çalışmalardan örnekler sunulmuştur. İkinci bölümde; Şile'nin genel coğrafi özelliklerine yer verilmiştir. Bu çerçevede Şile'nin fiziki coğrafyasına ilişkin olarak; jeolojik ve jeomorfolojik özellikler, iklim, bitki örtüsü, hidrografya ve toprak özelliklerine değinilmiştir. Şile'de beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri bağlamında ise; yerleşmenin tarihsel gelişimi ve nüfus özellikleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ilçede turizm faaliyetlerinin günümüzdeki durumuna ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise Şile'de turizmin şehirselleşmeye etkileri ve sürdürülebilir gelişme için alınabilecek tedbirlere değinilmiştir. Ardından son kısımda araştırmanın sonuçları ve araştırmacı tarafından geliştirilen öneriler ortaya konulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaya ilişkin sınırlılıklar şunlardır.

1. Araştırmanın bulguları araştırmacının ulaşabildiği literatür ve resmi veriler ile sahada gerçekleştirdiği gözlemler ve çalışma gurubunun görüşleri ile sınırlıdır.
2. Literatürde şehirleşme olgusu çok farklı ölçüt ve yaklaşımlarla ele alınabilmektedir. Bu çalışmada ise turizmin şehirleşme ile ilişkisi ele alınırken şehirleşme olgusu; şehirselleşme arazi kullanımı ve mekânsal değişim, konut artışı, nüfus gelişimi, çevresel etkiler, ekonomik etkiler ve toplumsal kültürel etkiler başlıklar altında incelenmiştir.
3. Araştırma sürecinde ikinci konutların sayısının belirlenmesinde çeşitli sınırlılıklar ortaya çıkmıştır. Bu konuda resmi istatistiklerin sağlıklı tutulmuyor oluşu ikinci konut sayısının tespitinde zorluklar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle araştırmacı ikinci konut sayısını belirlerken uydu görüntüleri, saha gözlemi ve daha önce yapılan çalışmalar ile

mahalle muhtarları ve yerel halkın görüşlerini dikkate almıştır. Bu durum bir sınırlılık olarak değerlendirilmektedir.

4. Araştırma süresince çeşitli kamu kurumu yetkilileriyle görüşmeler gerçekleştirilmek istenmiş ancak COVID-19 salgını nedeniyle yetkililere ulaşmakta önemli güçlükler ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışma grubu belirlenirken salgın nedeniyle yabancı ziyaretçilere ulaşamamıştır. Bu durum araştırma sürecine ilişkin bir sınırlılık olarak görülmektedir.
5. Araştırma sahası turizm faaliyetlerinin yaz aylarında yoğunluk kazandığı bir alandır. Ancak gelen ziyaretçi sayılarının ise resmi olarak tespit edilememesi, bu sayıların ancak tahminler çerçevesinde ele alınmasına neden olmaktadır. Bu durumun araştırmaya ilişkin bir sınırlılık olduğu değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM VE ŞEHİRLEŞMEYE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR VE KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde turizm, şehir ve şehirleşme kavramlarına ilişkin temel kuramsal çerçeveye ve bu konuda yapılmış olan akademik çalışmaların bir kısmına yer verilmiştir.

1.1.Turizm

Turizmin sınırları kesin olarak çizilmiş ve herkes tarafından uzlaşılan bir tanımını yapmak oldukça güçtür (Netto, 2009). Türk Dil Kurumu'na göre turizm; eğlenme, dinlenme, tanıma ve görme gibi maksatlarla yapılan gezi; bir bölge ya da ülkeye turist çekmek için, kültürel, ekonomik, teknik açılardan alınan önlemlerin ve çalışmaların tümü olarak ifade edilmektedir (URL 1). Turizm, insanların kişisel, ticari ya da mesleki amaçlarla olağan ortamlarının dışındaki ülkelere ya da farklı yerlere hareket etmelerini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur (URL 2). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre; istihdam dışında iş, eğlence veya diğer kişisel amaçlarla bir yıldan daha kısa süre için olağan ortamının dışında, bir ana varış noktasına yapılan seyahate turizm denir. Turizm ziyareti; bir turizm gezisi sırasında ziyaret edilen bir yerde vakit geçirmeyi ifade eder. Bu ziyaret günübirlik de olabilir ve turizm niteliği kazanması için konaklamanın olmasına gerek yoktur (United Nations Statistical Division, 2010:9-14).

Özgüç (2003:13-14) turizm olayının meydana gelebilmesi için; devamlı oturlan, çalışılan veya günlük ihtiyaçların karşılandığı yerlerin dışına geçici olarak seyahat edilmesi ve buradaki turizm işletmelerinin ürettiği hizmet ve malların talep edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Doğanay ve Zaman (2021:3) turizmin basit bir seyahat

hareketi değil birçok faaliyetle iç içe geçmiş aktiviteler bütünü olduğunu vurgulamaktadır. Ünlüöner ve Tayfun'a (2003) göre turizm, ekonomik etkilerinin yanında toplumsal açıdan da büyük bir öneme sahiptir. Bu çerçevede turizm, toplumun anlayışını, dünya görüşünü, farklı ülke insanları ile ilgili düşüncelerini etkileyen kültürel ve sosyal bir olaydır.

Bu tanımlar ışığında turizmi kısaca; insanlarda keşfetme, merak ve eğlenme isteklerinin yanı sıra, kültürel veya sportif faaliyetlerde bulunma, kongrelere, festivallere katılma, dinlenme gibi isteklerle yapılan seyahatler olarak nitelemek mümkündür.

Doğanay ve Zaman (2021:10), turizmin tarihsel açıdan belirgin iki dönemi olduğunu belirtmektedir. Bunlardan birincisi tarih öncesi devirlere kadar uzanan, uzmanlaşmanın olmadığı fakat turizm tanımına uygun birçok faaliyetin yaşandığı Sanayi Devrimi öncesi süreçtir. İkincisi ise “Modern turizm çağı” olarak adlandırılabilir. Bu dönem bazılarının göre Sanayi Devrimi sonrası, bazılarının göre ise II. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle başlamış olup günümüzde de devam etmektedir. Bir endüstri olarak turizm, savaş sonrası özellikle Avrupa'da adeta öngörülemez bir güçle patlamıştır (Holleran, 2019). İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ticari olarak havayolu hizmetlerinin geliştirilmesi ve ardından 1950'lerde uzak mesafelere yolculuğu mümkün kılan jet uçaklarının geliştirilmesiyle, uluslararası seyahatler yaygınlaşmış, bu durum da turizmin büyük ve yeni bir endüstri olarak gelişmesine yol açmıştır (Theobald, 2005).

Aktaş'a (2005) göre de insanların gezme ve farklı yerler görme merakından doğan turizm, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra uzak mesafelere ve geniş kitlelere yayılmış, oldukça hızlı bir gelişim göstermiştir. Önceleri çoğunlukla gelir düzeyi yüksek kişilerce gerçekleştirilen turizm faaliyetleri; ülkeler ve bölgeler arası politik, sosyal, ekonomik ve hukuki ilişkilerin gelişmesinin yanı sıra ulaşım imkânlarının artması ve yaygınlaşan tanıtım faaliyetleri ile çok daha geniş kitlelerin ilgisini çekmiştir (Andaç, 2020:344). Turizm, bölgesel kalkınma ve kaynakların etkin kullanımı açısından son derece önemli bir sektördür. (Tampakis, Manolas, Karanikola ve Koronos, 2018). Turizm sektörü, 21. yüzyılda dünyanın en büyük

sektörü olma yolunda ilerlemektedir. Birçok ülke için önemli bir etkinlik olan turizm bacasız sanayi olarak adlandırılmaktadır (Ceylan, 2015).

Türkiye’de ise turizm, tarihi süreçte nispeten yavaş bir ilerleme göstermiş; ancak özellikle son 30 yılda bu alanda çok büyük sıçramalar yaşanmıştır. Yakın dönemdeki bu hızlı gelişim üzerinde dünyadaki uygun konjonktürün yanında başta kıyı turizmi olmak üzere kültür, sağlık, doğa turizmi gibi alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar ve bunların tanıtımının önemli etkisi olmuştur. Türkiye’de turizm gelişimini hızlandıran önemli faktörlerden biri de uluslararası turizmi teşvik eden yasal düzenlemelerin yapılmasıyla 1980’lerden günümüze kadar yerli ve yabancı turistik yatırımların hızla artmasıdır. Sonuç olarak günümüzde turizm, Türkiye için önemi kabul edilmiş, geliştirilmesi için çaba gösterilen, ödemeler dengesine önemli ölçüde katkı sağlayan ekonomik bir faaliyet hâline gelmiştir (Gülbahar, 2009). Turizm verileri incelendiğinde sektörün ülke ekonomisi için ne denli önemli olduğu görülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2020 turizm istatistikleri raporuna göre Türkiye 2019 yılında turizm gelirlerinde dünyada 14. sırada yer alırken, gelen turist sayısında ise 6. sırada bulunmaktadır (URL 3).

Türkiye’nin 8333 km kıyı uzunluğuna sahip olması, ikliminin elverişli olması ve dört mevsimi belirgin olarak yaşaması, doğal güzelliklerinin yanında tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapması, çeşitli kültürel ve tarihi kaynaklara sahip olması gibi özellikleri ülkenin dünyada önemli bir turizm destinasyonu olmasını sağlamıştır. Önceleri kıyı turizmiyle ön plana çıkan Türkiye’de turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesiyle turizm sektörü önemli bir gelişim göstermiştir. Günümüzde Türkiye’de sağlık, termal, kış, yayla, mağara, av, kongre, golf, yat, inanç, akarsu-rafting, su altı dalış, kuş gözlemciliği, dağcılık gibi farklı turizm etkinlikleri gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır (URL 4).

1.2. Şehir

Beşeri coğrafyanın bir alt dalı olan Şehir Coğrafyası, şehirleşme hızının artmasıyla birlikte coğrafyacılar arasında önem kazanan çalışma konularından biri olmuştur. Coğrafyacılar şehir konusuna dair çeşitli tanımlamalar yapmış ve bir yerleşmenin şehir sayılıp sayılmayacağı hususunda farklı yaklaşımlar ortaya koymuşlardır.

Tümertekin ve Özgüç (2019:396) şehir kavramını; “yoğunlaşmış, tarımsal olmayan insan yerleşmesi” olarak tanımlarken şehirlerin; yönetim, din, eğitim, ticaret, ulaşım, iletişim, korunma gibi konularda çeşitli hizmetler sunduklarını belirtmiştir. Akova (2019) şehirlerin büyük nüfus kütleleri ve beşeri tesislerden oluştuğunu; ayrıca şehirlerin teknolojik, kültürel, sosyal ve ekonomik olarak yakın ve uzak çevreleriyle etkileşim içinde bulunduğunu ifade etmiştir. Karabağ ve Şahin (2020:97) ise şehirlerin, ülkelerin gelişmişliğinin ifadesi ve uygarlığının bir göstergesi olarak kabul edildiğini vurgulamıştır.

MÖ 4000-5000 yıllarında, ilk büyük şehir toplulukları, Mezopotamya’da ve Akdeniz çevresinde önemli nehirlerin geçtiği verimli ovalarda kurulmuştur. Bu zamandaki şehirler daha çok tarıma elverişli ve verimli alanlar üzerinde gelişim göstermiştir (Öncü, 2019). İlk şehirlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, tarımsal faaliyetlerin daha da gelişmesi sonucunda, bu şehirlerin çevrelerindeki bölgelerle mal ve hizmet alışverişi yönünden ilişkisi artmış ve bunun sonucunda ticari faaliyetler yoğunlaşmıştır. Ticari faaliyetlerin artması şehirleşmenin gelişimine yeni bir ivme kazandırmıştır (Akova, 2019). Şehirler, sanayi devrimi sonrasında ise önemli yol kavşakları, verimli topraklar ve merkezi konumda bulunan mekânlarda hızlı şekilde büyümelerini sürdürmüşlerdir (Öcal, 2020:5).

Alanda yapılan çalışmalar çerçevesinde şehirler sınıflandırılırken öncelikle nüfus kriterleri ön planda tutulmuştur; ancak bu nüfus bölgelere, ülkelere ve kıtalara göre değişiklik göstermiştir (Öcal, 2020:17). Şehir konusunda büyüklük kriterlerine sahip ülkeler arasında, minimum büyüklük genellikle 1000 ile 5000 arasında değişmektedir. Aykırı değerler arasında, aralarında en az 200 hane bulunan ve aralarında 200 m’den fazla olmayan boşluk bulunan yerleşik bir alanın kentsel olarak tanımlandığı İsveç ve Mali gibi ülkeler de bulunmaktadır (McGranahan,2015). Tümertekin ve Özgüç (2019:411) ise Avustralya ve Kanada gibi bazı ülkelerde, nüfusu 1000 ve üzerinde olan yerleşmelerin şehir sayılırken, İtalya, Türkiye, Ürdün gibi ülkelerde bu sınırın 10.000 olduğunu, Japonya’da ise 100.000 nüfusun bir sınır olarak kullanıldığını belirtmektedir.

Türkiye’de 1924 tarihli, 442 sayılı Köy Kanunu’nda; nüfusu 2000’den az olan yerler köy, 2000 ile 20.000 arasında olanlar kasaba, 20.000 ve üzeri nüfusu olan yerler ise şehir olarak tanımlanmıştır (Köy Kanunu, 1924). Doğanay (2017:510) şehri belirleyen ölçütün her ülkede aynı olmadığını, Türkiye’de araştırmacıların çoğunluğu tarafından, 10.000 ve üzerindeki nüfusun ölçüt olarak dikkate alındığını belirtmekte; ancak, bu ölçütün sanayi ve ticaret gibi ekonomik işlevler esas alınarak saptanması gerektiğini vurgulamaktadır

Kır ve şehir ayrımına ilişkin olarak Akova (2019) bir yerleşmenin şehir olarak tanımlanması için aktif nüfusun sektörlere göre dağılımında birden fazla faaliyetin yer alması gerektiğini vurgularken Öcal (2020:20) ise şehirlerin ticaret, sanayi, ulaşım, kültürel, idari ve turizm gibi fonksiyonlarının olduğunu belirtmektedir. Yerleşmelerin şehir özelliği kazanması için ekonomik fonksiyonun yanında ayrıca sahip olunan altyapı kaynakları, coğrafi konum, idari yapı gibi beşeri ve fiziki öğeler de etkilidir (Kapan, 2018).

1.3. Şehirleşme

Şehirleşme, bir bölge veya ülkede, belirlenmiş ölçütlere göre şehir olarak kabul edilen yerlerin sayısının artması ve bu yerlerin belirli bir zaman aralığı içinde alan ve nüfus olarak büyümesi olarak ifade edilebilir (Keleş, 2020:195). Geleneksel olarak şehirleşme nüfusun giderek artan bir bölümünün şehirsal alanlarda yaşaması olarak tanımlanırken, bu tanım son yıllarda giderek daha bulanık bir hâle gelmiştir. Yalnızca nüfus yoğunluğu odaklı bir yaklaşım, özellikle yüksek yoğunluklu kentsel yerleşimlerden düşük yoğunluklu kentsel yerleşim modellerine geçişi açıklamada yetersiz kalabilmektedir. Öte yandan ekonomik ve kültürel farklılıklar ise giderek daha belirsiz olabilmektedir (McGranahan,2015). Bu nedenle şehir ve kır ayrımı yapılırken farklı kriterlerin ele alınabildiği görülmektedir.

Karabağ ve Şahin (2020:97-105) şehirleşmenin farklı biçimlerde veya farklı ölçütler dikkate alınarak tanımlanabileceğini, ancak şehirleşmenin en belirgin biçimde şehirli nüfusun gelişimi ile ifade edilebileceğini vurgularken, Özdemir (2020:86), şehirleşme kavramını çekirdek aile, azalan doğum oranları, birincil ilişkilerin

zayıflaması, kadının iş hayatında artan rolü gibi etkileri de içeren ekonomik ve sosyal bir dönüşüm olarak açıklamaktadır.

Türkiye’de 1950’lerde gündeme gelen sanayileşme ve şehirleşme olguları 1980’den sonra giderek gelişmiş ülkelere benzer bir durum arz etmiş ve sanayileşmenin yoğun olduğu şehirler hızla göç alarak büyümüştür (Öcal, 2020:3). Türkiye’de şehirleşmenin gelişimi hakkında fikir verebilmek üzere il ve ilçe merkezleri ile belde ve köylere ait nüfusların yıllara göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Türkiye 1927-2000 yılları arası il-ilçe merkezleri ile belde ve köy nüfusu

Yıl	Toplam Nüfus	İl-İlçe Merkezi	%	Belde ve Köyler	%
1927	13 648 270	3 305 879	24,2	10 342 391	75,8
1935	16 158 018	3 802 642	23,5	12 355 376	76,5
1940	17 820 950	4 346 249	24,4	13 474 701	75,6
1945	18 790 174	4 687 102	24,9	14 103 072	75,1
1950	20 947 188	5 244 337	25,0	15 702 851	75,0
1955	24 064 763	6 927 343	28,8	17 137 420	71,2
1960	27 754 820	8 859 731	31,9	18 895 089	68,1
1965	31 391 421	10 805 817	34,4	20 585 604	65,6
1970	35 605 176	13 691 101	38,5	21 914 075	61,5
1975	40 347 719	16 869 068	41,8	23 478 651	58,2
1980	44 736 957	19 645 007	43,9	25 091 950	56,1
1985	50 664 458	26 865 757	53,0	23 798 701	47,0
1990	56 473 035	33 326 351	59,0	23 146 684	41,0
2000	67 803 927	44 006 274	64,9	23 797 653	35,1
2010	73 722 988	56 222 356	76,3	17 500 632	23,7
2019	83 154 997	77 151 280	92,2	6 003 717	7,8

Kaynak: TÜİK, 2019

Tablo 3’te görülebileceği üzere Türkiye 1950 yılında yaklaşık 21 milyon nüfusa sahipken, nüfusun yalnızca %25’i il ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. 2019 yılına gelindiğinde ise yaklaşık 83 milyon olan nüfusun %92,2’sinin şehirlerde yaşadığı görülmektedir.

Türkiye’de şehirlerin gelişimi incelendiğinde özellikle 1990’lı yıllardan sonra yalnızca sanayileşmenin yarattığı istihdam olanakları değil; ekonomik, ticari, eğitim, sağlık, ulaşım, turizm gibi fonksiyonların da ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Örneğin idari sınırları içerisinde üniversite bulunan şehirlerde, şehir dışından gelen

öğrencilerin yanı sıra üniversitede görevli personel ve kısmen bu kimselerin ailelerinin de bölgeye yerleşmesi ile nüfus artışları gerçekleşmiştir. Bu çerçevede artan nüfusun istek ve ihtiyaçlarını karşılama noktasında zamanla; hizmet, ticaret, sağlık gibi sektörler de gelişmiş, şehirleşme daha da hızlanmıştır. Ticaret, ulaşım ve turizm gibi fonksiyonlar açısından gelişmiş şehirlerde de benzer şehirleşme süreçleri yaşanmaktadır.

Bazı yerlerde tek bir şehrsel fonksiyon öne çıkarken, bazı yerlerde birden fazla fonksiyon önem kazanabilmektedir. Araştırma sahasının da içerisinde bulunduğu İstanbul şehri, çok yönlü gelişim açısından dikkat çekici örneklerden biridir. Şehirde sanayi, ticaret, ulaşım, hizmet, sağlık, eğitim, kültür ve turizm fonksiyonlarının her biri büyük bir öneme sahiptir. Bu kapsamda İstanbul'un 39 ilçesinden biri olan Şilede sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi kaynakları nedeniyle turizm fonksiyonuyla öne çıkmakta, ulaşımın gelişmesi ve artan nüfusuyla da son yıllarda hızlı bir şehirleşme süreci yaşamaktadır.

1.4. İlgili Çalışmalar

Bu bölüm iki alt başlık halinde incelenmiştir. Birinci alt başlıkta turizm faaliyetlerinin şehrsel/kentsel gelişim üzerindeki etkilerini konu alan çalışmalar incelenirken ikinci alt başlıkta Şile ilçesi özelinde yapılmış çalışmalar ele alınmıştır.

1.4.1. Turizm ve Şehirleşme

Literatürde turizm faaliyetlerinin şehirleşmeye etkilerine yönelik çeşitli çalışmalar mevcuttur. Türkiye’de turizm ve şehirleşme/kentleşme konularını içeren çalışmalardan bazıları şunlardır:

Dökmeci ve Terzi (2003), “Turizm ve Şehirleşme” isimli çalışmalarında dünyadaki gelişmelerle Türkiye’deki turizm şehirleşmesini incelemiştir. Çalışmada turizmin Türkiye’nin güney ve batı kıyılarında büyük oranda yapılaşmaya neden olduğu, tarihi çevrenin, iklimin ve doğal güzelliklerin turizm şehirleşmesi üzerinde büyük etkisinin bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca turizme dayalı şehirleşmenin, eğlencenin

tüketimine ve satışına bağlı şehirleşme olarak kabul edildiği, turizm şehirleşmesinin 1970'lerden itibaren geliştiği belirtilmiştir.

Işık (2005) "Türkiye'de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri" adlı çalışmasında, Türkiye'de son 15-20 yıl içinde Akdeniz kıyılarında rastlanan "turistik kentleşme" olarak tanımlanabilecek kentleşme modelinde turizm olayının istihdam yaratması neticesinde bölgenin yoğun göç almasını ve bunun çevre illere yayılmasını Güney Antalya Gelişim Projesi üzerinden değerlendirmiştir.

Muradov (2006) "Turizmin Kentleşme Sürecine Etkileri: Alanya Örneği" isimli çalışmasında, turizm ve kentleşme kavramları üzerinde durmuş, kentleşmeyi etkileyen olumlu ve olumsuz gelişmeler ile turizmin çevreye olan olumlu ve olumsuz etkilerine yer vermiştir. Alanya'da turizm ve kentleşmenin içi içe olduğu, bunları birbirinden ayırmanın mümkün olmadığı gibi bunların sorunlarını da ayırmanın mümkün olmadığını vurgulamıştır. Alanya'da kentleşme incelendiğinde yapılaşmanın turizm faaliyetleri ile birbirine bağlı olarak geliştiğini ifade etmiştir. Ayrıca çalışmasının sonucunda Alanya'da son yıllarda kentleşme sürecinin plansız ve hızlı gelişiminin bazı sorunları da beraberinde getirdiğini, bu sorunların öncelikle doğanın insanlar tarafından yoğun ve bilinçsiz kullanımından kaynaklandığını belirtmiştir.

Işık ve Zoğal (2017) "Turizm Kentleşmesi Kavramı: Antalya Örneği" adlı çalışmasında, turizm kentleşmesinin kavramsal tanımını yapmış ve turizm kentleşmesini diğer kentleşme biçimlerinden ayıran özellikler üzerinde durmuştur. Antalya'da turizme bağlı olarak gelişen kentleşmeyi ortaya koyabilmek için; göç verileri, nüfus artış hızı, yabancı nüfus, yabancıların mülk edinmeleri, işgücünün nitelik ve nicelik yönünden değişimi, turizm tesisleri ve turist tesis verilerini kullanmış ve diğer illerle karşılaştırma yapmıştır.

Kapan (2018) "Turizm Faaliyetlerinin Şehirselleşmeye Etkileri: Antalya Örneği" isimli çalışmasında, Antalya'nın beşeri ve fiziki özellikler, demografik yapı ve ulaşım gibi birçok özelliğini incelemiştir. Antalya'da turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin etkilerini; ekonomik, çevresel ve toplumsal-kültürel açıdan

değerlendirmiştir. Kapan, Antalya’da turizm faaliyetlerin yıl içinde dengeli dağılmadığını, bu sebeple farklı turizm çeşitlerinin ve turist çekebilecek çeşitli unsurların desteklenerek turizm faaliyetlerinin bütün bir yıla yayılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca doğal kaynakların turizm faaliyetleri ile doğru entegre edildiği takdirde, farklı coğrafi özelliklerde yeni turizm alanlarının açılabileceğini ve bunun turizm faaliyetlerini olumlu şekilde etkileyeceğini belirtmektedir.

Akengin ve Dinç (2019) “Turizm Sektörünün Şehirleşmeye Etkileri: Manavgat Örneği” adlı çalışmalarında, turizm sektörünün nüfus gelişimi, nüfusun cinsiyet ve yaş yapısı üzerindeki etkileri, bölgedeki göç hareketleri, nüfusun ekonomik sektörlere dağılımı, yabancı evlilikleri, bölgenin yatay gelişimi, inşaat sektörü, arazi kullanımı, turizm tesislerinin dağılışı ve ikinci konutlar ile ticaret alanları üzerindeki turizm-şehirleşme ilişkisini ortaya koymuşlardır.

Öncü (2019) “Bodrum’da Turizm Faaliyetlerinin Şehirleşmeye Etkisi ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar” isimli çalışmasında turizm, Türkiye’de turizmin gelişimi ve şehir kavramlarını açıklamış, Bodrum ilçesinin beşeri, fiziki, ekonomik coğrafya özellikleri ile turistik kaynaklarına değinmiştir. Bodrum’da turizm faaliyetlerinin kış aylarında azalmasının istihdam sorunu yarattığını, turizm sezonunun her mevsime yayılması gerektiğini, bu faaliyetlerin tarımsal faaliyetleri olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Araştırma sahasında turizmin bölge halkı üzerinde tüketim ve yaşam tarzı değişikliği yaratması, turizm nedeniyle yaşanan nüfus hareketleri, hızlı yapılaşma sonucunda ortaya çıkan alt yapı yetersizliği gibi sorunlara değinmiştir.

Turizm ve kentleşme konusunda yurtdışında yapılan çalışmalardan bazıları ise şunlardır:

Mullins (1991) “Tourism urbanization” adlı çalışmasında turizm ve kentleşme ilişkisi bağlamında turizm kentleşmesi kavramını tanımlamaya ve bu konuda kuramsal bir çerçeve geliştirmeye çalışmış ve bunu Avustralya’da yalnızca turizme ayrılmış en büyük merkezlerden olan Gold Coast ve Sunshine Coast üzerindeki ampirik araştırmasıyla temellendirmiştir. Mullins’e göre turizm kentleşmesi, kensel turizmden farklı olarak post-modern kentin en dramatik ifadelerinden biri, yeni bir

kentsel form, çağdaş batının zevk takıntısının ürünüdür. Bu bağlamda turizm şehirleri zevk için inşa edilmiş tüm kasabaları ve şehirleri temsil eder. Bu çalışma, turist şehirleri olarak Gold Coast ve Sunshine Coast'un diğer büyük Avustralya şehirlerinden oldukça farklı olduğunu göstermektedir. Bu şehirler uzak ara en hızlı büyüyen, farklı yapıları çevresel özellikleri ile birer zevk sembolü haline gelmişlerdir. Aynı zamanda farklı kültürel ve sınıfsal yapılar gelişmiştir. Devlet de bu kentlere yönelik farklı politikalar uygulamaktadır.

Gladstone (1998) "Tourism urbanization in the United States" adlı çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'nde turizmin metropol alanları üzerindeki etkilerini araştırmış ve ülkede turizme bağımlı şehirlerin başka ülkelerdeki örneklerle benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymuştur. Gladstone, Amerika Birleşik Devletleri'nde iki farklı turizm kentleşmesi türü olduğunu belirtmektedir. Birinci tür "güneş, kum ve deniz" turizmi, ikinci tür ise sermaye yoğun turistik mekânlara bağlı olarak gelişmiştir. Turizme bağlı olarak gelişen iki ayrı türdeki şehirler farklı sosyal yapıları sergilemektedir. Bununla birlikte ve her iki tür de Amerika Birleşik Devletleri dışındaki turistik şehirlerden önemli ölçüde farklılıklar göstermektedir.

Qian, Feng ve Zhu (2012) "Tourism-driven urbanization in China's small town development: A case study of Zhapo Town, 1986-2003" adlı çalışmalarında Çin'de yerel bir şehir geliştirme stratejisi olarak turizme dayalı kentleşme süreci kapsamında Guangdong Eyaleti, Zhapo Kasabası'ndaki turizm kentleşmesini bir vaka çalışması ile ele almışlardır. Bu çerçevede Zhapo'da turizme dayalı kentleşme sürecinde yerel sosyo-mekânsal organizasyonu yeniden üreten çeşitli süreçleri ortaya koymuşlardır. Bunlar; kentleşmiş yapıları çevrenin hızla genişlemesi, benzersiz bir arazi kullanımı ve arazi geliştirme modeli, üçüncül ekonomik sektörlerin patlaması ve esnek bir işgücü rejiminin ortaya çıkışı olarak gözlemlenmiştir.

Pons, Rullan Salamanca ve Murray (2014) "Tourism capitalism and island urbanization: tourist accommodation diffusion in the Balearics, 1936-2010" adlı çalışmalarında Avrupa'da önemli turizm alanlarından biri olan İspanya'ya bağlı Balear Adaları'nda turizm ve kentleşme ilişkisini ele almışlardır. Çalışmada adalardaki konaklama merkezlerinin konumundan yola çıkarak mekânsal-zamansal

dağılım analizi gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda turizmin, Balear Adaları'nın kentleşmesi için temel itici güç olduğu ortaya konulmuştur. Kentleşmenin gelişiminde doğal ve sosyo-ekonomik faktörlerin yanında turizm için ada dışından gelenlerin ulaşım güzergahına bağlı olarak ana geçitler ve limanların çevresinin öncelikle gelişim gösterdiği, ardından zamanla kırsal alanlar da dahil olmak üzere adaların neredeyse tamamının turizmle bağlantılı biçimde yapılandırıldığı görülmektedir. Bu gelişimin sonucu olarak Balear Adaları, turizm ve eğlencenin hâkim olduğu Avrupa güneş kuşağının bir parçası haline gelmiştir.

1.4.2. Şile İlçesi ile İlgili Çalışmalar

Şile ilçesini konu alan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde bunların farklı disiplinlerde olduğu görülmektedir. Bu kapsamda incelenen çalışmalardan bazıları şunlardır:

Kasar'ın (1987) “Şile İlçesinin Turizm Potansiyelinin İncelenmesi” isimli çalışması, Şile'nin turizm potansiyelini araştırması, Şile'nin tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin ayrıntılı olarak sunması açısından önem arz etmektedir. Kasar, çalışmasında Şile'nin tarihi, kültürel ve doğal turizm kaynaklarının yanında ilçenin ekonomisi, demografik yapısı ve ilçedeki turizm sektörünün problemlerine de değinmiştir.

Canpulat (1991) “Şile-Anadere (Sarısu) Ağzı Arasındaki Karadeniz Kıyılarının Jeomorfolojisi” isimli çalışmasında, jeomorfolojik gelişimini açıkladığı sahanın genel coğrafi yapısı ile iklim ve hidrografya özelliklerine de yer vermiştir.

Yılmaz (1994) “19. Yüzyılda Bolu Eyaletinin Kocaeli Sancağına Bağlı Şile Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı” isimli çalışmasında, Osmanlı Devleti Tanzimat Döneminde başlatılan uygulamalar kapsamında, 1844 yılında düzenlenen Şile Kazası'na ait temettüat defterlerini incelemiş ve bunlara dayanarak Şile Kazası'nın 1844 yılının sosyo-ekonomik yapısını ele almıştır. Bu kapsamda çalışmada bölge halkının o yıllara ait mesleki, zirai ve ticari gelirleri ile mal varlıklarını incelemiş ve yörenin ekonomik hayatı hakkında sonuçlara varmıştır.

Kozak ve Evren (1997) “Şile’nin Turizm Arz ve Talebinin Değerlendirmesi” isimli çalışmasında, Şile’nin doğal çevre özelliklerine, klimatolojik verilerine, sahil ve plajlarına, piknik, yürüyüş ve tırmanış alanlarına, doğal ve tarihi değerlerine, Şile’de meydana gelen suç olaylarına değinmiştir. Ayrıca Şile’nin turistik donatım, turistik talep ve özelliklerine ait verileri incelemiştir. Bunların neticesinde, Şile’ye yönelik talebin arza göre yetersiz kaldığı, ilçede turistik konaklamanın kısa süreli olduğu, Şile’nin genelde dinlenme veya eğlenme amaçlı olan iç turizme yönelik hizmet verdiği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Muslu (1999) “Şile Şehri” isimli çalışmasında, ilçenin beşeri ve fiziki coğrafya özellikleri, şehrin yerleşim özellikleri ve fonksiyonları ile bunların dağılışı özelliklerini incelenmiştir. Muslu çalışmasında, şehrin işlevsel yeterliliğinin sağlanması noktasında, koruma planları ile imar planlarının bütünleştirilmesi, yapılarda modernizasyon sağlanması, Şile’nin bölgesel ölçekte turizm merkezi olarak düşünülüp planlamanın bu doğrultuda yapılması, doğal ve tarihi yapının korunması ve bununla ilgili politikalar üretilmesi gerektiği hususlarında çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Öner (2002) “ Şile-Sahilköy Arasının Kıyı Kullanımı” isimli çalışmasında, Sahilköy, Doğancı, Kumbaba, Meşrutiyet, Alacalı, Sofular ve Kızılcaköy ile Şile Limanı arasındaki kıyı kullanımını incelemiştir. Öner, Şile’nin beşeri ve fiziki coğrafya özellikleri ile sosyo-ekonomik durumuna ayrıntılı olarak yer verdiği çalışmasında başta kıyının doğru kullanımı olmak üzere turizm, kültür, sanat ve eğitim ile sanayi ve ekonomi konularında bölgeye ilişkin çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Sezer (2006) “Şile ve Civarının (İstanbul) Flora ve Vejetasyonu” isimli çalışmasında, Şile’yi, orman vejetasyonu, çalı vejetasyonu ve kumul vejetasyonu olarak üç kısma ayırarak incelemiş, Şile ilçe sınırları kapsamında dağılım gösteren 440 tür tespit etmiştir. Ayrıca *Fago Orientalis-Quercetum Ibericae* Sezer birliğini ilk defa tanımlamıştır.

Ertek ve Evren’in (2017) “Şile İlçesi Coğrafyası” adlı kitap çalışması 1998 yılında yayımlanan “Şile: Doğal, Tarihi, Kültürel Yapısı” ile 2005 yılında yayımlanan “Bir

Coğrafi Mekân Analizi: Şile İlçesi” adlı çalışmaların devamı niteliğindedir. Kitap, ilk kez yayınlandığı yıldan itibaren Şile ilçesi ile ilgili yapılmış birçok çalışmaya kaynaklık etmiştir. Kitapta Şile’nin fiziki coğrafya, nüfus ve yerleşme özellikleri ile ilçenin ekonomik ve kültürel faaliyetleri bilimsel bir bakış açısıyla ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ayrıca çalışmanın önemli özelliklerden biri de Şile’de bulunan mağaraların ayrıntılı çizim ve envanterlerinin yapılmış olmasıdır. Bu çalışmada, Şile’nin çok yönlü olarak kalkınması ve korunması noktasında tüm paydaşlara öneriler sunulmaktadır.

Kayahan (2019) “Sürdürülebilir Gelişme Bağlamında Kentsel Proje İmar Planı İlişkisi, Şile (İstanbul) Örneği” isimli çalışmasında, Şile ilçesinde yapılmış olan, yapımı devam eden ve gelecekte yapılması planlanan 35 kentsel projeye ait imar planlarının ilişkilerini sürdürülebilir kentsel gelişme kapsamında incelemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİLE’NİN GENEL COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

Turizm faaliyetlerinin bir bölgede ortaya çıkışı ve gelişimi, doğal çevre özellikleri ile beşeri ve ekonomik faktörlerle yoğun şekilde ilişkilidir. Bölgenin gerek doğal çekicilik unsurları gerekse beşeri özellikleri ne kadar zengin ve kadar çeşitli ise turizm faaliyetleri de aynı oranda çeşitlenme ve gelişmektedir. Turizm faaliyetlerinde çeşitlilik arttıkça bunlara yönelik ilgi de artabilecek ve bölgenin turizm girdileri bundan olumlu etkilenecektir. İnsanların ilgisini çeken kültürel özellikler ve doğal özellikler, nadir görülen yer şekilleri, iklim ve hava olayları, bitki örtüsü, su kaynakları, deniz kıyıları, akarsular ve göller gibi doğal güzellikler turizm açısından bir yeri çekici kılan önemli doğal unsurlardır (Kapan, 2018). Bu nedenle bir bölgede turizm faaliyetleri incelenirken, oranın beşeri ve fiziki coğrafya özelliklerinin de iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan çalışmanın bu bölümünde Şile ilçesinin fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri ele alınmıştır.

2.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri

Bu bölümde Şile’nin fiziki coğrafya özelliklerini betimleyebilmek için; Jeoloji ve jeomorfoloji, iklim, bitki örtüsü, hidroğrafya ve toprak özelliklerine yer verilmiştir.

2.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

Türkiye’nin kuzeybatısı, Marmara Bölgesi’nin kuzeydoğusunda, Çatalca-Kocaeli Bölümünde, Kocaeli Yarımadasının Karadeniz kıyısında yer alan Şile’de Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Zamana ait tortul oluşuklar bulunmaktadır (Ertek ve Evren, 2017:12-13).

Bölgenin jeolojik yapısı incelendiğinde; temeli oluşturan Paleozoyik yaşlı karmaşık serininin kireçtaşları, kuvarsitler ve arkozlardan meydana geldiği görülmektedir.

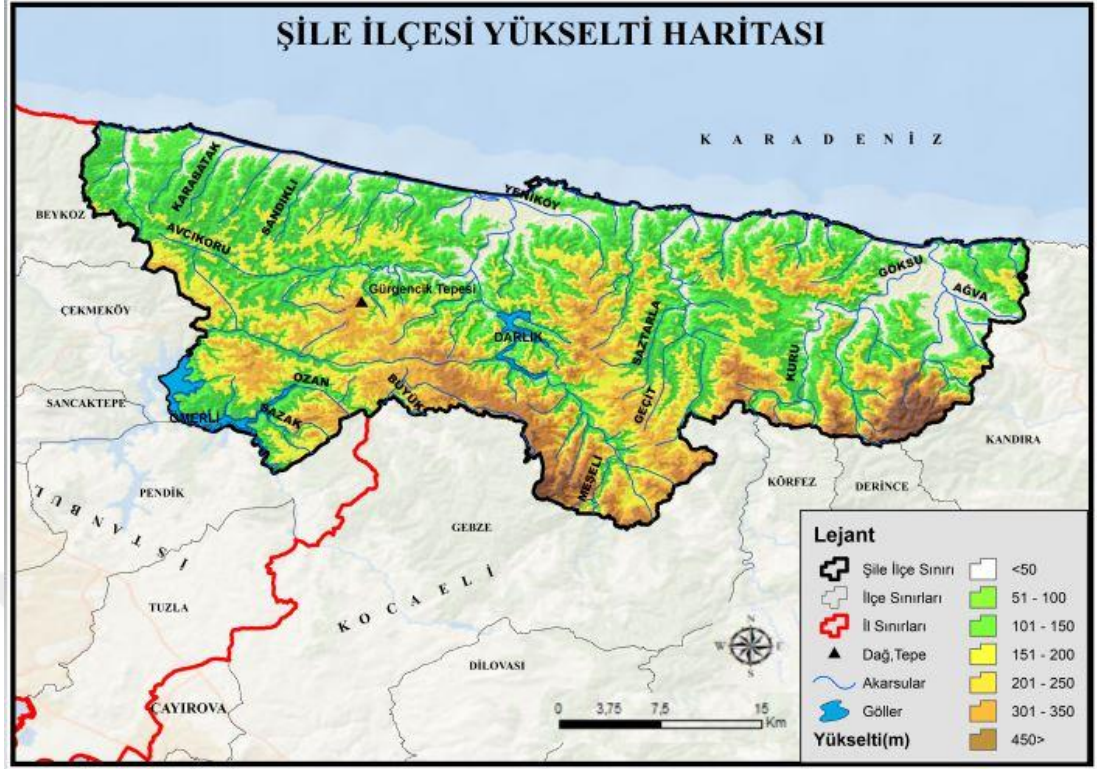
Mesozoyik serilerin bunların üzerine diskordansla geldiği, Triyas yaşlı kireçtaşları ve kumtaşları ile temsil edildiği görölmektedir. Bu oluşumun üzerine yine diskordansla senozoyik seri gelmekte ve bunlar tabanda üst kretase yaşlı çakıltaşı ve konglomera ile başlamakta, aynı yaşta bulunan volkanitler ile de devam etmektedir. Volkanitler dazit, andezit ve piroklastik türevlerden oluşmaktadır. Bazı alanlarda Eosen yaşlı marnlar ve killi kireçtaşlarından oluşan bir seri volkanitlerin üzerine gelmektedir (Sipahi ve Kuzum, 2011:66).

şile'de üst kretase başlarını ilgilendiren volkanizma mevcuttur. şile volkanitleri tektonik hareketlerin neden olduğu faylanmalar neticesinde zayıf yarık ve çatlak zonları takiben yüzeye çıkmış fissür volkanizması şeklinde çevreye yayılmıştır. Andazit, kuvarslı andezit ve piroklastik malzeme ile tüflerden oluşan bir formasyondur (Ertek ve Evren, 2017:21).

Bölgenin maden durumu incelendiğinde; şile'nin maden bakımından zengin bir alan olduğu görölmektedir. Bölgenin batısında derin ve geniş neojen havzası kaolen, döküm kumu, kuvars kumu, kil ve linyit içermektedir. Satmazlı Köyü yakınlarında barit bulunurken, Kızılcaköy plajında madenli deniz kumlarına rastlanmaktadır. şile ilçesi sınırları içinde Türkiye'nin en önemli kil yataklarından biri bulunmaktadır. Batıdaki Kılıçlı, Sahilköy ve Avcıkoru köyleri arasındaki sahada birçok maden işletmesi bulunmaktadır (Kotil, 1997).

Günümüzde II. derece deprem bölgesi olarak değerlendirilen şile ilçesinin tektonizma ve deprenselliğine bakıldığında; Eosen'de İstanbul'u da kapsayan Marmara havzasında yoğun faylanma ve kıvrımlanmalara, Lütesiyen (Orta Eosen) öncesinde kompresif hareketler neden olmuştur. Erken Eosen esnasında, Paleozoyik ve Mesozoyik yaşlı kaya birimlerinin, Üst Kretase-Erken Eosen yaşlı istifler üzerine bindirmesine de sebep olan, bölgenin KKB-GGD doğrultusunda, Karadeniz'e bakan kuzey kesimini kesen doğrultu atımlı Sarıyer-şile Fayı'nın bu hareketlere bağlı geliştiği düşünölmektedir. Bölgede yüzeylenen Alt Eosen yaşta şile Formasyonu'nun şeyilleri içinde Kretase-Paleosen yaşlı Akveren Formasyonu'na ait blok, kireçtaşı ile olistolitlerini içeren olistostromların bu hareketler neticesinde duraysız ortam koşullarına bağlı gelişmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bölge, Orta Eosen (Lütesiyen)'de

Şekil 3. Şile İlçesi Yükselti Haritası

Şile jeomorfolojisini, Şile Ovası ile Pliosen penneplen satırları oluşturmaktadır. Gelişmiş karst morfolojisi ile mağara ve lapyeler de gözlenmektedir. Sahil kesiminde falezli yüksek kıyıları ile plajlı alçak kıyıları mevcuttur. Kıyılarda, kıyı kordonları, doğal plajlar, kıyı kumulları ile kıyı oku şekilleri de bulunmaktadır. Akarsu ağızlarında ve ölü falezlerin önlerinde bilhassa kum ve kısmen çakılların birikmesiyle doğal plajlar oluşmuştur (Muslu, 1999).

Şekil 4. Şile İlçesi eğim Haritası

Şile'nin jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri ilçede turizmin gelişiminin en temel etkenlerinden biridir. Özellikle kıyılardaki doğal plajlar deniz turizminin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca falezler, mağaralar, kıyı kumulları gibi birçok doğal yapı sayesinde ilçede çok çeşitli doğal turizm alanları ortaya çıkmıştır. Bu sayede turizm faaliyetleri yalnızca kıyı turizmi ile sınırlı kalmamakta ve bu doğal güzellikleri görmek için pek çok ziyaretçi bölgeye gelmektedir.

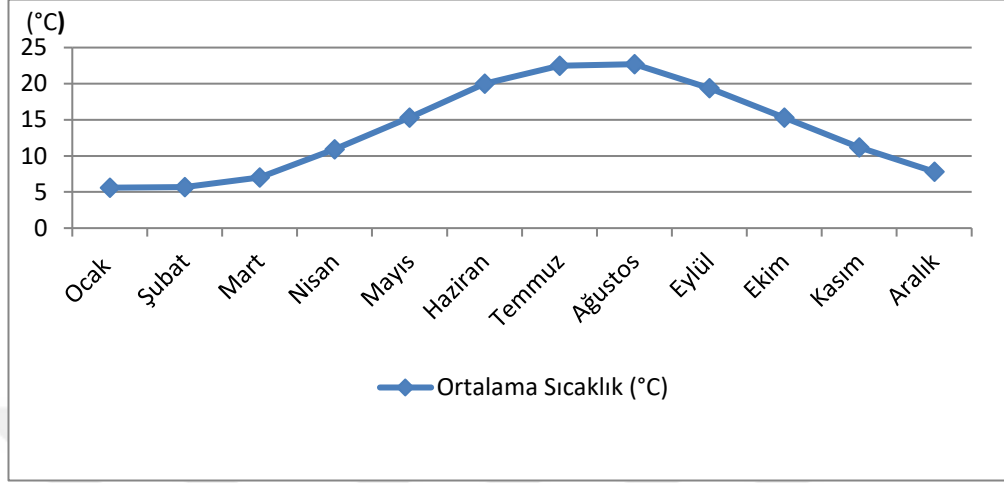
2.1.2. İklim

Bu bölümde iklim yönünden genel olarak Akdeniz ve Karadeniz etkilerinin birlikte görüldüğü bir geçiş iklimi özelliği taşıyan (Canpulat, 1991) Şile'nin sıcaklık, yağış, rüzgâr, güneşlenme süresi ve bulutluluk durumuna ilişkin çeşitli bilgilere yer verilmiştir. Söz konusu bilgiler Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan ve 1950-2020 yılları arasını kapsayan ortalama iklim verilerinden yararlanılarak derlenmiştir.

2.1.2.1. Sıcaklık

Şile'nin yıllık sıcaklık ortalaması $13,6^{\circ}\text{C}$ 'dir. Nisan ayından itibaren ortalama sıcaklık değerleri artış göstermektedir. Şile'de kıyı turizm faaliyetlerinin ağırlık

kazandığı temmuz ve ağustos aylarında ise sıcaklık ortalama Şekil 5'te görülebileceği gibi 22°C'yi bulmaktadır. Eylül ayı sıcaklık ortalaması ise 19,4°C'dir.

Şekil 5. 1950-2020 yılları verilerine göre Şile'de aylık ortalama sıcaklıklar
Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

Temmuz ve ağustos ayları kadar yoğun olmasa da kıyı turizmi Şile'de eylül ayında da devam etmektedir. Tablo 4 incelendiğinde Şile'de en sıcak ayın 22,7°C ile ağustos ayı olduğu görülmektedir. Fakat temmuz ayında 22,5°C olan sıcaklık değerleriyle iki ay arasında belirgin bir sıcaklık farkı bulunmamaktadır.

Tablo 4. Şile ilçesi 1950-2020 yılları arası ortalama sıcaklık değerleri

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ortalama Sıcaklık (°C)	5.6	5.7	7.0	10.9	15.3	20.0	22.5	22.7	19.4	15.3	11.2	7.8
Minimum Sıcaklık Ortalaması (°C)	2.8	2.7	3.9	7.3	11.4	15.4	18.3	18.9	15.6	12.1	8.1	4.9
Maksimum Sıcaklık Ortalaması (°C)	8.9	9.3	11.0	15.2	19.4	24.0	26.3	26.4	23.5	19.2	15.0	11.2
Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı (°C)	6.7	4.9	7.1	9.1	13.2	18.0	21.8	23.1	20.7	19.5	15.6	12.1

Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

En düşük sıcaklık değerleri ise 5,6°C ile ocak ayında görülmektedir. Ocak ayı ile şubat ayı arasında ise yine belirgin bir farklılık ortaya çıkmamaktadır. Yıllık sıcaklık farkı ise 17,1°C'dir. Şile'de ortalama sıcaklıklar hiçbir ayda 0°C'nin altına düşmemektedir. Bu yönüyle turizmin çeşitlenerek yılın 12 ayına yayılabilmesi için mevcut sıcaklıkların uygun olduğu görülebilmektedir.

Şile ilçesinde yıllık ortalama minimum ve maksimum sıcaklıklar 2,8°C ile 26,4°C arasında değişmektedir. Ortalama maksimum sıcaklık ağustos ayında 26,4°C'ye ulaşırken ortalama minimum sıcaklıklar 2,8°C ile ocak ayında görülmektedir.

Şile için en önemli turizm faaliyetlerinden biri olan kıyı turizmi sıcaklıkların en yüksek değerlere ulaştığı temmuz ve ağustos aylarında yoğunluk kazanmaktadır. Bu bakımdan ilçede sıcaklık değerlerinin turizm faaliyetlerini doğrudan etkilediği belirtilebilir. İklimle ilgili olarak yaz aylarında yoğunlaşan kıyı turizmini hava sıcaklıklarıyla beraber deniz suyu sıcaklıkları da etkilemektedir (Doğaner,2001:2). Denizden yararlanabilmek için deniz suyu sıcaklıklarının günlük 15-17°C'nin altına düşmemesi gerektiği kabul edilmektedir (Doğanay ve Zaman, 2021:73). Bu kapsamda Şile'nin deniz suyu sıcaklığı incelendiğinde en yüksek değerlerin ağustos ayında gerçekleştiği görülmektedir. Bu ayda sıcaklıklar 23,1°C'ye ulaşmaktadır. Sıcaklığın en düşük olduğu ay ise şubattır (4,9°C). Şile'de ortalama deniz suyu sıcaklıklarının temmuz, ağustos ve eylül aylarında 20°C üzerindeki olması ilçede kıyı turizmi için ideal bir durum ortaya koymaktadır.

2.1.2.2. Yağış

Akdeniz İklimi ile Karadeniz İklimi arasında geçiş özelliği gösteren Şile'de yıllık toplam yağış 786,2 mm'dir. Tablo 5'da görülebileceği üzere Şile en yüksek yağışı 111,8 mm ile aralık ayında, en az yağışı ise 29 mm ile temmuz ayında almaktadır.

Tablo 5. Şile ilçesi 1950-2020 yılları arası yağış ve nem ortalamaları

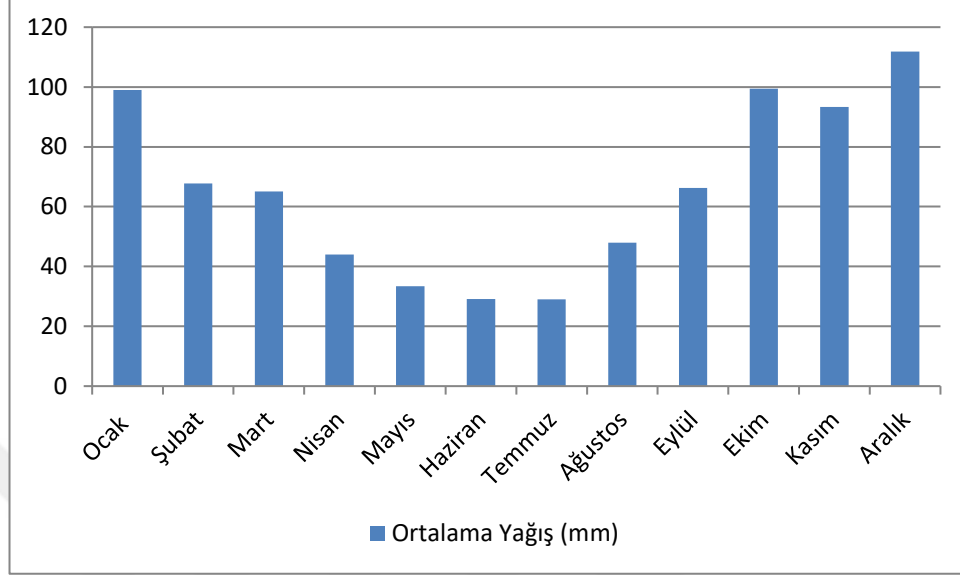
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Toplam Yağış Ortalaması (mm)	99.0	67.8	65.1	44.0	33.4	29.1	29.0	48.0	66.3	99.4	93.3	111.8
Ortalama Nem (%)	78.2	77.4	77.2	77.4	79.9	78.6	78.9	78.0	77.1	78.2	77.8	77.8

Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

Yağışların mevsimsel olarak dağılımına bakıldığında, yağışların en fazla sonbahar ve kış mevsimlerinde gerçekleştiği görülmektedir. Yağışın en yüksek olduğu kış mevsiminde 278,6 mm, sonbahar mevsiminde ise 259 mm yağış almaktadır. İlçede

İlkbahar mevsiminde yağış 142,5 mm, yaz mevsiminde ise 77 mm olarak gerçekleşmektedir.

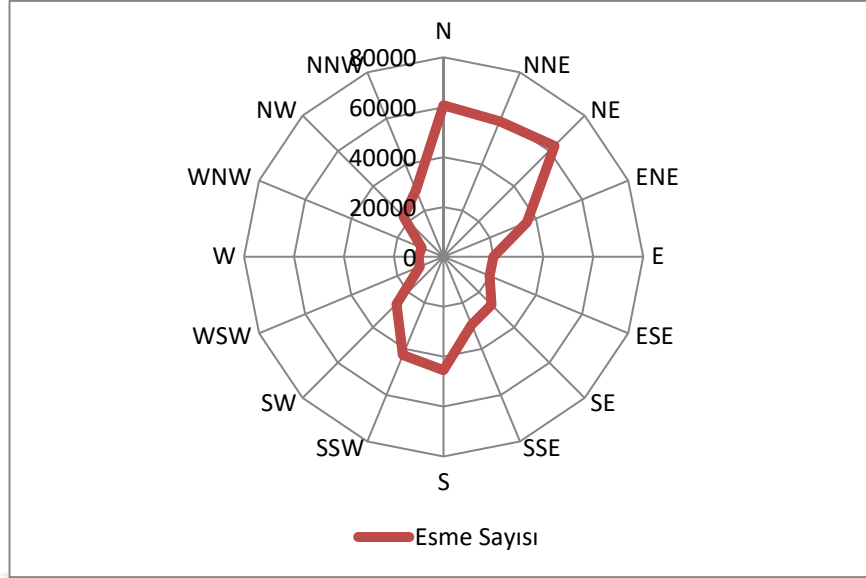

Şekil 6. 1950-2020 yılları verilerine göre Şile’de aylık ortalama yağışlar
Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

İlçede özellikle turizm faaliyetleriyle ilişkili olan yaz yağışlarının aylara göre dağılımına bakıldığında; yağışların haziran ve temmuz aylarında 29 mm, ağustos ayında ise 48 mm olarak gerçekleştiği görülmektedir. Yağış kıyı turizminde, yaz aylarında, kısa süreli tatilleri bozan bir unsurdur. İklimin yağış şartları yaz mevsiminde kıyı turizminde önemlidir (Doğaner, 2001:4). Bu bakımdan Şile’de yaz yağışlarının genellikle düşük olması kıyı turizminin gelişimi için olumlu bir durumdur. Bununla birlikte zaman zaman görülen yaz yağışları özellikle kısa süreli turizm faaliyetlerini zaman zaman olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.1.2.3. Rüzgârlar

Şile ilçesinde kuzey sektörlü rüzgârlar hâkimdir. 1950-2000 yılları arasında elde edilen veriler incelendiğinde, 62,850 esme sayısı ile rüzgârın en fazla estiği yön (NE) kuzeydoğudur. Bunu 60.736 esme sayısı ile (N) kuzey yönünden esen rüzgârlar izler. Rüzgârın en az estiği yön ise 9.478 esme sayısı ile (WNW) batı-kuzeybatı yönündedir.

Şekil 7. Şile’de rüzgâr esme sayıları ve yönleri
Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

Genellikle kuzey sektörlü rüzgârların etkisi altında olan Şile’de hâkim rüzgârlar Şekil 7’de de görülebileceği üzere (NW) kuzeybatı yönünden esen karayel, (N) kuzey yönünden esen yıldız ve özellikle (NE) kuzeydoğu yönünden esen poyrazdır. Bu rüzgârlar önlerinde bir engel olmadığı için, kıyılarda daha nemli ve sert bir iklime neden olurlar. Poyraz yaz sıcaklığının etkisini azaltıcı kısmen serinlik, kışın ise soğuk ve ayaz getirmektedir. Şiddetli esen poyraz ile batıdan gelen siklonik rüzgârlar sağanak yağışlara neden olurken, denizde oldukça büyük dalgaların oluşmasına da yol açabilmektedir (Ertek ve Evren, 2017:109).

Tablo 6. 1950-2020 yılları rüzgâr yönüne göre toplam rüzgâr esme sayıları ve esme hızı

Rüzgâr Yönü	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW
Ortalama Hızı (m/sn)	3,5	3,5	3,2	3,2	2,9	2,6	2,3	2,4	2,5	3	3,1	3,1	2,7	2,7	3,1	3,1
Rüzgâr Yönü	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW
Esmeye Sayısı	60.736	58.780	62.850	36.214	19.994	19.942	27.107	29.401	45.420	42.621	26.716	10.277	10.055	9.478	22.679	28.890

Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

Rüzgâr hızı kıyı turizminde günlük rekreasyonel faaliyetleri etkileyen önemli bir unsurdur. Turizm için rüzgâr hızının 7 m/sn’den fazla olmaması gerekmektedir

(Doğaner, 2001:4). Şile’de ise ortalama rüzgâr hızı 3,4 m/sn’dir. Tablo 6’da görüleceği üzere ortalama rüzgâr esme hızları en yüksek (N) kuzey ve (NNE) kuzey-kuzeydoğu yönlerinde 3,5 m/sn hızda esmektedir. En düşük rüzgâr hızı ise 2,3 m/sn ile (SE) güneydoğu yönündedir. Bu kapsamda Şile’de rüzgâr hızının kıyı turizmi açısından günlük rekreasyonel faaliyetleri etkilemeyecek düzeyde olduğu değerlendirilebilir.

Her ne kadar rüzgâr hızı uygun görünse de oluşumunda rüzgârında etkili olduğu çeken (rip) akıntı Şile sahillerinde de görülmekte ve zaman zaman büyük tehlike oluşturabilmektedir. Çeken (rip) akıntı; kıyımın şekli, akıntı, su düzeyi, dalga şekli ve rüzgârın etkisi gibi oluşum mekanizması oldukça karmaşık birçok özelliğin etkileşiminden oluşan sonuçları ölümcül olabilen bir akıntıdır (Ersoy, 2018:2). Bölgede yaz aylarında çeken (rip) akıntıdan kaynaklanan boğulma vakaları Şile’nin deniz turizmi imajını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuz durumun önüne geçebilmek amacıyla 2004 yılından itibaren İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından plajlarda güvenliği sağlamak adına Şile sahillerinde cankurtaran hizmeti verilmeye başlanmıştır. Bu sayede boğulma vakalarında azalma görülmüştür.

2.1.2.4. Güneşlenme Süresi ve Bulutluluk

Turizm faaliyetleri için önemli unsurlardan biri de güneşlenme süresidir. Bu süre ne kadar uzun olursa kıyı turizmi başta olmak üzere diğer turizm faaliyetlerinden de uzun süreli faydalanmaya olanak sağlamaktadır. Turist için çekici unsurlardan biri olan güneş tatil sürelerini de etkilemektedir.

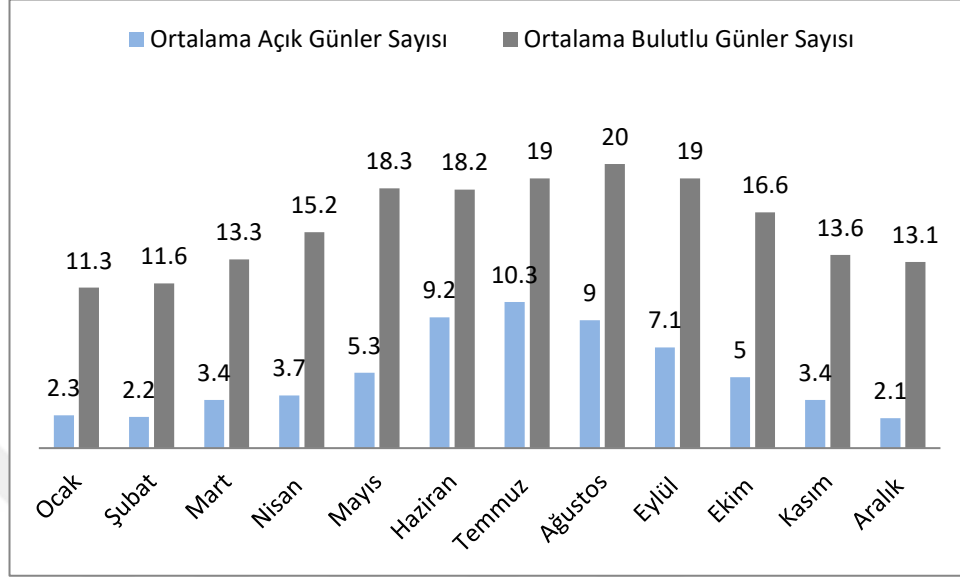
Tablo 7. Şile ilçesi 1950-2020 yılları arası ortalama güneşlenme süresi

	O	Ő	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	2.13	3.59	4.01	5.33	7.40	9.54	10.25	9.42	7.11	4.45	3.12	2.13

Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020.

Şile’de ortalama günlük güneşlenme süresi 5 saat 7 dakikadır. En uzun güneşlenme süresi 10 saat 25 dakika ile temmuz ayında, en düşük güneşlenme süresi ise 2 saat 13 dakika ile ocak ayında gerçekleşmektedir. Şile’de yaz mevsiminde güneşlenme

süreleri; haziran ayında 9 saat 54 dakika, temmuzda 10 saat 25 dakika ve ağustosta ise 9 saat 42 dakikadır.

Şekil 8. 1950-2020 yılları verilerine göre Şile’de ortalama açık ve bulutlu gün sayıları
Kaynak: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2020

Nemli ılıman iklim özelliklerini yansıtan Şile’de ortalama yıllık nem oranı %78’dir. Ortalama bulutlu gün sayısının en fazla olduğu ay ağustos (20 gün), en az olduğu ay ocaktır (11 gün). En fazla güneşli gün ise temmuz ayında (10,3 gün) görülmektedir. Kıyı turizmi faaliyetlerinin gerçekleştiği yaz mevsiminde bulutlu gün sayısının fazlalığı güneşlenme sürelerini olumsuz etkileyen bir unsurdur.

2.1.3. Bitki Örtüsü

Şile ilçesinde başlıca bitki formasyonları; kıyı bitkileri, psödomaki ve ormanlardır. Orman örtüsünün tahrip olması sonucunda oluşan psödomaki Şile’de çoğu yerde ormanlarla iç içe ve yan yana bulunmaktadır. Bu nedenle bu iki formasyonun sahasını kesin olarak ayırmak güçleşmektedir. Psödomakinin dâhil olduğu nemli ormanlar sahası, Kocaeli Yarımadasının su bölümünün Karadeniz’e bakan kuzey aklanında yer alırken, güney akları yani Marmara Denizi ve İzmit Körfezine bakan kısımda ise makinin de içinde yer aldığı Akdeniz etkisinde kurakçıl karakterli kuru orman sahalı bulunmaktadır. Şile’de meşe türleri, nemli orman sahasının esas ağacı olan kayının yerini almıştır. Şile ormanları asıl karakterini insan elinin değmediği yerlerde korumaktadır. İklim ve toprak şartları bakımından büyük farkların

görülmediği Şile’de ormanın karakterini rölyef belirlemektedir (Dönmez, 1979; Akt. Ertek ve Evren, 2017:112-113).

Tablo 8’de görülebileceği gibi Şile’de 59,828 ha olan orman alanının %41,5’ini meşeler oluşturmaktadır. Bunu %36,6 ile yapraklı arası karışık orman izlemektedir. Şile ormanları içerisinde dağılım gösteren diğer bazı türlere; karaçam, sedir, ardıç, fıstıkçamı, servi, sahil çamı, kayın, gürgen, kızılgağaç, kavak, dişbudak, defne, badem, yalancı akasya ve kestane örnek olarak gösterilebilir.

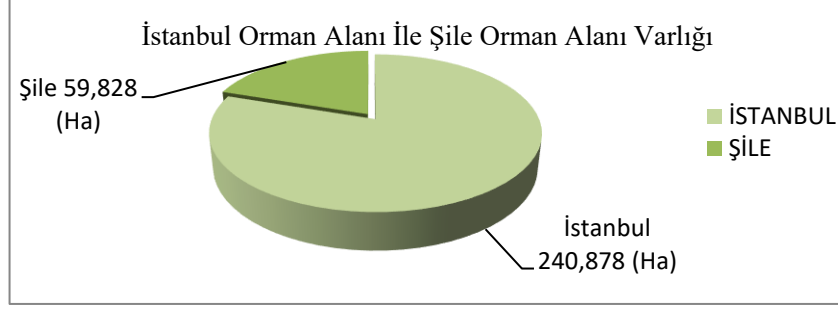
Tablo 8. Şile ilçesinde yer alan ağaç türleri ve kapladıkları alan

Şile Ağaç Türleri ve Kapladıkları Alan																			
Karaçam	Sedir	Ardıç	Fıstıkçamı	Servi	Sahil çamı	Kayın	Meşe	Gürgen	Kızılgağaç	Kavak	Kestane	Dişbudak	Defne	Badem	Yalancı akasya	İbreliler arası karışık	Yapraklı arası karışık	İbr.+Yap. karışık	Toplam
ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
716,6	15,6	614	1.050,5	12,1	1.922,5	1.333,5	24.851,2	155,5	28,6	3,9	1.220,2	0,8	3,7	1,8	26,8	16,4	21.920,4	4.84,4	59.827,8
% 1,2	% 0,0	% 0,1	% 1,8	% 0,0	% 3,2	% 2,2	% 41	% 0,3	% 0,0	% 0,0	% 2,0	% 0,0	% 0,0	% 0,0	% 0,0	% 0,0	% 36	% 0,8	% 90

Kaynak: Şile Orman İşletme Şefliği, 2020.

Bu ağaç türlerinin içerisinde 1.220,2 ha alana sahip olan kestane ağaçları Şile’de yapılan arıcılık faaliyetleri ilçenin ekonomisi için önem teşkil etmektedir.

%55’i (99.867 ha) orman alanı olan İstanbul Anadolu yakasında bu alanların %60’ı Şile sınırları içerisinde yer almaktadır. İlçenin toplam alanının %79’unu oluşturan orman alanları, Şile ilçesinin gelişim yönü ve büyümesi üzerinde öncelikli ve doğal bir belirleyici olmaktadır. Öte yandan yarattığı doğal yaşam alanları ve oluşturduğu koruma fonksiyonuyla orman alanları ilçede doğal ekosistemin sürekliliği konusunda önemli bir role sahiptir (Tabakoğlu, 2019).

Şekil 9. İstanbul ve Şile'nin orman alanları
Kaynak: Şile Orman İşletme Şefliği, 2020.

Şile'de turizm ve doğal yaşam açısından oldukça önemli bir değer olarak görülebilecek olan bitki örtüsü içerisinde dikkat çekici bazı endemik bitki türleri de bulunmaktadır. Şakayık ve Kum zambağı bunlara örnek olarak gösterilebilir. Daha ziyade gölgelik alanlarda yetişen ve Türkiye'ye özgü endemik bir tür olan Şakayık çiçeği soğanlı bir bitkidir. Denizli, Antalya ve Burdur şehirlerinde de görülen ve Antalya Ajansı tarafından Expo 2016'da doğal yaşam alanında koruma altına alınan Şakayık'a (*Paeoniaturcica*) ayrıca Tokat'ın yaylalarında da rastlanmıştır (URL 5). Expo 2016'nın sembol çiçeği de seçilen "Şakayık" bu yörelerin dışında İstanbul'un Anadolu yakasında Şile'nin Sarıkavak köyünün bir noktasında da doğal olarak yetişmektedir (URL 6). Şile Sarıkavak Mahallesiinde yetişen "Yabani Şakayık" (*Paeonia peregrina*) için her yıl bahar aylarında Şile Çevre Gönüllüleri Derneği tarafından "Geleneksel Şile Sarıkavak Şakayık Şenliği" düzenlenmektedir.

Şekil 10. Şile Sarıkavak'ta yetişen Şakayık Çiçeği
Kaynak: URL 7

Şile ilçesinin kumul alanları Alacalı, Sofular, Sahilköy ve Doğancı kumullarıdır. En yüksek noktası Kumbaba tepesi (60 metre yüksekliğinde) olup, 1 km genişliğinde

ve 7 km uzunluğunda olan kumul alanları 11.100 hektarlık yüzölçümüne sahiptir. Bu bölge ülkemizin önemli 15 kumul alanından birisidir. Çeşitli nadir bitki türlerini barındıran bölge ayrıca doğal sit alanıdır (Tabakoğlu, 2019). Bu türlerden biri yöreyle özdeşleşmiş olan Kum zambağıdır.

Şekil 11. Şile Kum Zambağı
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Endemik bir bitki türü olan Kum zambağı (*Pancretium maritimum*) Şile sahillerinde de yetişmekte ve temmuz-ağustos aylarında çiçek açmaktadır. Kum zambakları yeşil yapraklı, soğanlı, beyaz çiçekli ve kokuludur. Denizden 50 ila 200 m uzaklıkta bir şerit üzerinde doğal olarak yetişir, ağustos ve eylül aylarında çiçek açar. Dünyada İspanya, Yunanistan ve Fransa sahillerinde bulunan Kum zambağı Şile sahillerinde de doğal olarak yetişmektedir. Tıbbi olarak da kullanım potansiyeli bulunan ve biyoçeşitlilik açısından korunması gereken önemli bir tür olan Kum zambağı, kıyı bölgelerinde hızla yayılan yazlık konutların yanı sıra büyük oranda plaj olarak kullanılan kumul sahillerinin insanlar tarafından tahrip edilmesi nedeniyle ciddi bir tehdit altındadır (URL 8).

Şile’de en yoğun turizm ve rekreasyon faaliyetleri kıyılarda, özellikle kumul alanlarda gerçekleşmektedir. Yaz aylarında plajların yoğun kullanımı, kumul alanlarda atv gezintileri gibi etkinliklerin yapılması Şile turizmini canlandıran unsurlar olsa da Şile’nin korunması gereken doğal zenginlikleri olan hassas kumul

alanlarını tahrip etmektedir. Ayrıca bu alanlarda yapılaşmanın kontrolsüz olarak artması bölgenin doğal özelliğini yitirmesine ve sıradan bir şehir görünümünün ortaya çıkmasına neden olabilecek bir risk unsurudur.

2.1.4. Hidrografya

Şile akarsular bakımından oldukça zengin bir ilçedir. Bunun sebebini Kocaeli Yarımadasındaki Geç-Alpin tektonik hareketlere dayandırmak mümkündür. Bu tektonik hareketlerle bölgede meydana gelen yükselmeler neticesinde akarsular yataklarını derine doğru kazıp örtüden temele gömülmüşler, dar ve derin “V” şekilli vadiler oluşturmuşlardır. Kuzeybatı-güneydoğu yönlü Serçe Tepe-Aydos hattındaki yarımada ortaya çıkan yükselmeye dayalı olarak ilçenin bütün akarsuları eğime bağlı gelişmiş, kuzeye Karadeniz’e doğru yönelmişlerdir. Bu sebeple Şile’de dandritik drenaj tipi gelişme göstermiştir. Ayrıca formasyon sınırlarına karşılık gelen zayıf direnç sahalarında veya Kuzey Anadolu Fayı’na verev gelişmiş NW-SE ya da NE-SW hatlar boyunca oluşup ikincil kırıklara oturmuş akarsular ise Heciz ve Göksu vadilerinde yer yer kafesli drenaj tipi gösterirken, Hacılı-Osmanköy gibi karstik alanlarda kısmen bozulmuş drenaj tipi göstermektedir. Karakiraz-Sofular köyleri arasındaki kıyı kesiminde ise paralel drenaj tipi örnekleri görmek mümkündür (Ertek, 1995:275).

Şile yüzölçümünün %79’unu kaplayan orman alanları içinde, İstanbul Anadolu yakasında yer alan su kaynaklarının havza koruma kuşaklarının ve havza sınırlarının büyük bölümü yer almaktadır. Orman alanı içinde kullanımda olan Darlık Gölü ve Ömerli Baraj Gölü’nün yanı sıra bölgede yapılması planlanan Sungurlu, Kabaköz, İsaköy baraj gölleri bu kapsamda değerlendirilmektedir. İstanbul Anadolu yakasında bulunan su kaynaklarının büyük kısmı Şile ilçe sınırları içindedir. İlçe, İstanbul’un içme suyu ihtiyacının% 46,19’unu karşılamaktadır. Su kaynaklarının korunması ve devamlılığının sağlanması açısından içme suyu kaynaklarının orman alanı içinde bulunması oldukça önemlidir. Şile’de merkez mahalleler dışındaki yerleşimlerin; kırsal karakterli, düşük yoğunluklu, orman içi veya orman kenarı mahallelerde olmasına karşın bu durum havza ya da su kaynakları için önemli bir kirlilik kaynağı oluşturmamaktadır (Tabakoğlu, 2019).

Şile ilçesi başlıca akarsuları yataklarında her mevsim su bulunduran devamlı akarsular olup bunlar; Türknil Nehri (Şile Suyu), Ağva Deresi, Göksu Deresi ve Kabakoz Deresidir. Ayrıca, yataklarında yağışlı dönemlerde su bulunduran mevsimlik akarsular ise batıdan doğuya doğru Taşlı Dere, Karakiraz Dere, Doğanlı Dere, Uzun Dere, Sofular Deresi, Sadıklı Dere, Çamaşır Dere, Mahmut Dere, Yunuslu Dere, Haydarlı Dere, Kadırğa Dere, Köymeşe Dere ve Pelitli Deredir.

Şekil 12. Şile ilçesi hidroloji haritası

Şekil 12’de de görülebileceği üzere bu dereler Şile ilçesinde doğup kaynaklarını ilçenin güney ve orta kesiminden (Göksu ve Yeşilçay dereleri hariç) alıp, Karadeniz’e ulaşırlar. İlçenin geçici ve mevsimlik iki akarsuyu ise Ömerli Barajı’na su gönderen Riva Deresi kollarından Kömürlük Dere ile Kara Dere’dir. Bu derelerin akışları doğudan batıya Ömerli Baraj Gölüne doğrudur (Ertek ve Evren, 2017:101).

2.1.5. Topraklar

Şile’de toprakların oluşumunda iklim ve vejetasyon etkili olmuştur. İlçede; zonal topraklardan kireçsiz kahverengi topraklar ile kahverengi orman toprakları gelişmiştir. Kıyı kesiminde intrazonal topraklardan plaj kumları ile kumullar

uzanmaktadır. Vadi tabanlarında alüvyal topraklara rastlanır (Dönmez, 1979; Akt. Ertek ve Evren, 2017:115).

Şile topraklarının %88'ini (644.08 km²) İlçenin hâkim toprak tipi olan kahverengi orman toprakları oluşturmaktadır (Ertek ve Evren, 2017:115). Nemli-ılıman iklim bölgelerinin toprakları olan kahverengi orman toprakları üzerinde ekseriyetle kışın yaprağını döken meşe, ıhlamur, kayın, Akçaağaç, gürgen, kestane gibi geniş yapraklı ağaçlar gelişmiştir. Şile doğu kesiminin büyük kısmında kalker ve yer yerde volkanik arazi, batı kesiminde ise şist, grovak, arkoz ve kuvarsitler kısmen de volkanik kayalar üzerinde gelişmiş bu toprak tipi killi bir yapıya sahiptir (Dönmez, 1979; Akt. Ertek ve Evren, 2017: 115).

Tablo 9. Şile ilçesinde toprak tipleri ve kapladıkları alan

Toprak Tipleri	Alan (Km²)	Yüzde (%)
Kahverengi Orman Toprakları	644,08	88 (87,51)
Kireçsiz Kahverengi Topraklar	51,25	7 (6,96)
Alüvyal Topraklar	22,95	3 (3,12)
Kumullar	8,55	1 (1,16)
Toplam	726,83	99 (98,75)
Göller (Göl, Gölet, Baraj Gölü)	9,17	1 (1,25)
Şile İlçesi Toplam Yüzölçümü	736,00	100

Kaynak: Ertek ve Evren, (2017:117)

Şile, 55,2 km² tarım alanıyla, tarım arazi büyüklüğü açısından İstanbul'un dördüncü büyük ilçesidir. Tarım alanları Şile'nin yaklaşık %8'ini oluşturmaktadır. Şile'de merkeze yakın Kadıköy, Çelebi, Meşrutiyet ve Çayırbaşı mahallelerinde kuru mutlak tarım alanları; Ağva yakınlarındaki Göktaş, Göçe, İsaköy mahallerinde sulu mutlak tarım alanları; Şile'nin doğu mahalleleri olan Çelebi, Kadıköy, Kurallı, Geredeli, Bucaklı'da dikili tarım alanları yoğunluk kazanmaktadır. Tarımsal niteliği sınırlı olan marjinal tarım arazileri ise hemen hemen tüm mahallelerde bulunmaktadır (Kayahan, 2019).

2.2. Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Bu bölümde Şile'nin beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerini betimleyebilmek üzere; yerleşmenin kuruluşu ve tarihsel gelişimi, nüfus miktarı ve bileşimi, nüfusun dağılışı ve yoğunluğu ile sosyal ve ekonomik özelliklerine yer verilmiştir.

2.2.1. Yerleşmenin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi

Günümüzde İstanbul'a bağlı bir ilçe olan Şile, Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Marmara Bölgesi'nin Çatalca Kocaeli bölümünde yer almaktadır. Tarihi çok eskilere dayanan Şile, coğrafi konumunun etkisiyle birçok kavim ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Denize kıyısı bulunan Şile'de liman tarih boyunca yoğun olarak kullanılmış, burada gelişen ticaret beraberinde farklı kültürlerle etkileşimi getirmiştir. Şile tarihini biçimlendiren bir diğer önemli husus ise baskılardan kaçan Hıristiyanların Şile'de bulunan mağaralara sığınıp burada yaşamış olmasıdır. Bugün Şile'nin birçok yerinde geçmiş medeniyetlerin izlerini taşıyan tarihi kalıntıları bir arada görmek mümkündür.

“Şile” isminin kökeni Yunanca'ya dayanmaktadır. Yunanca metinlerde Şile “Hili” olarak geçmektedir (Şarlak, 2010; Akt. Ertek ve Evren, 2017:131). Pontus Rumcasında “H” harfinin “Ş” olarak söylenmesi nedeniyle “Hili” kelimesi, “Şili” olarak telaffuz edilmiştir (Öztürk; 2012; Akt. Ertek ve Evren, 2017:131). Şili kelimesi ise zamanla Şile'ye dönüşmüştür. Şile'nin antik çağdaki ismi ise “Artena” olarak bilinmektedir (Ertek ve Evren, 2017:131).

Şile'de yaşam çok eskilere dayanmaktadır. Fıratlı'ya (1952) göre bölgede 1951 yılında yol inşası sırasında ortaya çıkan kalıntılar Şile'nin Helenistik çağdan beri devamlı olarak iskân edildiğini göstermektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar da buna benzer şekilde Şile çevresinin tarih öncesinde (paleolitik devrinde) iskân edildiği yönünde sonuçlar ortaya koymaktadır (Ertek ve Evren, 2017: 132).

Bölgenin tarihi genel hatlarıyla ele alınacak olursa; Tarihçiler tarafından Bitinya (Bithynia) olarak adlandırılan bu bölge, Şile'nin de içinde bulunduğu Kocaeli Yarımadası toprakları, Marmara Denizi, İstanbul Boğazı ve Sakarya Nehri arasında yer almaktadır (Ertek ve Evren, 2017: 134, Temir, 2010:17). Trakya kökenli olan Bitinler M.Ö.8. yy'da Anadolu'ya göç etmişlerdir (Öner, 2002).

Öte yandan M.Ö.7. yy'ın birinci yarısında Karadeniz'e açılan Miletler, Karadeniz sahillerinde kuvvetli ve sürekli kıyı şehirleri ve Marmara Denizi kenarlarında da ticaret kolonileri kurmuşlardır. Şile bu zamanda ticaret açısından ön plana çıkan bir

yerleşme olmuştur. Denizcilik ile ilgilenmeyen Bitinler ve Tinler ile Milet denizcileri arasında zamanla ticari faaliyet gelişmiştir (Öner, 2002). M.Ö. 3 yy'da güçlü bir Hellenistik Krallığa dönüşen Bitinler, M.Ö. 2.yy'ın başlarında en parlak zamanlarını yaşamışlardır. Bugün Şile'nin birçok yerinde rastlanan tarihi kalıntıların bu döneme ait olduğu anlaşılmaktadır (Muslu, 1999).

M.Ö. I. yy'da Roma'ya bağlanan bölgede, Roma İmparatoru Diocletianus'un baskıları sebebiyle M.S. 5. yy'da İzmit'ten kaçan Hıristiyanların yerleşmeleri de görülmektedir. Bu dönemde baskılardan kaçan Hristiyanlar bu bölgede yer alan Sofular ve Kızılca köyleri yakınlarındaki mağaralara sığınıp burada yaşamışlardır (Yılmaz, 1994).

XI. yy'da Anadolu Selçuklu Devleti, ardından da Haçlıların yönetimine giren bölge, Bizanslılar ile Osmanlı devleti arasında, XIV. yy'da el değiştirmiştir. Osmanlı topraklarına 1400'de katılan bölge, XIX. yy'da İstanbul Şehremanetine bağlı bir kaza olarak yönetilmiştir (Yılmaz, 1994). I. Dünya Savaşı'na kadar Şile ve çevresi Türklerin yönetiminde 500 yıl boyunca rahat bir yaşam sürmüştür. Osmanlı Devleti Savaş sonunda yenilgiye uğramış ve Mondros Mütarekesini imzalamak durumunda kalmıştır. Şile, mütarekeye göre Boğazlar bölgesi içerisinde sayılarak İngilizlerin denetimine bırakılmıştır (Öner, 2002). 1920 yılında uğradığı İngiliz işgalinden sonra Şile, Türk ordularının İzmir'e girişinin ardından İstanbul'a yürüyen III. Kolordu birliklerinden oluşan bir süvari tümeni tarafından 7 Ekim 1922'de kurtarılmıştır (Temir, 2010:25; Öner, 2002).

Cumhuriyetin ilanından sonra 1923'te ilk belediyelerden biri de Şile'de kurulmuştur. Sancaklar 1924 yılında vilayet yapıldığında, Şile, idari olarak Üsküdar'a bağlı kalmıştır. 1926 yılında Üsküdar'ın kaza haline getirilmesi ve İstanbul iline bağlanması sonucunda Şile, İstanbul il sınırları içerisine alınmıştır. 2004 yılında ise İstanbul Büyükşehir sınırları içine dahil olmuştur (Temir, 2010:25).

2.2.2. Nüfus

Multidisipliner bir konu olan nüfus, toplumların, bölgelerin, ülkelerin; birey sayılarını, cinsiyet ve yaşa göre dağılımını ortaya koyduğundan inceleme alanında

gerek nicelik gerekse nitelik açısından değerlendirme imkânı sağlar. Sosyoloji, antropoloji, coğrafya gibi disiplinlerin ana konularından biri olan nüfus, bu çalışmada coğrafyacıların tanımları ve nüfus coğrafyası ilkeleri çerçevesinde ele alınmaktadır.

Coğrafyacılar nüfus konusunda çeşitli tanımlar yapmışlardır. Doğanay (2017:394) nüfusu “belli bir nüfus saptama tarihinde bir ülkede belirlenen toplam insan sayısı” olarak tanımlarken, Şahin (2018:13) ise nüfusu “yeryüzünde sınırları belirli bir alanda belirli bir zamanda bulunan insan sayısı” şeklinde tanımlamıştır. Şahin’e (2018:13) göre nüfusun yapısı mekâna ve zamana göre değişiklikler gösterdiğinden bu özellikleri saptamak için çeşitli veriler toplanmaktadır. Bu kapsamda elde edilen nüfus verileri bir bölgenin betimlenmesinde ve bölgede yapılacak planlamalarda önemli bir kaynaktır. Uzun yıllar birçok kavim ve medeniyete ev sahipliği yapan Şile’nin de betimlenmesi sürecinde nüfusun ele alınması temel bir gerekliliktir. Tarihsel süreç içinde değişiklik gösteren Şile nüfusu Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olmak üzere iki dönemde ele alınabilir.

2.2.2.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Nüfus

Şile’yi Selçuklular 1090 yılında ele geçirmiş olsalar da, 1097 yılında Haçlı orduları Şile’yi Selçuklulardan geri almıştır. 1327 yılında Akçakoca Bey’in Kocaeli yarımadasının büyük kısmını Osmanlı topraklarına katmasına karşın Şile Bizans hâkimiyetinden alınamamıştır. Bununla birlikte Selçuklular tarafından 14. yüzyıldan itibaren Anadolu’dan getirilen Türkmen aşiretleri, o tarihe kadar Rum nüfusunun hâkim olduğu Şile çevresine yerleştirilmiş (Temir, 2010:23-24) ve böylece Şile’de Türkmen nüfusunun iskânı başlamıştır.

1395 yılında, fethedilip Osmanlı topraklarına katılan Şile, 1401 yılında yapılan anlaşma ile resmi olarak Türk topraklarına dâhil edilmiş ve I. Dünya Savaşı’na kadar yaklaşık 500 yıl Türklerin yönetiminde kalmıştır (Temir, 2010:23-24).

Karal (1995: 203) “Osmanlı İmparatorluğu İlk Nüfus Sayımı 1831” adlı çalışmasında, Şile nüfusunun toplamda 4895 kişi olduğunu, bunların 2883’nün Müslüman, 1957’sinin gayrimüslim, 55’nin ise Kıpti olduğunu belirtmektedir.

Yılmaz (1994) ise, 1844 yılı temettuat defterine göre Şile nüfusunun 2261 haneden oluştuğu, bunların 1342'sinin Müslüman, 895'nin gayrimüslim, 24'nün ise Kıpti olduğunu ve sonuç olarak hane sayısı ortalama beş kişi üzerinden hesaplanırsa bölge nüfusunun 11.305 kişi olarak ele alınabileceğini ifade etmektedir.

2.2.2.2. Cumhuriyet Dönemi Sonrası Nüfus

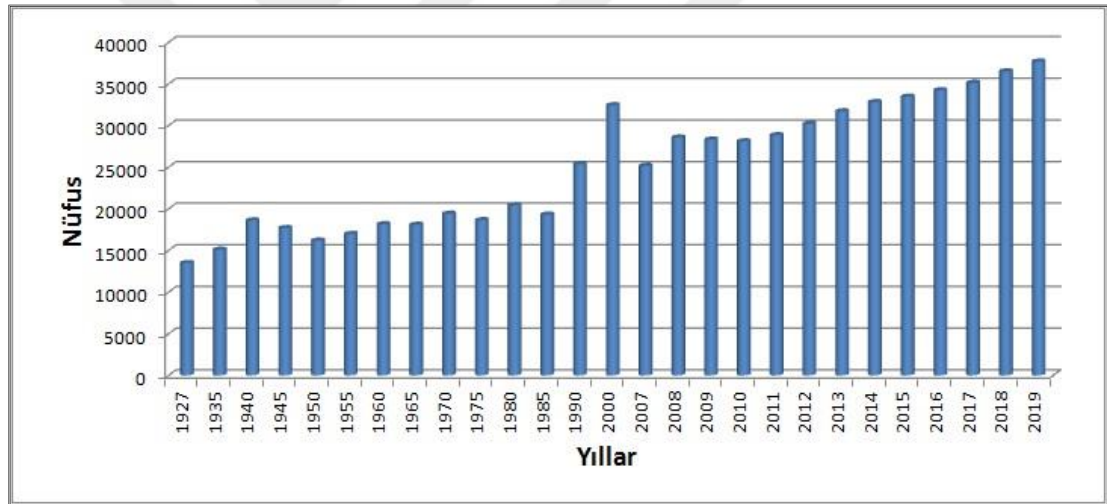
1927 yılında Şile nüfusu 13.495 kişidir. Tablo 10'da görülebileceği üzere Şile'de 1927-1990 yılları arasında nüfusta bazı yıllarda artış görülürken, bazı yıllarda azalış göze çarpmaktadır.

Tablo 10. Şile'de nüfusun gelişim seyri

Yıllar	Şehir	Kır	Toplam
1927	1.814	11.681	13.495
1935	2.774	13.327	15.101
1940	2.309	16.312	18.621
1945	2.772	14.916	17.688
1950	2.012	14.184	16.196
1955	2.422	14.572	16.994
1960	2.749	15.426	18.175
1965	2.788	15.310	18.098
1970	3.448	15.979	19.427
1975	4.062	14.586	18.648
1980	4.882	15.542	20.424
1985	4.832	14.478	19.310
1990	7.872	17.500	25.372
2000	10.262	22.185	32.447
2007	9.831	15.338	25.169
2008	12.753	15.818	28.571
2009	12.545	15.780	28.325
2010	12.311	15.808	28.119
2011	12.851	15.996	28.847
2012	13.260	16.958	30.218
2013	31.718	---	31.718
2014	32.823	---	32.823
2015	33.477	---	33.477
2016	34.241	---	34.241
2017	35.131	---	35.131
2018	36.516	---	36.516
2019	37.692	---	37.692
2020	37.904	---	37.904

Kaynak: TÜİK, 2019.

Geçmiş dönemlerde; Şile ilçesine ulaşımın güçlükle sağlanması, iş ve eğitim olanaklarının sınırlı olması nedeniyle cumhuriyetin ilk yıllarında nispeten yatay bir seyir gösteren nüfus 1990-2000 yılları arasında hızla yükselmiştir. 1990 yılında 25.372 kişi olan nüfus 2000 yılında 32.447 kişiye ulaşmış ve 10 yıl içerisinde toplamda %27,8'lik bir artış gerçekleşmiştir. Bu artış üzerinde Şile'de ikinci konut yapımının başlaması ve bölgedeki yoğun inşaat faaliyetleri için ilçeye gelen işçi grubunun etkili olduğu görülmektedir. Bu artışa neden olan bir diğer husus ise ilçede 1996 yılında Işık Üniversitesinin faaliyete geçmesi ile öğrenciler, akademisyenler ve idari personelin bir bölümünün buraya yerleşmeleridir. Öte yandan 2000 yılında 31.447 kişi olan nüfusun 2007 yılında 25.169 kişiye gerilediği görülmektedir. Bunun nedeni ikinci konut ve üniversite inşası için bölgeye gelen işçi nüfusunun yeniden kendi ikametlerine dönmesidir (Ertek ve Evren, 2017:121).

Şekil 13. Şile'de 1927-2019 yılları arasında nüfusun gelişimi
Kaynak: TÜİK, 2019.

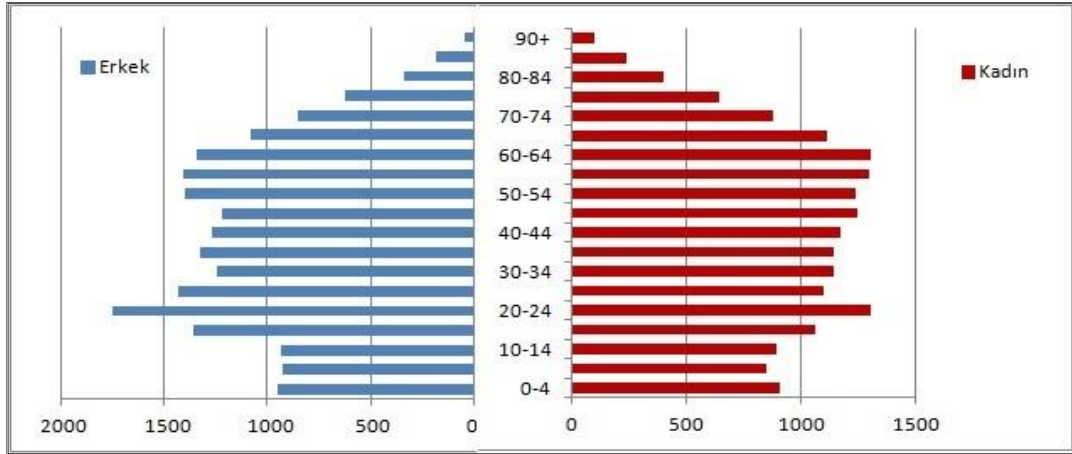
Şekil 13'te de görülebileceği üzere 2007-2019 yılları arasında Şile ilçesinde nüfus sürekli artma eğilimi göstermiştir. 2007 yılında 25.169 kişi olan nüfusun 2019 yılına gelindiğinde 37.692 kişiye ulaştığı görülmektedir. 12 yıllık süreçte nüfus % 49,75 artış göstermiştir. Bu dönemde gerçekleşen nüfus artışında;

- 2011 yılında Şile-İstanbul arası bölünmüş otoyol çalışmasının yapımıyla ulaşım sorununun büyük oranda çözülmesi, ilçeye gidiş gelişlerin kolaylaşması ve ulaşım süresinin kısılması,

- 2007 yılında ilçede doğalgaz altyapısının tamamlanması ile ikinci konutların kış aylarında da yaşanabilecek şekilde konforlu hâle gelmesi,
- 1999 Marmara Depremi sonrası, İstanbul'un zemin özellikleri bakımından nispeten daha güvenli olduğu düşünülen Sarıyer, Beykoz, Şile gibi kuzey ilçelerine yapılan göçler,
- 1996 yılında Şile'de faaliyete geçen üniversitedeki öğrenciler ile akademik ve idari personelin ilçede ikamet etmeye başlamaları,
- 1990'lı yıllardan sonra Şile turizminin daha tanınır olması, İstanbul metropolü için kolay ulaşılabilir doğal ortam özellikleri (orman, deniz, kum, güneş) ile sayfiye yeri özelliği göstermesi etkili olmuştur.

Tüm bu etkenlerin yanı sıra İstanbul'a yakınlığı sebebiyle emeklilerin bölgeyi tercih etmeleri süreçte görülen nüfus artışının nedenlerinden biri olarak gösterilebilir(Ertek ve Evren, 2017:121).

Şekil 14'te yer alan nüfus piramidi incelendiğinde, Şile'de toplam nüfusun %14,5'ini (5.467 kişi) 0-14 yaş; %68,3'ünü (25.731 kişi) 15-64 yaş; %17,2'sini (6.498 kişi) ise 65 yaş ve üzerindeki oluşturduğu görülmektedir.

Şekil 14. Şile nüfus piramidi
Kaynak: TÜİK, 2019.

Şile'nin nüfus piramidi incelendiğinde 20-24 yaş arası nüfusun belirgin bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Bu grup içinde erkek nüfusu kadın nüfustan önemli oranda daha fazladır. Bu durumun nedeninin ise ilçeye Anadolu'dan inşaat işçiliği için gelen erkek nüfus ile ilçede bulunan asker nüfusundan kaynaklandığı

değerlendirilebilir. Şile nüfusunun %52,2'sini (19.664 kişi) erkekler, %47,8'ni (18.032 kişi) kadınlar oluşturmaktadır. Bu durumda ise 20-24 yaş arası erkek nüfus belirli nedenlerle fazlalığı hariç tutulduğunda, Şile genel nüfusunun cinsiyet yapısının dengeli olduğu belirtilebilir.

2.2.3. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu

Şile, 2019 yılı TÜİK verilerine göre İstanbul'un Adalar (15.238) ilçesinden sonra en az nüfusa sahip ikinci ilçesidir. Toplu yerleşim özelliği ve şehir özelliği gösteren mahalleler; Meşrutiyet, Balibey, Hacıkasım, Çavuş, Kumbaba ve Ağva'dır.

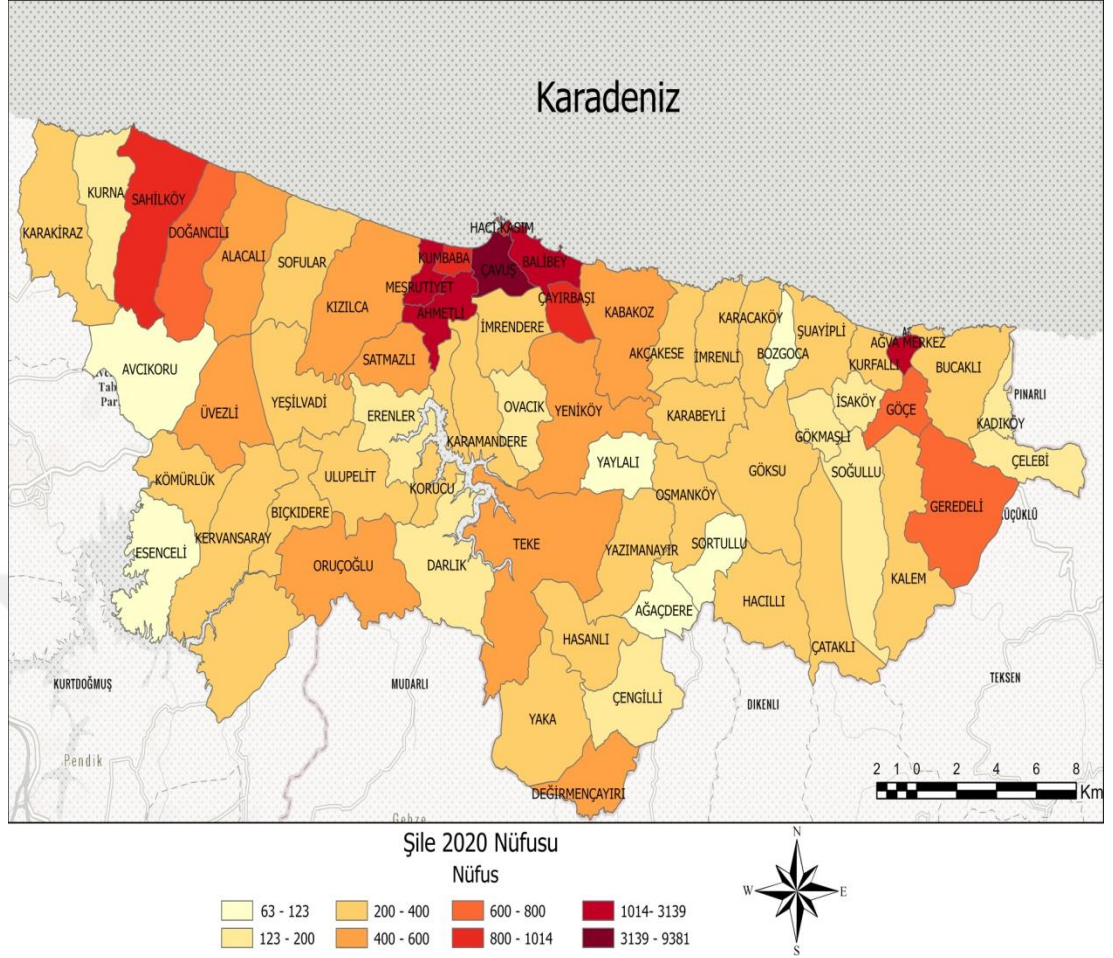
Tablo 11. Şile mahalle nüfusları

Şile Mahalleleri	18 yaş ve üzeri	18 yaş ve altı	Toplam
Ağaçdere Mah.	87	5	92
Ağva Merkez Mah.	1.592	406	1.998
Ahmetli Mah.	1.571	515	2.086
Akçakese Mah.	362	33	395
Alacalı Mah.	508	57	565
Avcıkoru Mah.	89	22	111
Balibey Mah.	2.573	566	3.139
Bıçkıdere Mah.	274	51	325
Bozgoca Mah.	98	4	102
Bucaklı Mah.	307	17	324
Çataklı Mah.	207	31	238
Çavuş Mah.	7.259	2.122	9.381
Çayırbaşı Mah.	761	253	1.014
Çelebi Mah.	149	8	157
Çengilli Mah.	173	23	196
Darlık Mah.	130	19	149
Değirmençayırı Mah.	416	107	523
Doğancılı Mah.	657	130	787
Erenler Mah.	109	31	140
Esenceli Mah.	103	10	113
Geredeli Mah.	572	46	618
Göçe Mah.	559	188	747
Gökmaşlı Mah.	190	9	199
Göksu Mah.	291	13	304
Hacı Kasım Mah.	802	154	956
Hacıllı Mah.	208	40	248
Hasanlı Mah.	204	32	236
İmrendere Mah.	227	58	285
İmrenli Mah.	280	20	300
İsaköy Mah.	132	9	141
Kabakoz Mah.	511	40	551
Kadıköy Mah.	177	20	197
Kalem Mah.	236	28	264
Karabeyli Mah.	197	24	221
Karacaköy Mah.	240	30	270

Karakiraz Mah.	223	31	254
Karamandere Mah.	241	55	296
Kervansaray Mah.	294	56	350
Kızılca Mah.	459	70	529
Kömürlük Mah.	188	31	219
Korucu Mah.	179	32	211
Kumbaba Mah.	754	181	935
Kurfalı Mah.	249	12	261
Kurna Mah.	154	18	172
Meşrutiyet Mah.	1.572	92	1.664
Oruçoğlu Mah.	386	55	441
Osmanköy Mah.	222	36	258
Ovacık Mah.	145	52	197
Sahilköy Mah.	729	137	866
Satmazlı Mah.	342	83	425
Sofular Mah.	280	42	322
Soğullu Mah.	166	19	185
Sortullu Mah.	95	28	123
Şuayipli Mah.	241	20	261
Teke Mah.	402	93	495
Ulupelit Mah.	169	41	210
Üvezli Mah.	393	53	446
Yaka Mah.	223	34	257
Yaylalı Mah.	58	5	63
Yazımanayır Mah.	191	29	220
Yeniköy Mah.	358	82	440
Yeşilvadi Mah.	200	20	220
Toplam	31.164	6.528	37.692

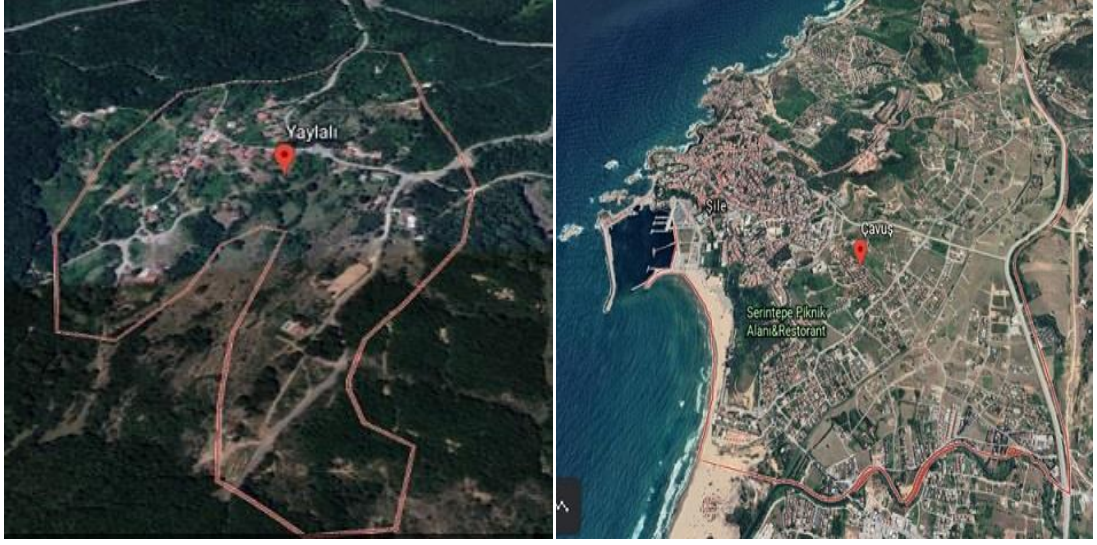
Kaynak: TÜİK, 2019.

Tablo 11’de de görülebileceği üzere Şile’de nüfus dengeli bir dağılım sergilememektedir. Şile’nin merkez mahalleleri ile sahil yerleşimleri yoğun nüfuslanırken, merkeze uzak yerleşimlerde nüfus görece daha düşüktür. En fazla nüfusa sahip yerleşim, Şile ilçesinin merkez mahallelerinden olan Çavuş Mahallesi’dir (9381 kişi).

Şekil 15. Şile Mahalle Nüfus Haritası

Şekil 15'te görülebildiği gibi Ağaçdere, Avcıkoru, Bozgoça, Çelebi, Çengilli, Darlık, Erenler, Esenceli, İsaköy, Kadıköy, Kurna, Ovacık, Soğullu, Sortullu ve Yaylalı mahalle nüfusları 200 kişinin altındadır. Bu yerleşimlerden en az nüfusu barındıran ise 63 kişi ile Yaylalı mahallesidir. Bu dağılımın nedeni bu mahallelerin görece iç kesimlerde kalmış ilçe merkezine uzak orman içi yerleşim yeri olmaları olarak değerlendirilebilir.

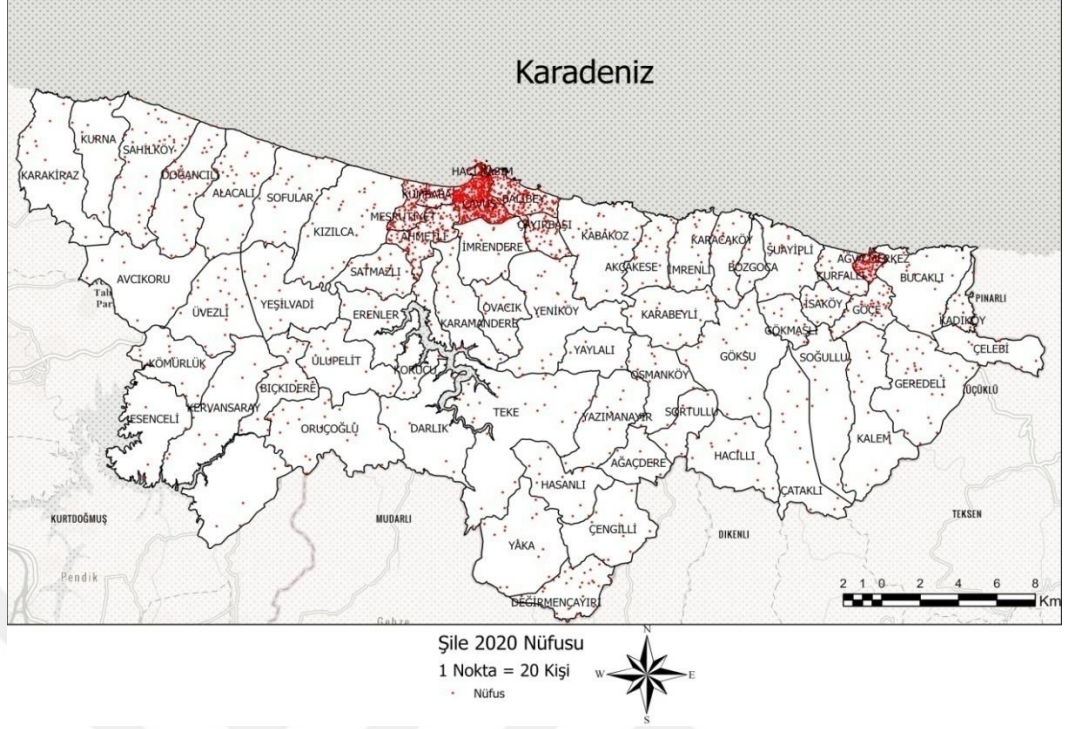

Şekil 16. Yaylalı Mahallesi (Solda) ve Çavuş Mahallesi (Sağda)

Kaynak: <https://earth.google.com>

Şile’de nüfusu 1000’in üzerinde olan 6 yerleşim yeri bulunmaktadır. Bunlar; Ağva Merkez, Ahmetli, Balibey, Çavuş, Çayırbaşı ve Meşrutiyet Mahalleleridir. Bu yerleşimlerin içinde en fazla nüfusa sahip olan 9.381 kişi ile Çavuş Mahallesidir.

Nüfus yoğunluğu açısından incelendiğinde Şekil 17’de yer aldığı üzere Çavuş Mahallesi ve çevresinde yoğunluğun arttığı görülmektedir. Şile ilçe merkezine uzak olmakla birlikte Ağva merkezinde de yoğunluk artmaktadır.

Şekil 17. Şile'nin mahallelere göre nüfus yoğunluğu haritası

Şile merkez mahalleleri ile Ağva Mahallesi kentsel yerleşim bölgelerinin yoğun olduğu alanlardır. Geçmişlerinde Belediye ve İlk Kademe Belediyesi olarak kurulmuş olan her iki yerleşmede, sahip olduğu hizmetler sektörü ve ulaşım altyapısı sebebiyle çevrelerindeki kırsal yerleşmeler için birer merkez durumundadır. Kentin ekonomik faaliyetlerinin yanında sağlık, kültür ve eğitim alanındaki yapıları çoğunlukla bu merkezlerde yer almaktadır (Kayahan, 2019).

2.2.4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

Tablo 10'da görülebileceği üzere Şile'de 1927 yılında kent nüfusu 1.814 kişi iken kır nüfusu 11.681 kişidir. 2012 yılına gelindiğinde kent nüfusu 13.260, kır nüfusu ise 16.958 kişiye ulaşmıştır. İlçede 1927-2012 yılları arasındaki 85 yıllık süreçte kır nüfusu %45,2, kent nüfusu ise % 631 artış göstermiştir.

Şile'nin nüfus verileri incelendiğinde 2012 yılına kadar kır nüfusunun her zaman kent nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. 2013 yılı ve sonrasında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Şile nüfusu kır ve şehir nüfusu olarak ele alınmamakta ve sadece şehir nüfusu olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun nedeni 6/12/2012 tarih ve 28489 sayılı Kanun'da yer alan "İstanbul ve Kocaeli il

mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır” hükmü ile İstanbul il sınırı içerisindeki tüm yerleşmelerin büyük şehir belediyesi sınırları içerisine alınmış olmasıdır. Bu kanunun kabulüyle Şile’de bulunan elli sekiz köy ve dört merkez, mahalle olarak Şile Belediyesine bağlanmıştır. Günümüzde Şile’de dördü merkez olmak üzere 62 mahalle ve bir belediye bulunmaktadır. Bu gelişmelere karşın Şile nüfusu her ne kadar kent nüfusu kategorisinde değerlendirilse de merkez mahalleler hariç diğer mahalleler hâlihazırda kırsal yerleşme özelliğini korumaktadır.

Nüfusun yapısını ortaya koymada önemli ölçütlerden biri de eğitim durumudur. Eğitim durumu incelendiğinde, Şile ilçesi nüfusunun %97,27’sinin okuryazar olduğu görülmektedir. Bu durumda Şile halkı okuryazar oranı Türkiye ortalamasının (%96) üzerindedir

Tablo 12. Şile’de nüfusun eğitim durumu

Eğitim Düzeyi	Erkek	Toplam Erkek Nüfusuna Oranı	Kadın	Toplam Kadın Nüfusuna Oranı	Toplam	Toplam Nüfusa Oranı
Okuma yazma bilmeyen	123	0,68	533	3,19	656	1,89
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	944	5,23	1298	7,77	2242	6,45
İlkokul mezunu	4768	26,42	5562	33,28	10330	29,72
İlköğretim mezunu	1109	6,15	1045	6,25	2154	6,20
Ortaokul veya dengi okul mezunu	3037	16,83	2316	13,86	5353	15,40
Lise veya dengi okul mezunu	4757	26,36	3483	20,84	8240	23,70
Yüksekokul veya fakülte mezunu	2849	15,78	2123	12,70	4972	14,30
Yüksek lisans mezunu	265	1,47	189	1,13	454	1,31
Doktora mezunu	43	0,24	24	0,14	67	0,19
Bilinmeyen	152	0,84	141	0,84	293	0,84
TOPLAM	18047	100,00	16714	100,00	34761	100,00

Kaynak: TÜİK, 2019.

Tablo 12 incelendiğinde nüfusun %29,72’sinin ilkökul, %23,70’inin lise, %15,8’inin ise yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir.

Şile’de Milli Eğitim Bakanlığı kayıtlarına göre dokuz lise, sekiz ortaokul, yedi ilkokul, iki anaokulu ve bir akşam sanat okulu olmak üzere 27 resmi eğitim kurumu ile iki özel anaokulu, bir özel ortaokul ve bir özel lise, ayrıca bir vakıf üniversitesi bulunmaktadır¹. Bu kurumlar içerisinde turizm alanında eğitim veren bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Ayrıca yaygın eğitim kurumu olan Şile Halk Eğitim merkezinde çeşitli alanlarda eğitimler verildiği gibi Şile Bezi üzerine çalışmalar da yapılmaktadır. Bunun yanı sıra 2012 yılında faaliyete başlayan Şile Kadın Toplum Merkezi’nde de Şile bezi dokuma eğitimi ile tekstil makinesi kullanım eğitimleri verilmektedir.

İlçenin ekonomik yapısı incelendiğinde, Şile ekonomisinde; turizm, ormancılık, balıkçılık, arıcılık, tarım ve madencilik faaliyetlerinin öne çıktığı görülmektedir. Şile merkezi, Ağva ve sahil köyleri için turizm faaliyetleri önemli bir ekonomik gelir kaynağı olmakta ve istihdam yaratmaktadır. Günübürlük rekreasyon faaliyetleri ile ikinci konutların varlığı ilçede perakende sektörünün de gelişim göstermesini sağlamaktadır. Zincir marketlerin hızlı artışları kısmi zamanlı istihdamı sağlasa da yerli esnafı olumsuz yönde etkilemektedir. Şile’de önemli ekonomik girdilerden birini de emekli maaşları oluşturmaktadır. Kırsal kesim nüfusunun %70’i, yaklaşık 12 bin kişi emekli maaşı almaktadır (Tabakoğlu, 2019).

Şile’nin %79’unun ormanlarla kaplı olması, tarım alanlarının %7 gibi bir oranla sınırlı kalmasına neden olmuş ve ilçede önemli bir tarım ekonomisi oluşmamıştır. Tarımsal üretim genellikle yerel ihtiyacı karşılayacak kadar gerçekleşmektedir. Ormancılık faaliyeti, uzun yıllar Şile kırsalı için en önemli gelir kaynağı olmuştur (Ertek ve Evren, 2017:223). Kırsal nüfus geçimini büyük oranda ormanlardan sağlamıştır. Bazı idari kararlar neticesinde ormancılık faaliyetlerinden sağlanan gelir büyük oranda azalmış olsa da, Şile kırsalının gelir kaynağı halen ormancılık ve bununla ilişkili faaliyetlerdir. Bunun yanı sıra Şile’de hayvancılık ve odun kömürü üretimi de önemli iş kollarından birini oluşturmaktadır. Şile ilçesinde odun kömürü

---

¹<https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>, Erişim tarihi: 26.01.2021

(mangal kömürü) üretimi çok eskilere dayanmaktadır. İlçenin yaklaşık 14 mahallesinde geleneksel yöntemlerle üretim yapılmaya devam etmektedir.

Şekil 18. Şile’de geleneksel yöntemlerle mangal kömürü üretimi
Kaynak: URL 9

Şile’de orman alanlarının varlığı arıcılık faaliyetlerinin de gelişmesini sağlamıştır. İlçede ağırlıklı olarak kestane balı üretilmektedir ve bu Şile’nin coğrafi işaret almış tescilli ürünüdür. 2019 yılı TÜİK verilerine göre Şile’de 8000 yeni tip, 100 eski tip kovan bulunmaktadır. 130 arıcılık faaliyeti yapan işletme bulunurken, 2019 yılı doğal bal üretimi 30 tondur.

Şile’de önemli ekonomik faaliyetlerden biri de balıkçılıktır. Karadeniz ve Marmara Denizi arasında geçiş güzergâhında bulunma özelliği taşıyan Şile’de birçok balık çeşidi bulunmaktadır. Şile ile özdeşleşmiş balık türlerinden biri “Şile Palamudu” olarak anılan palamuttur (Tabakoğlu, 2019).

Şekil 19. Şile Limanı

Şile, endüstriyel hammaddeler açısından İstanbul içinde önemli maden alanlarından biridir. Bölgede 79 adet “gayri sıhhi müessese” ruhsatlı maden ocağı yer alırken, Türkiye’nin önemli kil yataklarından biri burada bulunmaktadır (Tabakoğlu, 2019). Şile birden fazla ekonomik faaliyetin bir arada bulunduğu bir şehir özelliği sergilerken, Şile mahallelerinin önemli iş kollarını; ticaret, ormancılık, hayvancılık, tarım ve turizm oluşturmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİLE'DE TURİZM FAALİYETLERİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Bir bölgede turizm faaliyetlerinin gelişimi o bölgenin turizm arz kaynaklarına bağlıdır. Literatürde farklı tanımlar yapılmakla birlikte turizm arzı; bir ülkenin turistlere satmaya hazır olduğu turistik zenginlikler olarak tanımlanabilir. Turizm arzını oluşturan unsurlar; doğal kaynaklar, altyapı, üstyapı, ulaşım ve konaklama tesisleri olarak ele alınabilir (Zengin, 1994). Bu çerçevede araştırmanın bu bölümünde Şile'nin turizm arzı kapsamında; altyapı ve üstyapı durumu, ulaşımı, konaklama tesisleri, doğal, tarihi ve kültürel turizm kaynakları ele alınmaktadır.

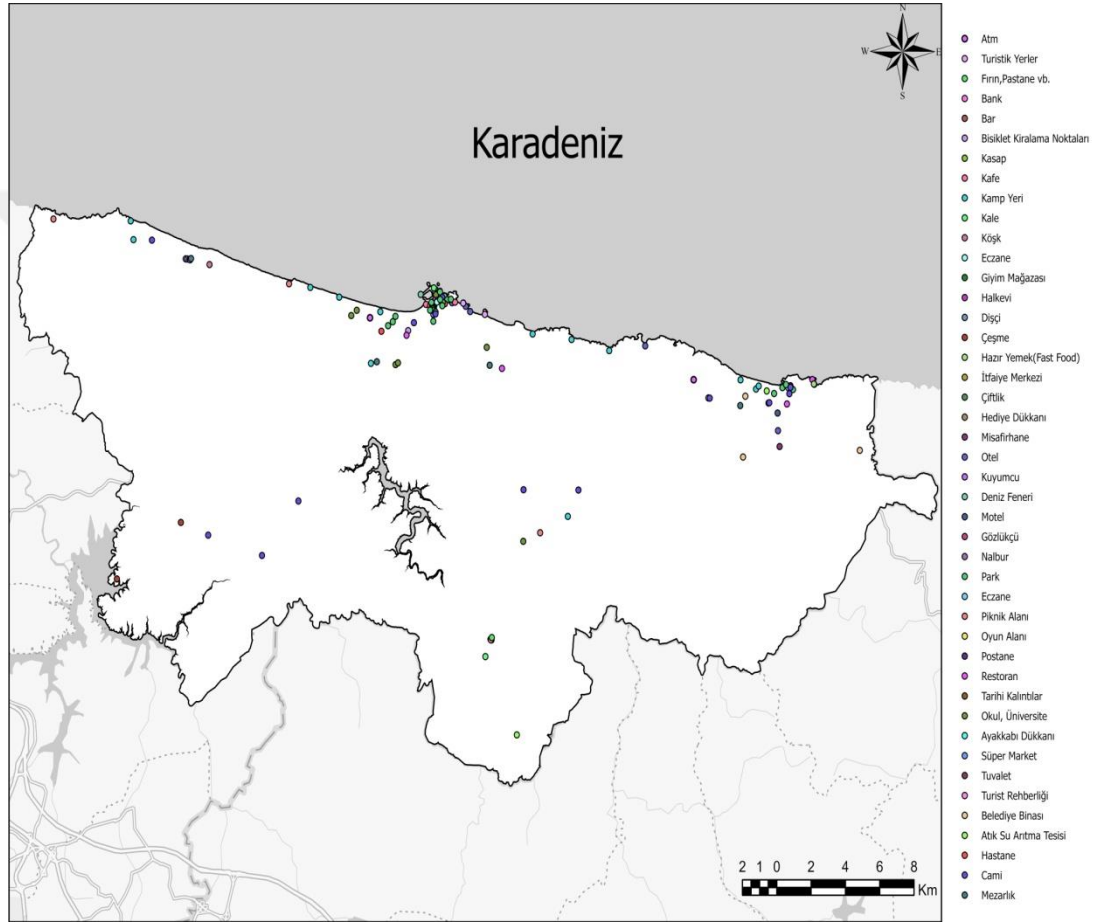
3.1. Turizmin Altyapı ve Üstyapı Durumu

Bir yerde turizmin gelişebilmesi için gerekli üst ve altyapının tesis edilmesi gerekmektedir. Turistin beklentilerini karşılamak için ulaştırma, konaklama, sağlık, dinlenme, yeme-içme, bankacılık ve haberleşme gibi yönlerden güçlü bir yapının oluşturulması büyük önem taşımaktadır (Bahar, 2013:67-68).

Altyapı unsurlarına; ulaşım ağı, yeterli sayıda ve konforlu ulaşım araçları, kaliteli ve sağlıklı yeme-içme tesisleri gibi örnekler verilebilir. Üstyapı unsurlarına ise dar anlamda turistik tesisler, geniş anlamda sağlık sigorta sistemlerinin işler olması, bulaşıcı hastalık, su problemi, güvenlik ve hukuki sorunların olmaması gibi hususlar örnek olarak gösterilebilir (Çak, 2007:16).

Gerekli yatırımlarla altyapı ile üstyapı sorununu çözmüş olan, doğal ve kültürel çekiciliklere sahip bir bölge turizm faaliyetlerinde markalaşma yoluna gidebilir. Markalaşma ile turizm altyapısı arasında çift yönlü ilişki bulunmaktadır. Güçlü

turizm altyapısına, değerli turistik ürün ve yerlere sahip olan şehirler daha kolay markalaşırken, turizmde marka olmuş şehirler de daha fazla ve nitelikli turist çekme olanaklarına sahip olurlar (Kurtoğlu, 2017). Bu anlamda turistik çekiciliklerin konaklama ve ulaşım bir alanda turizmin gelişmesinde rol oynadığı belirtilebilir (Yılmaz, 2018). Türkiye'nin en büyük şehri, İstanbul'un ilçesi olan Şile'de birçok olanağa kolayca erişilebilmektedir.

Şekil 20. Şile turizm haritası

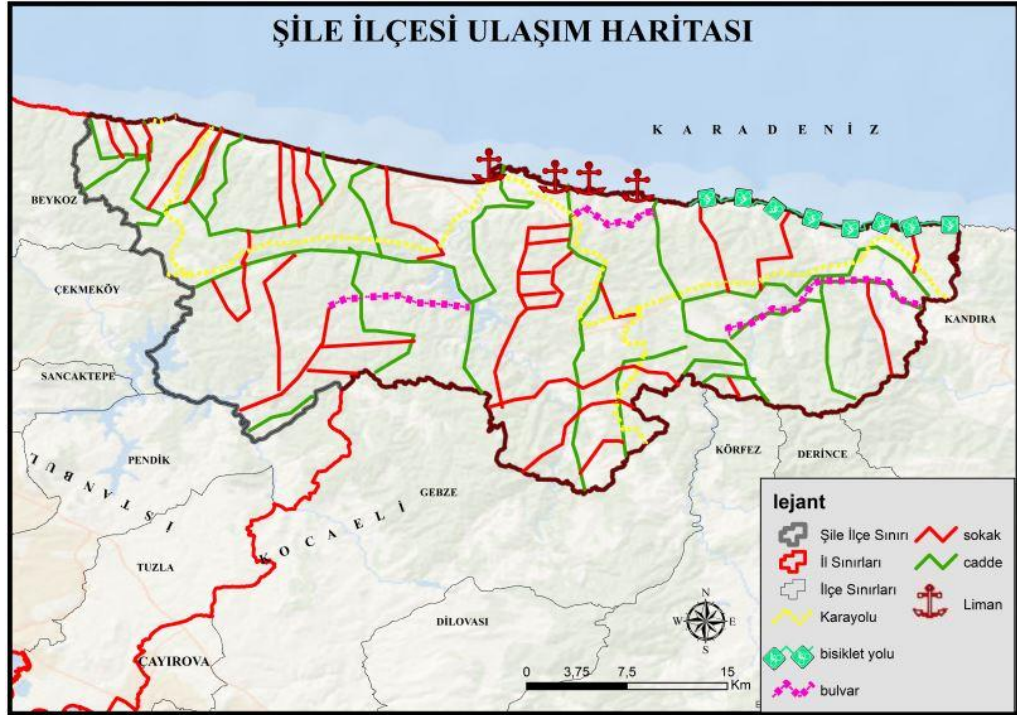
Şekil 20'de görülebileceği üzere turistlerin ihtiyaçlarının karşılanması için ilçe merkezlerinde restoran, kafe, büfe, giyim mağazaları ve hediyelik eşya dükkanları gibi çok çeşitli işletme bulunmaktadır. Bununla birlikte sağlık sorunlarına karşı Devlet hastanesi ve eczaneler bulunurken, güvenlik açısından kolluk kuvvetlerine kolayca ulaşılabilir. Ayrıca ilçede gelişmiş karayolu bağlantısı ile ulaşım ve haberleşme araçları, bankacılık sistemleri ve çeşitli konaklama tesisleri bulunmaktadır. Bunların dağılımı incelendiğinde ilçe merkezi başta olmak üzere kıyı kesimi ile Ağva ve etrafında yoğunlaşmanın olduğu, iç kesimlere doğru geçildiğinde

bu yoğunluğun önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. Doğal, kültürel ve tarihi açıdan turistik çekicilikleri bulunan Şile’de turizmin altyapı ve üstyapı sistemleri mevcut olmakla birlikte daha donanımlı ve marka turizm destinasyonu hedefi için ise bu sistemler geliştirilmelidir.

3.2. Ulaşım

Günümüzde Şile ilçesine ulaşım karayolu ile olmaktadır. Genellikle denizin dalgalı olması, ayrıca havanın gezici siklonik depresyonlara bağlı olarak aniden bozması düzenli deniz ulaşımını güçleştirmektedir. İDO 2005 yılında başlattığı Bostancı-Yenikapı-Sarıyer çıkışlı Şile deniz otobüsü seferlerini 2007 yılında verimli olmadığı gerekçesiyle iptal etmiştir (Ertek ve Evren, 2017:233).

İlçeye ulaşım Şile otoyolu üzerinden sağlanmaktadır. İstanbul çevre yollarından 1. Çevreyolu üzerinden (0-1) Altunizade, 2. Çevreyolu üzerinden (TEM/O-2) Ümraniye ve 3. Çevreyolu üzerinden Paşaköy Kavşakları ile Şile otoyoluna bağlantı sağlanabilmektedir.

Şekil 21. Şile ulaşım haritası

İstanbul şehir merkezlerine yaklaşık 55-60 km uzaklıkta bulunan Şile'ye Üsküdar ve Ümraniye'den düzenli İ.E.T.T. belediye otobüsü seferleri yapılmaktadır. Bunun yanı sıra özel seyahat firmalarına ait seferlerde bulunmaktadır. Şile halkının İstanbul ile bağlantısı düzenli toplu taşıma ile sağlanırken hafta sonu veya gününbirlik turizm faaliyetlerine katılmak isteyenler için de toplu taşıma önemli kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca ilçe içi ulaşım taksi ve minibüslerle sağlanmaktadır. Minibüs hatları Şile'nin merkez mahalleleri ile civar mahalleleri arasında seferler yapmaktadır.

İstanbul'da 3. boğaz köprüsü olan Yavuz Sultan Selim köprüsünün ve çevre yollarının 2016 yılında faaliyete geçmesiyle birlikte Şile ilçesinin İstanbul'un merkez ilçeleriyle etkileşimi artmıştır. Şile'nin en önemli ekonomik kaynağı turizm sektörü de ulaşım imkânlarının artmasıyla beraber İstanbul'un Avrupa yakasından gelecek talepleri arttırmıştır. Bu durumda da ilçe ağırlıklı olarak İstanbul'un Anadolu yakası sakinlerinin tercih ettiği alan olmakla kalmayıp İstanbul'un her iki yakası için de önemli turizm çekim merkezi durumuna gelmiştir (Tabakoğlu, 2019). Bu yoğun ilgi nedeniyle yaz aylarında özellikle hafta sonları Şile-İstanbul arası ulaşım bağlantılarının oldukça yoğunlaştığı, zaman zaman yetersiz kalabildiği görülmektedir. Öte yandan yoğun maden rezervleri bulunan Şile'de maden ocaklarından çıkarılan ürünlerin dağıtımını Şile otoyolu üzerinden ağır vasıtalar kullanılarak yapılmaktadır. Bu araçlar da trafikte zaman zaman yoğunluklara sebep olmaktadır. Bunun dışında kömürcüoda mevkiindeki İBB iştiraki olan İSTAÇ'a bağlı "Kömürcüoda Düzenli Depolama Alanı" da Şile otoyolunda yoğunluk oluşturmaktadır (Avgın, 2015; Tabakoğlu, 2019).

2021 yılı içerisinde bitirilmesi planlanan Şile-Ağva Otoyol çalışması tamamlandığında Ağva-Şile arası transit ulaşımı 20 dakikaya indirecektir. Ağva'nın doğal dokusuna zarar vermeyecek biçimde yapım çalışmaları sürdürülen otoyol (URL 10) tamamlandığında Şile ile Ağva arasında ulaşımı büyük oranda kolaylaştıracaktır. Bu açıdan otoyolun ilçede turizm faaliyetlerini olumlu yönde etkileyeceği, özellikle Ağva ve çevresine gelen ziyaretçi sayısını artırabileceği değerlendirilmektedir.

3.3. Konaklama

Şile’de turizm hareketleri oldukça eskiye dayanmaktadır. İlçede ilk turizm hareketleri Bizanslılar döneminde romatizmal hastalıkların tedavisi amacıyla Kumbaba’ya yapılan seyahatlerle başlamıştır. Kumbaba bölgesinin Türkiye’nin ilk talassoterapi (deniz ve kumla tedavi) merkezlerinden biri olduğu söylenebilir. Bölge Osmanlı döneminde Ermeni zenginler tarafından yazlık dinlenme yeri olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise kum ve güneş banyolarıyla hastalıkların tedavisi için bölgeye seyahatler devam etmiştir. Bu dönemde ev pansiyonculuğu da turizme hizmet vermeye başlamıştır. İlçede artan turizm talebine bağlı olarak ilk turistik belgeli konaklama tesisi olan “Kumbaba Motel” 1953 yılında hizmete başlamıştır (Öner,2002).

Günümüzde konaklama yeri, turistin gittiği noktalardaki en önemli ihtiyaçlardan biridir. Bu sorunun çözümü ise yeterli sayıda ve nitelikte konaklama tesislerinin yapılmasıdır. Türkiye’de turistik konaklama tesisleri hâlihazırda iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar, “Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan İşletme Belgeli” olanlar ile “Belediye Belgeli” konaklama tesisleridir. (Doğanay ve Zaman, 2021:37-38).Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğe göre; Turizm İşletme Belgesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından işletme aşamasında turizm tesislerine verilen belgedir. Bu tesislerin sınıflandırılması ve denetlenmesi ise Bakanlıkça yapılmaktadır. Belediye Belgeli Tesisler ise, 3572 sayılı Kanuna göre, İlçe Belediyesi tarafından otel veya pansiyon ruhsatı ile faaliyet gösteren işletmelerdir.

Şile ilçesinde 2020 yılı kayıtlarına göre;163 adet belediye belgeli, 6 adet turizm işletme belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır. İlçede üç yıldızlı iki otel, bir butik otel, bir özel belgeli² tesis, 26 adet belediye belgeli otel ile 137 adet belediye belgeli pansiyon bulunmaktadır. İlçede toplam oda kapasitesi 2047, yatak kapasitesi ise 4288’dir (Tablo 13).

---

² Özel konaklama tesisleri, ülke turizmine katkı sağlayan ve Bakanlık tarafından desteklenmeleri uygun görülen, yer aldığı yapı veya bulunduğu bölge itibarıyla mimari özgünlük, tarihi değer, doğaya ait özellik, yerel, ulusal veya başka uluslara ait kültürleri yansıtan yapı, tefriş veya dekorasyon özelliklerinden en az birini taşıyan nitelikli tesislerdir.

Tablo 13. 2013-2020 yılları Şile’de konaklama tesisi sayıları

Sınıfı	2013 Yılı Tesis Sayısı			2016 Yılı Tesis Sayısı			2020 Yılı Tesis Sayısı		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
5 Yıldızlı	1								
4 Yıldızlı									
3 Yıldızlı	2	134	272	2	134	272	2	134	272
2 Yıldızlı	2	110	220						
1 Yıldızlı	2	35	70	1	19	38			
Butik	2	50	100	1	13	26	1	13	26
Özel Bel.	1	29	59	1	29	59	1	29	59
Diğer	6	496	1010	43	562	1124			
Apart, B Tipi							2	18	36
Pans.,T. Kom.									
B.B. Pansiyon							137	1222	2418
B.B. Otel							26	631	1477
Toplam	16	975	1978	48	757	1519	169	2047	4288

Kaynak: 2013 TUROB ve 2016 TÜROB İstanbul Konaklama Kapasitesi Raporları; İBB, İstanbul Konaklama Tesisi Envanter Raporu, 2020

Şile’de beş yıldızlı ve dört yıldızlı otel bulunmamaktadır. 2013 yılı TUROB konaklama raporuna göre beş yıldız kategorisinde olan bir otelin ilerleyen yıllarda bu statüsünü kaybettiği görülmektedir. İlçede 2020 yılı itibariyle sadece üç yıldızlı iki otelin bulunduğu diğer konaklama tesislerinin ise, belediye belgeli otel ve ağırlıklı pansiyon işletmeleri olarak hizmet verdiği görülmektedir.

Pansiyonlar; basit yönetimli, yemek ihtiyacının yönetim tarafından sağlanabileceği gibi müşterilerinde kendi yemeklerini hazırlayabilme olanakları olan, en az beş odalı turistik tesislerdir (Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik, 2005). Şile’de pansiyonculuk; yöre insanının 1950’li yıllardan sonra Şile’de turizm hareketlerinin başlaması üzerine evlerinin bir ya da iki odasını pansiyon olarak gelen ziyaretçilere açmalarıyla başlamıştır. Çalışma alanında konaklama tesisleri içinde sayısı en fazla olan tesisleri pansiyonlar oluşturmaktadır.

Şile ilçesinde, 2013 yılı kayıtlarına göre toplam konaklama tesisi 16’dır. 2016 yılına gelindiğinde bu sayının 48 tesise ulaşarak % 300 artış gösterdiği, 2020 yılında ise

2016 yılına göre 121 tesis artarak % 352 artış gösterdiği görülmektedir. Ancak, bu artışlarda son yıllarda artan turistik talebin dışında, 1950'li yıllardan beri yapılan ev pansiyonculuğu ve küçük konaklama tesis işletmelerinin daha önceleri kayıt dışı faaliyet gösterirken, resmi kayıtlarda yer almaya başlamasının da etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Diğer bir neden ise geçmiş yıllarda tesis verilerinin sağlıklı tutulmaması olarak değerlendirilebilir.

Şile'de konaklama tesisleri yerleşim birimlerine göre dağılımlarına bakıldığında, 49 otel, motel ve apart otelin 33'nün (%67); 102 pansiyonun 51'inin (%50) Ağva Mahallesinde bulunduğu görülmektedir. Diğer konaklama tesisleri ise ilçenin merkez ve diğer mahallelerinde hizmet vermektedir (Ek-1).

İlçede önemli konaklama yapılan alanlardan birisi de kampinglerdir. Kampingler turizm tesisleri yönetmeliğine göre; "karayolları güzergâhları ve yakın çevrelerinde, deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle müşterilerin kendi imkânlarıyla geceleme, yeme-içme dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az on ünitelik tesisler" olarak tanımlanmaktadır (Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik, 2005). Şile Belediyesinden edinilen rakamlara göre ilçede 15 kamping alanı bulunmaktadır. Ancak ilçenin doğal yapısı gereği orman içi ve sahil kenarı birçok alanda bu tesislerin dışında resmi rakamlarda yer almayan kamp konaklaması yapılmaktadır.

Tablo 14. 2008-2019 yılları arası Şile’de “belediye belgeli” tesislere geliş sayısı, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranı

ŞİLE	Tesis Giriş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı %		
	YIL	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli
2008	611	20.674	21.285	1.079	36.105	37.184	1.8	1.7	1.7	0,29	9,84	10,14
2009	21	62.157	62.178	28	68.310	68.338	1.3	1.1	1.1	0.01	19.05	19.06
2010	5.454	48.521	53.975	12.701	70.195	82.896	2.3	1.4	1.5	1.64	9.07	10.72
2011	5.069	52.836	57.905	13.387	89.320	102.707	2.6	1.7	1.8	1.72	11.49	13.21
2012	4.472	77.140	81.612	9.663	122.584	132.247	2.2	1.6	1.6	1.24	15.72	16.96
2013	7.106	57.454	64.560	18.087	75.574	93.665	2.5	1.3	1.5	3.08	12.88	15.96
2014	5.141	40.394	45.535	10.030	70.674	80.704	2.0	1.7	1.8	1.7	12.05	13.76
2015	42.659	68.758	111.417	107.261	103.185	210.446	2.5	1.5	1.9	18.3	17.59	35.87
2016	36.908	45.398	82.306	122.810	59.117	181.927	3.3	1.3	2.2	20.9	10.05	30.93
2017	1.885	56.071	57.956	3.506	91.824	95.330	1.9	1.6	1.6	0.47	12.29	12.76
2018	2.267	71.242	73.509	4.782	123.859	128.641	2.1	1.7	1.8	0.63	16.26	16.88
2019	1.337	64.390	65.727	2.549	121.785	124.334	1.9	1.9	1.9	0.33	15.95	16.29

Kaynak: K.T.B.2008-2019 Yılları Arası Belediye Belgeli Yıllık Bültenler

Şile ilçesinde 2008-2019 yılları arası belediye belgeli konaklama tesislerine giriş sayısı ortalaması 64.877 kişidir. Bunun %14,5'i (9.410) yabancı ziyaretçiler, % 85,5'i (55.467) yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. Tesislerde kalış sürelerine bakıldığında, yabancı ziyaretçilerin ortalama 2,2 gün, yerli ziyaretçilerin ise ortalama 1,5 gün konaklama yaptığı görülmektedir. Tesislerdeki ortalama doluluk oranı ise %17,7'dir (Tablo,14).

2008-2019 yılları arası turizm işletme belgeli konaklama tesislerine giriş sayısı ortalaması 46.877 kişidir. Bunun %43'ü (20.167) yabancı ziyaretçiler, %57'si (26.710) ise yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. Tesislerde kalış süreleri yabancı ziyaretçilerde ortalama 2,1 gün, yerli ziyaretçilerde 1,7 gündür. Tesislerdeki ortalama doluluk oranı ise %27,9'dur (Tablo 15).

Tablo 15. 2008-2019 yılları arasında Şile'de "turizm işletme belgeli" tesislere geliş ve geceleme süresi ile doluluk oranları

YIL	Tesis Giriş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı %		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2008	2.425	21.979	24.404	5.968	41.808	47.776	2.5	1.9	2.0	3.5	24.2	27.6
2009	1.692	19.035	20.724	2.401	35.315	37.716	1.4	1.9	1.8	1.7	25	26,7
2010	1.473	17.744	19.217	2.071	29.754	31.825	1.4	1.7	1.7	1.2	16.8	18
2011	2.856	20.034	22.890	5.148	34.003	39.151	1.8	1.7	1.7	3.4	22.2	26
2012	3.441	16.783	20.224	6.179	29.289	35.468	1.8	1.7	1.8	4.3	20.3	24.6
2013	7.199	23.331	30.530	18.791	35.911	54.702	2.6	1.5	1.8	9.5	18	27.6
2014	85.355	25.326	110.681	264.993	48.315	313.308	3.1	1.9	2.8	33.6	6.1	39.8
2015	31.882	111.429	143.311	76.818	208.047	284.865	2.4	1.9	2.0	9.75	26.4	36.2
2016	101.535	23,483	125.018	320.064	46.530	366,594	3.2	2.0	2.9	40.5	5.9	46.4
2017	524	10.913	11.437	1.248	19.960	21.208	2.4	1.8	1.9	1.3	20.6	22
2018	1.502	15.012	16.514	2.458	23.815	26.273	1.6	1.6	1.6	1.9	18.6	20.4
2019	2.144	15.437	17.581	3.273	24.066	27.339	1.5	1.6	1.6	2.4	17.3	19.6

Kaynak: K.T.B. 2008- 2019 Yılları Arası Turizm İşletme Belgeli Yıllık Bültenler

2008-2019 yılları arası tüm konaklama tesislerinde, tesise giriş sayısı ortalaması 111.754 kişidir. Gerçekleşen tesis girişlerinin %58'inin (64.877) belediye belgeli konaklama tesislerinde, %42'sinin (46.877) ise turizm işletme belgeli tesislerde gerçekleştiği görülmektedir. Ortalama kalış süreleri belediye belgeli tesislerde 1,7 gün, turizm işletme belgeli tesislerde ise 1,9 gün olarak gerçekleşmiştir. Konaklama tesisi doluluk oranlarında belediye belgeli tesislerde %18, turizm işletme belgeli tesislerde ise %28'dir.

Şile'de 2019 yılında turizm işletme belgeli ve belediye belgeli tesislere 83.308 kişi giriş yapmıştır. Bunun %4,2'si (3.481) yabancı ziyaretçi, %95,8'i (79.827) yerli ziyaretçilerdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de 2019 yılında tesislere geliş sayısı 80,870.000'dir. Şile ilçesi tesislere geliş sayısı Türkiye'nin sadece %0,10'nu karşılamaktadır. Türkiye 2019 yılı ortalama kalış süresi 2,8 gün, Şile'de ise 1,8 gündür. Doluluk oranları Türkiye geneli % 58,9 iken Şile'de % 23'dür. Bu veriler değerlendirildiğinde ilçenin turizm potansiyelinin kullanım oranının Türkiye'nin çok altında olduğu görülmektedir.

2019 yılı İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre İstanbul'a gelen ziyaretçi sayısı 14.906.663 kişidir. Şile ilçesi ise bunun sadece %0,55'ni karşılamaktadır. Özellikle gelen yabancı turistlere yönelik tur operatörlerinin Şile gibi doğal güzelliği yönünden zengin, kıyı turizmi ve doğa sporları için elverişli olan bu bölgeyi tur programlarına eklemelerinin Şile ve İstanbul için büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre oluşturulan Tablo 14 ve 15 incelendiğinde; 2008-2019 yılları arası ilçeye gelen ziyaretçi sayılarında yıllar arasında büyük dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenlerinin tur programlarından kaynaklanabileceği gibi, ekonomik ve siyasi şartlar sebebiyle de olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer neden ise araştırma sürecinde mevcut turizm verilerine erişmekte büyük güçlük yaşandığı dikkate alınarak durumun ziyaretçi sayılarına yansımalarıdır. Bu kapsamda Şile'de turizm gelişiminin stabil olmadığı bu değişkenliğin ise araştırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

3.4. Turizm Kaynakları

Şile ilçesi turizm kaynakları açısından zengin bir bölgedir. İlçede tarihi, kültürel ve doğal birçok turizm kaynağı bulunmaktadır. Bu bölümde Şile ilçesinin turizm kaynaklarına yer verilmektedir.

3.4.1.Tarihi ve Kültürel Turizm Kaynakları

Tarihi ve kültürel turizm kaynakları bir bölgede başta kültürel turizm olmak üzere turizmin gelişimi için büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda tarihsel kaynakları; geçmiş çağların ve medeniyetlerin varlığını sürdüren fiziki kalıntıları olarak mimari yapılar, coğrafi görünüm ve arkeolojik varlıklarla birlikte günümüze kadar ulaşan, diğer unsurlar olarak tanımlamak mümkündür. Geçmişten günümüze hiçbir kanıt kalmamış olsa dahi, önemli tarihsel, dini ya da mitolojik olaylar da tarihsel kaynak olarak kabul edilebilirler (Özgüç, 2003:76). Turizme konu olan kültürel kaynaklar ise, sadece sanatsal faaliyetlerin yapılması değil bununla birlikte var olan kültürlerin yaşayan tüm anlatımlarına da dayanmaktadır. Bu anlatımlar içinde dünyadaki farklı insanların gelenek görenekleri, mutfak kültürleri, giyim-kuşamları ve dinsel özellikleri de yer almaktadır (Özgüç, 2003:82). Tarihsel turizm için ziyaret edilen alanlar arkeolojik sit alanları dışında kaldığı gibi içinde de olabilmektedir. Bu mekânlar arkeolojik ve tarihsel turizm ayrımı yapılmadan “kültür turizmi” altında toplanmaktadır (Doğaner, 2013, s.145).

Asırlar boyunca farklı uygarlıkların hüküm sürdüğü Şile’de birçok kavmin değişik tarihi ve kültürel miraslarına rastlanmaktadır. Bu anlamda “Bitinya, Roma, Bizans ve Osmanlı Dönemi” eserleri bölgenin doğal güzellikleriyle iç içedir. Bu eserleri Şile’de bir arada görmek mümkündür (Ertek ve Evren, 2017:244; Kasar, 1987). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 23.02.1992 tarih ve 2796 sayılı kararı ile Şile, iki farklı yönden Doğal ve Kentsel Sit Alanı olarak koruma altına alınmıştır. Kentsel Sit Alanı; Şile ve etrafında bulunan kaleleri, Şile Evlerini, Şile Fenerini ve tarihi kalıntıları kapsamaktadır. Tarihsel konumunun yanında Şile’nin doğal varlıkları olan; anıt kayalar, adacıklar, falezler ile birçok mağaranın bulunduğu sahiller Doğal Sit Alanı statüsüne alınmıştır (Temir, 2010:14). Şile ilçesinde tarihi ve doğal sit alanı ilan edilen alanlar; Merkez Kentsel Sit Alanı, Domalı (Sahilköy) I. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Doğancılı ve Alacalı I. Derece Doğal Sit, I. ve II. Derece

Arkeolojik Sit Alanı ve Ağva I. Derece Doğal Sit, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak sıralanmaktadır (URL 11). Bu kapsamda Şile'nin tarihi ve kültürel değerlerinden bazılarını Tablo 16'da yer verilmektedir.

Tablo 16. Şile ilçesindeki tarihi ve kültürel yerler

Adı	Bulunduğu Yer	İlçe Merkezine Uzaklığı
Şile Feneri	İlçe Merkezi	
Şile Kalesi	İlçe Merkezi	
Heciz Kalesi	Kalealtı Mahallesi	15 Km
Sarıkavak Kalesi	Sarıkavak Mahallesi	27 Km
Kalem Kalesi	Kalem Mahallesi	40 Km
ÇamlıkTabyası ve Cephaneliği	İlçe Merkezi	
Hanım Suyu Çeşmesi	İlçe Merkezi	
Osmanlı Hamamı	İlçe Merkezi	
Panaiya Kilisesi	İlçe Merkezi	
Tahlisiye Binaları	İlçe Merkezi	
Maşatlık (Rum Mezarlığı)	İlçe Merkezi	
Yüksel Özden Antik Parkı	İlçe Merkezi	
Şile Ahşap Evleri	İlçe Merkezi	
Vaftiz Kilisesi	Yeniköy	7 Km
Papazın Çeşmesi	Kabakoz	10 Km
Lahit Mezarları	Ağva, Hacılı, Sortulu	40 Km

Kaynak: (Ertek ve Evren, 2017:244)

3.4.1.1. Şile Feneri

Şile'nin simgesi durumunda olan Şile Feneri, Sultan Abdülmecit zamanında 1858-1859 yılları arasında yapılmıştır. Fener'in taş bölümü Türk mimarlar tarafından yapıldı, metal aksamı ile mercek-kristal sistemi ise Paris'ten bir fabrikadan getirilmiştir. Tarihi değeri yüksek olan Fenerin içerisinde antika değeri taşıyan eşyalar ve gaz lambası bulunmaktadır.

Şekil 22. Şile Feneri
Kaynak: URL 12

Şile Feneri, Türkiye'nin en büyük, dünyanın ise sayılı fenerleri arasında yer almaktadır. Ulaştırma Bakanlığı tarafından deniz fenerlerinin turizme kazandırılması amacıyla halka açılıp müze olarak değerlendirilmeleri için başlatılan projenin ilk uygulaması Şile Feneridir. Bu kapsamda fenerin bahçesi 2005 yılında açık hava müzesine dönüştürülmüştür (Ertek ve Evren, 2017:246; URL 12).

Müzeler toplumun kültürel, tarihsel, sanatsal ve bilimsel gelişimini ortaya koymak açısından en mühim göstergelerden biridir (Meydan ve Akkuş, 2017). Bu anlamda Tarihi fenerin müze olarak faaliyet göstermesi, Şile'nin kültür turizmine de önemli katkılar sağlayacaktır. Günümüzde fenerin restorasyon çalışması yapılmakta olup 2021 yılında çalışmanın tamamlanması planlanmaktadır.

3.4.1.2. Şile Kalesi (Ocaklı Kale)

Şile'de bulunan dört kaleden en tanınmış olanıdır. 12. yüzyıl Bizans devrine ait bir yapı olduğu bilinmektedir (URL 13). Şile Kalesi Ocaklı Ada ismi verilen ada üzerinde bulunmaktadır. Kale; kule, sarnıç ve surlardan oluşmaktadır. Cenevizliler ve Osmanlılar tarafından da kullanılmış olan Kalenin kulesi 2015 yılında restore edilmiştir. Sur duvarları adanın tüm yüzeyini çevreler vaziyettedir. Surların ortasında

hâkim noktada olan kulenin tabanı 13,5x11,8 metre boyutlarındadır. Üç katlı olan kulenin yüksekliği ise 12 m'dir. Duvarları 180 cm kalınlıkta örülmüş olan kulenin yapımında kullanılmış olan mikritik kireç taşı malzemenin bir kısmı muhtemelen ada yüzeyinden üretilmiştir. Kale içinde bulunan sarnıcın yapımında da aynı taşlar kullanılmıştır. Surların güneydoğu köşesinde bulunan sarnıcın tavanı çökmüş fakat duvarları sağlam durumdadır (Ertek ve Evren, 2017: 245).

Şekil 23. Ocaklı Ada ve Şile Kalesi (Solda), Şile Kalesi'nde bulunan sarnıç (Sağda)
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Şekil 24. Ocaklı Ada üzerinde Şile Kalesi
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Kalenin üzerine kurulmuş olan adaya, kulenin üst katında sisli ve dalgalı havalarda denizcilere yol göstermesi amacıyla ateş yakıldığı için, “Ocaklı Ada” denilmiştir. Şile Kalesine havanın durgun olduğu zamanlarda adanın kuzeyinden tekne ile ulaşım sağlamak mümkündür (Ertek ve Evren, 2017:245).

Türkiye’de tek bir adacık üzerine kurulmuş sayılı kale bulunmaktadır. Bunlardan Aydın, Kuşadası’nda bulunan Güvercinada Kalesi UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde yer almaktadır. Diğer bir örneği ise Mersin ili Erdemli ilçesinde bulunan Kızkalesi’dir. Kızkalesi Mersin için önemli bir turizm merkezi durumundadır. Şile ilçesinde bulunan Şile Kalesi de bu örneklerden biri olmasına karşın 2015 yılında yapılan restorasyon sadece kulenin yapımı ile sınırlı kalmış, Kalenin surları ve sarnıcı yapılmamıştır. Doğru restorasyon, koruma ve tanıtım ile Şile turizmi için çok önemli olabilecek bu alan halihazırda örneği verilen diğer kaleler gibi bir değere ulaşamamıştır (N. Evren, kişisel iletişim, 26 Şubat 2021).

Bunun dışında Şile’de üç kale daha bulunmaktadır. Bunlar Kalem Kalesi, Heciz Kalesi ve Sarıkavak Kalesi’dir. Kalem Kalesinin surları günümüzde tamamen yıkılmış ve yalnızca temel kalıntıları bulunmaktadır. Bu yapının 14. yüzyılda Bizanslılar tarafından inşa edildiği düşünülmektedir. Heciz Kalesi de Bizans döneminde inşa edilmiştir ve Kalealtı Mahallesi yakınlarındaki Kale Tepe’de bulunmaktadır. Sarıkavak Kalesi ise Hasanlı Köyü, Sarıkavak Mahallesi yakınlarında yer almaktadır. Bizans yapımı olan kalenin surları ve dört kulesi harabe vaziyettedir (Ertek ve Evren, 2017:245; Temir, 2010:100; URL 13.).

3.4.1.3.Tahlisiye Binaları

Günümüzde Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri adını alan Tahlisiye Teşkilatı, denizcilik kurumlarımızın en köklü teşkilatlarından biridir. Teşkilat, “Tahlisiye İdaresi” adı altında 1866 yılında kurulmuştur. İngilizler tarafından teşkilat için yapılan binalar ve burada yer alan eski kurtarma malzemeleri günümüzde tarihi eser niteliği taşımaktadır (URL 14). Şile’de liman içi mevkiinde bulunan tahlisiye binaları, tahlisiye rokethanesi, koğuş ve kayıkhaneden oluşmaktadır. Limanın

yapılmasının ardından önu kumla dolarak işlevini yitiren kayıkthane binasının müze olarak hizmete sunulması düşünülmektedir (Ertek ve Evren, 2017:247).

Şekil 25. Tahlisiye Kayıkthane Binası

Zamanla deformasyona uğrayan Tahlisiye Binası ve Tahlisiye Kayıkhanesi 2011 yılında aslına uygun olarak restore edilip turizme kazandırılmıştır. Şehirdeki iki rokethaneden Harmankaya’da bulunanı yıkılmış durumda, Kumbaba önündeki ise ayaktaadır. Alacalı İstasyonunda bulunan koğuş ve gözetleme kulesi kullanılmakta iken kayıkhanesi ise kumul istilasası nedeni ile işlevini kaybetmiştir. Karaburun istasyonunda bulunan, gözetleme kulesi, koğuş ile kayıkhanesi sağlam durumda ve kullanılmaktadır. Ayrıca Karakiraz ve Sofular’da bulunan mağara rokethane binaları ise sağlam durumdadır (URL 14).

3.4.1.4. Tarihi Şile Ahşap Evleri

Şile ‘de geleneksel karakteristik yapı malzemesi ahşaptır. Şile çevresinde bol bulunan kestane; uzun ömürlü, suya dayanıklı ve kolay işlenmesi ile çağlar boyunca Şile evlerinde kullanılmıştır. Eski Şile evleri, fonksiyonel ve basit yapıları ile dikkati çekmektedir. Genelde evler tek veya iki katlı, ağırlıklı ahşap, yığma ve karkas yapı tarzında inşa edilmişlerdir (Temir, 2010:113).

Şile’de yaklaşık 100 yıllık, bölgeye özgü 138 adet ahşap ev bulunmaktadır. Bunlar, Balibey ve Hacıkasım mahallelerinde ve seyrek de olsa Çavuş Mahallesinde bulunmaktadır. Evlerin bir kısmı kullanılamaz durumdadır. Bir kısmı ise restore edilerek kullanıma açılmıştır. Tarihi ahşap evler, 28.1.1992 tarih ve 2796 sayılı karar ile İstanbul II Nolu Koruma Kurulu tarafından koruma altına alınmıştır. Zaman içinde ilçenin çevre mahallelerinde de bulunan benzer nitelikteki diğer ahşap evler de koruma altına alınmıştır (Ertek ve Evren, 2017:248; URL 15).

Şekil 26. Şile’de tarihi ahşap evlerden örnekler-1

Şekil 27. Şile’de tarihi ahşap evlerden örnekler-2

3.4.1.5. Hamamlar

Şile ilçesinde yer alan Eski (Osmanlı) Hamamı Şile merkezinde Cumhuriyet caddesi üzerinde bulunmaktadır. Caddenin yapılması esnasında hamamın önemli bölümü yıkılmış olup günümüzde harabe vaziyettedir (Ertek ve Evren, 2017:247).

3.4.1.6. Mısırlı Hatice Hanım Çeşmesi

Şile ilçesinde halkın kullanımı için yapılmış birçok küçük çeşme bulunmaktadır. Bunlar arasında en dikkat çeken, büyük bir haznesi bulunan Mısırlı Hatice Hanım Çeşmesidir (Güner, 2013). Şile merkezinde Üsküdar Caddesi ile İhlamur Caddesi'nin kesiştiği köşede bulunan çeşme Osmanlı döneminde Mısırlı Hatice Hanım tarafından 1871 yılında hayrat olarak yaptırıldığı düşünülmektedir. Günümüzde biri batı cephesi diğeri kuzey cephesi olmak üzere üzerinde iki kitabe bulunmaktadır. Çeşmenin suyu şehrin beş km güneyindeki Kostoplu mevkiinden gelmektedir. Çeşme 1992 yılında Şile Belediyesi tarafından restore edilmiştir (Aydın Cura, 2017; Ertek ve Evren, 2017:246).

Şekil 28. Hanımsuyu Çeşmesi

3.4.1.7. Yeniköy Santa-Lea Vaftiz Kilisesi

Şile ilçe merkezinin 10 km doğusunda, orman içinde, Yeniköy Mahallesi girişinde bulunan Santa Lea Vaftiz Kilisesi günümüzde oldukça harap durumda iken, Kilisenin Ayazması hâlen aktiftir.

Şekil 29. Santa Lea Vaftiz Kilisesi (Solda), Santa Lea Vaftiz Kilisesi Ayazması (Sağda)
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Yeniköy Mahallesi halkı ile Şile Çevre Gönüllüleri Derneği tarafından korunmaya çalışılan kilise, onarım görmediği takdirde tamamen çökme tehlikesi altındadır (N. Evren, kişisel iletişim, 26 Şubat 2021; Ertek ve Evren,2017:248).

3.4.1.8. Kumbaba Motel

Şile ilçesinin ilk turistik işletme belgesine sahip moteli, gazeteci yazar Turan Aziz Beler tarafından 1953 yılında turizme kazandırılmıştır. Motel 48 yıl boyunca Avrupa'dan gelen ziyaretçilerin uğrak yeri olmuştur. Faaliyette olduğu yıllar motelde birçok arkeolojik eser bulunurken daha sonra bu eserler İstanbul Arkeoloji Müzesi tarafından taşınıp korunmaya alınmıştır (URL 16). Geçtiğimiz yıllarda restore edilen otelin 2021 yılı yaz sezonunda Şile turizmi içerisinde yer alması planlanmaktadır.

Şekil 30. Şile Kumbaba Motel
Kaynak: URL 16

3.4.1.9. Maşatlık (Rum Mezarlığı)

Maşatlık (Rum Mezarlığı), aynı isimle anılan Maşatlık Seyir Terasının doğu yamacında bulunmaktadır. 1,5-2 metre yüksekliğinde bulunan duvarları sağlam durumda olan alanın giriş kapısı toprak dolgu altında kalmıştır (Ertek ve Evren, 2017:247).

3.4.1.10. Papazın Çeşmesi

Kabakoz Plajı yakınında, Kabakoz İskelesi yolu üzerinde bulunan yapı Papazın Çeşmesi olarak anılsa da esasen bir vaftiz yeridir. Üç metre yüksekliğinde ve 4x3 m boyutlarında olan yapının Melen Projesi inşaatı esnasında bir kısmı yıkılmıştır. Günümüzde vaftiz yerinin üst tarafında bulunan kiliseden eser kalmamıştır (Ertek ve Evren, 2017:248).

Şekil 31. Papazın Çeşmesi
Kaynak: URL 17

3.4.1.11. Camiler

İlçede anıtsal yapı değerinde üç cami bulunmaktadır. Bu yapılar, Çavuş Ahmet Camii, Balibey Camii ve Çarşı (Günhani) Camii'dir. Balibey (Hacıosmanağa) Camii, kâgir, ahşap karkas olarak inşa edilmiş mahalle camisi niteliğindedir ve günümüzde cami ve iki ayrı konut olarak kullanılmaktadır. 20. yy başında inşa edilmiş olan diğer iki cami ise günümüze kadar işlevini kesintisiz sürdürmüş yapılardandır. Yapıların her ikisi de farklı zamanlarda, çeşitli onarımlar görmüş fakat özgünlüğünü büyük oranda korumuşlardır (Güner, 2013).

Şekil 32. Çavuş Ahmet Camii

3.4.1.12. Şile Bezi ile Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali

Her kültürel ürün turizm açısından çekiciliğe sahip olmayabilir. Turistler için kültürel bir unsuru çekim noktası haline dönüştürmek; marka ve imaj yaratmanın yanında etkili bir tanıtım stratejisi oluşturmayı gerektirmektedir (Güngör, 2018:519). Bu kapsamda Şile’de kültürel turizmin önemli çekici unsurlarından biri kuşkusuz Şile Bezi dokumacılığıdır. İlçe için önemli gelir kaynağı niteliğinde olan Şile Bezi, aynı zamanda İstanbul’un ilk coğrafi işaretli ürünüdür (Tabakoğlu, 2019; URL 18).

Şile bezinin ortaya çıkışı ile ilgili iki görüş bulunmaktadır. Görüşlerden biri Şile bezinin, Rize (Çesan) bezinin bir taklidi olduğu yönündeyken, diğer görüş ise Şile bezi dokumacılığının ilk kez Şile’de başladığı yönündedir. Şile bezinin benzerleri dokunmaktadır. Bazı örnekler vermek gerekirse Buldan’da dokunan “Buldan bezi” ile Kastamonu’da dokunan “Kastamonu sarı kıvrak bezi”dir. Şile Bezinin diğerlerinden farklılığı ise bürümcük yapıda pamuklu bir bez olmasıdır. Hammadde olarak atkısında ve çözgüsünde “kıvrak” ismi verilen bükümlü pamuk ipliği kullanılmaktadır. Şile bezi üretiminde çile halinde alınan iplik “çiriş” denilen unlu suya yatırılmaktadır. Çirişlenmiş pamuklu çileler güneşte kurutulur. Kuruyan çileler çırıklarda masuralara sarılarak dokuma evresine geçilir. Dokunmuş bezler kireç kaymağına batırılmasının ardından Karadeniz’in tuzlu sularında yıkanıp, Şile plajlarının ince taneli kumları üzerine serilerek kurutulup hazır hale getirilir. Şile bezini diğer bezlerden ayıran en önemli özelliği atkısı ve çözgüsünün kıvrak olmasının dışında Karadeniz’in az tuzlu suları ile Şile plaj kumlarının bezin kimyasına doğal olarak işlemesidir (Ertek ve Evren, 2017:298-299).

Şekil 33. Şile Bezi yıkama ritüeli (solda), Şile Bezi kaynatma işlemi (sağda)
Kaynak: URL19; URL 20

Şekil 34. Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivalinde sergilenen şile bezleri (Solda); Şile bezinden yapılmış giysi (Sağda)
Kaynak (Soldaki Resim): URL 21

Şile bezi üretiminin devam etmesi ve uluslararası düzeyde tanıtılması amacıyla Şile Belediyesi tarafından 1985 yılından buyana her yıl Temmuz ve Ağustos aylarında Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivalleri düzenlenmektedir.

Şekil 35. Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali Kapsamında Yapılan Defile (Solda), Şile sokaklarında Festival (Sağda)
Kaynak: URL 22

Defileler, konserler ve çeşitli organizasyonların yapıldığı Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivalleri Şile ilçesinin kültür turizmi değeri açısından büyük öneme sahiptir.

3.4.1.13. Geleneksel Şile Sarıkavak Şakayık Şenliği

İstanbul'un Anadolu yakasında doğal olarak yetişmediği düşünülen "Yabani Şakayık ieği"nin Prof. Dr. Neriman  zhatay tarafından Şile Sarıkavak Mahallesinde doğal olarak yetiştiği tespit edilmiştir. Mahallenin doğal bir zenginliği olarak kabul edilen bu özel iekle ilgili olarak Şile evre Gönüllüleri Derneği'nin girişimiyle her yıl mayıs ayı başlarında "Geleneksel Sarıkavak Şakayık Şenliği" düzenlenmeye başlamıştır (Ertek ve Evren, 2017:258). Şile'ye özgü yöresel yemekler ve ürünlerinde tanıtıldığı şenliklerde, halk dansları gösterileri gibi çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Şekil 36. Geleneksel Sarıkavak Şakayık Şenliği
Kaynak:URL 23

3.4.1.14. Yemek Kültürü

Yiyecek içecek hizmetleri turizm sektörü açısından oldukça önemli bir unsurdur. İnsanlar özellikle son yıllarda yöresel yemekleri tatmak ve üretim yöntemlerini görmek amacıyla kültürel turizm aktivitelerine katılmaktadır. Bu açıdan işletmeler ticarileşmenin de etkisiyle özgün mutfak yapılarını korumaya daha çok önem vermektedir (Serçeoğlu, 2014).

Bir yöreye ziyarette bulunan turistlerin yöresel olarak üretilmiş yerel yiyecekleri tüketmesi bölge ekonomisine katkı sağlamaktadır. Büyük oranda aynı özelliklere sahip turizm destinasyonlarının birbirleriyle rekabet edebilmeleri, farklı turizm çekicilikleri geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Yörenin sahip olduğu yerel yemek kültürü rekabet avantajı sağlaması noktasında önem teşkil etmektedir. Bölge için sembolik bir değeri olan yöreye özgü yerli mutfak, turistler için de ayrı bir çekicilik unsuru olmaktadır (Kızılırmak, Albayrak ve Küçükali, 2014).

Şile ilçesinin bulunduğu konum yemek kültürünü de etkilemiştir. İlçede yöreye özgü çeşitli yemekler bulunmaktadır. Karadeniz'in kıyısında konumlanan Şile'nin önemli yemeklerinden biri ilçeye özdeşleşmiş palamut balığından yapılan ve "Maydanozlu" ismiyle anılan yemektir. İlçede zengin orman varlığı sayesinde mevsimsel olarak toplanan mantarlardan yapılan börek ve kırlardan toplanan Şile'de yöresel deyişle

“Mancar” olarak adlandırılan kazayağı, pazı, efelik, ıspanak gibi otlardan yapılan mancarlı börek yörenin özgün yemeklerindedir.

Şekil 37. Şile yöresel yemeklerinden Kabaklı Börek (Solda), Erik Çorbası (Sağda)
Kaynak: URL 24

Şile’ye özgü çorbalara; erikli çorba, börüceli umacı çorbası, sütlü bulgur çorbası, mindilli çorba, kızılıcık çorbası ve dağ mantarı çorbası örnek olarak gösterilebilir. İlçe mutfağında önemli bir yer teşkil eden balık yemeklerine; maydanozlu, palamut tırtil tava ve palamut tuzlaması örnek verilebilir. Yöreye özgü salatalar ise kazayağı, pancar ve pazı sapı salatasıdır. Yöresel hamur işlerinden en bilinenleri; kabaklı, mancarlı, bulgurlu, malgadin mantarlı börek, ayrıca mancarlı pide, lokma, kaygana, tarhana çöreği, nazlı, ramazan böreği, lokum, bazlamaç, kuru gözleme, tırtıl, piravu makarnasıdır. Yörenin özgün tatlılarından biri ise, darı ve süt ile yapılan öre tatlısıdır (Ertek ve Evren, 2017:296-297).

Şekil 38. Şile yöresel yemeklerinden Su Mancarı Salatası (Solda), Öre Tatlısı (Sağda),
Kaynak: URL 24

Şile’nin zengin mutfağı turizmden yeterli payı alamamaktadır. Karadeniz kıyısında bulunan Şile’de çeşitli ve bol balık bulunmaktadır. Fakat bölgede bulunan balık

restoranlarının ve yöresel yemeklerin yeterince tanıtılmaması yeme içme turizmini kısıtlayan unsurlardandır.

3.4.1.15. Şile Yeryüzü Pazarı

Şile belediyesi tarafından 2015 yılında açılan Şile Yeryüzü Pazarı /Şile Earth Market, İstanbul'un tek SlowFood³ sertifikalı pazarıdır. Yeryüzü Pazarı, yerel lezzetlere sahip çıkmayı, doğaya saygı duymayı, sağlıklı, doğal ve rahat beslenmeyi, yemek sırasında sosyalleşmeyi savunan Uluslararası SlowFood hareketinin ilkelerine göre çalışan pazarlar ağıdır (URL 25;URL 26). Yeryüzü Pazarında üreticiler Şile'de geleneksel yöntemlerle tarla ve bahçelerinde ürettikleri ürünler ile doğal yollarla yetişen orman ürünlerini de bu alanda satmaktadır (Şile Belediyesi, Yeryüzü Pazarı Tanıtım Kitapçığı, t.y.). Türkiye'de dört adet Yeryüzü Pazarı bulunmaktadır. Bu pazarlar; Gökçeada, Foça, Şile ve son olarak Mersin-Tarsus'ta açılmıştır (URL 27).

Şekil 39. Şile Yeryüzü Pazarı (Solda); Şile Yeryüzü Pazarında satılan yöresel ürünler (Sağda)
Kaynak (Sağdaki Görsel): URL 25

Şile Yeryüzü Pazarı haftada iki gün yerel halk ve dışarıdan gelen ziyaretçilere hizmet vermektedir. Ayrıca pazarda; Tohum ve Yerel Ürünler Şenliği, Toprak Ana Günü, Hıdrellez, Aşure Günü ile çeşitli atölye etkinlikleri yapılmaktadır. Pazar, Şile'de gerek kültürel gerekse eko turizmin gelişimi açısından önem teşkil etmektedir.

³SlowFood Carlo Petrini tarafından 1986 yılında başlatılan uluslararası bir harekettir. Ayaküstü, hızlı yemek alışkanlığına karşı alternatif olarak geleneksel yerel yemek ve yeme biçimlerini, yerel ekosistemlerin özelliklerini korumayı teşvik etmektedir.

3.4.2. Doğal Turizm Kaynakları

Şile ilçesi doğal kaynaklar yönünden oldukça zengin bir bölgedir. Bölgenin turizm faaliyetleri ağırlıklı olarak doğal kaynaklara bağlı olarak gelişmektedir. Deniz-kum-güneş, orman içi rekreasyon alanları ve turistik değere sahip diğer doğal unsurlar sayesinde bölge önemli bir turizm çekicilik potansiyeline sahiptir. Bu bölümde Şile'nin söz konusu doğal turistik kaynaklarına kısaca yer verilmektedir.

3.4.2.1. Deniz ve Kıyı Kaynakları

Tatil demek, dünya nüfusunun büyük kısmı için deniz kıyısına gitmek demektir. İç ve dış turizmde geleneksel olarak en popüler yerler kıyıları, en popüler tatil şekli ise “güneş-deniz-kum” paket tatilleridir. Turizm için iklimden sonra en önemli coğrafi kaynaklar kıyının yapısı ve kalitesidir. Bu kapsamda plajlarda iyi bir tatil geçirmede önemli rol oynar (Özgüç, 2003: 61). Şile ilçesinin deniz ve kıyı turizm kaynakları kendi içinde, plajlar, falezler, anıt kayalar ve Şile adaları olarak ayrı ayrı ele alınabilir.

3.4.2.1.1. Plajlar

Şile'nin turizm açısından en önemli çekici unsurları plajlardır. İlçede en uzununu 9 km, en kısası 50 metre uzunluğa sahip olan, deniz turizmine uygun çok sayıda plaj bulunmaktadır. Şile ilçesinin batı sahillerinde alçak-plajlı kıyıları, doğu sahillerinde ise falezli-yüksek kıyıları gelişmiştir. Litolojik özellikler kıyıların oluşumunda birinci derecede etkilidir. Şile'nin kent plajları ile ilçenin batısında ve doğusunda yer alan plajların oluşumları ve özellikleri birbirlerinden farklıdır. İlçenin doğusunda dere ağızlarına denk gelen yerlerde alçak kıyıları birçok kumlu plaj bulunmaktadır. Küçük plajlara göre büyük plajların kumları daha ince tanelidir (Evren, 1979; Akt. Ertek ve Evren,2017:250-251).

Tablo 17. Şile ilçesinde bulunan plajlar

	Plajın İsmi	Uzunluğu (m)	İlçe Merkezine Uzaklığı (km)
1	Karafındık Plajı	50 m	32 km
2	İncekum (Macera Park) Plajı	400 m	31 km
3	Karakiraz-Kurna Plajı	200 m	30 km
4	Sahilköy Plajı	200 m	20 km
5	Sahilköy – Sofular Plajı	9000 m	12-20 km
6	Kızılcaköy İskele Plajı	300 m	10 km
7	Kızılcaköy Plajı	4500 m	4 km
8	Ayazma-Kumbaba Plajı	3000 m	
9	Kızlar Hamamı Plajı	50 m	
10	Yalı Plajı	50 m	
11	Fusa Plajı	50 m	
12	Ağlayan Kaya Plajı	400 m	
13	Kömür Ayazması Plajı	50 m	
14	Uzunkum/Eşekadası Plajı	1500 m	
15	Yunuslu Plajı	300 m	7 km
16	Kabakoz Güvercinlik Plajı	50 m	8 km
17	Kabakoz İskele Plajı	50 m	10 km
18	Kabakoz Plajı	200 m	10 km
19	Akçakese İskele plajı	100 m	13 km
20	Mahmutdere/Akkaya Plajı	500 m	13 km
21	Bozgoca Plajı	100 m	25 km
22	Ağva-Kurfalı Plajı	2250 m	40 km
23	Kilimli Plajı	150 m	42 km
24	Kadırga Plajı	50 m	44 km

Kaynak: (Ertek ve Evren, 2017:251)

Ayazma, Kumbaba, Kızlar Hamamı, Yalı, Fusa, Ağlayan Kaya, Kömür Ayazması (yeni ismi ile A-la kadınlar plajı), Uzunkum ve Eşekadası plajları Şile merkezinde, Karafındık, İncekum, Karakiraz, Kurna, Sahilköy, Sofular, Kızılcaköy plajları ilçenin batısında, diğer plajlar ilçenin doğusunda yer almaktadır.

Ayazma (Halk) Plajı Şile'nin en ünlü plajlarından biridir. İlçe merkezinde bulunan plaj devamındaki Kumbaba Plajıyla beraber 3 km uzunluğa sahiptir. Plajda gelen turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak tesisler bulunmaktadır. Yaz turizminde en çok yoğunluğun yaşandığı plajlardan birisidir.

Şekil 40. Ayazma Plajı (Halk Plajı)
Kaynak: URL 28

Kumbaba Plajı yine çok tercih edilen plajlardan biridir. Ayazma Plajından farkı kamping ve karavan için uygun alanların olmasıdır. Girişte düşük bir ücretin ödendiği plajı genellikle hafta sonunu çadır veya karavanla konaklayarak geçirmek isteyenler ile ikinci konutların yoğun olduğu Kumbaba Mahallesi ikinci konut sahipleri kullanmaktadır.

Şekil 41. Kumbaba Plajı
Kaynak: URL 29

Sahilköy - Sofular Plajları'nın sahil uzunluğu 9 km'dir. Sahilköy Plajı ilçeye 20 km, Sofular Plajı ise 12 km uzaklıktadır. 9 Km uzunluğunca devam eden plaj

etrafında da kamp ve mesire alanları ile temel ihtiyaçların karşılanabileceği küçük tesisler bulunmaktadır. Bu uzun plajın Sofular bölümü plajı mesire yeri olarak da ilgi gören bir bölgedir. Bu plajlarda atv gezisi, kamp, piknik gibi aktiviteler de gerçekleştirilmektedir.

Şekil 42. Sofular Plajı
Kaynak: URL 30

Ağva-Kurfalı Plajı 2.250 metre uzunluğa sahip olup ilçe merkezine 40 km uzaklıktadır. Plajda temel ihtiyaçların karşılanabileceği çok sayıda tesis bulunmaktadır. Ağva doğa ve deniz turizmi için oldukça çekici bir destinasyondur.

Şekil 43. Ağva Plajı
Kaynak: URL 31

Kadırğa Plajı, Şile'nin doğusunda Kocaeli il sınırı yakınında, ilçe merkezine 44 km uzaklıkta bulunmaktadır. Plaj açık renkli kumlara sahip, tüp şekilli Kadırğa koyu gerisinde ve 50 metre genişliktedir. Koyun şeklinden dolayı plaj rüzgârlara kapalıdır ve dalga almamaktadır (URL 32; Ertek ve Evren, 2017:252). Kadırğa plajının hemen yanında bulunan Amfi Kayalar ise bu alana ayrı bir önem katmaktadır.

Şekil 44. Kadırğa Koyu
Kaynak: URL 32

Kilimli Plajı, Şile merkezine 42 km uzaklıkta, iri çakıllı kaba kumlu bir plajdır. Plaj az dalga alması nedeni ile tercih edilmektedir. Kilimli Koyu daha ziyade kamp yapmak ve doğal güzellikleri görmek için gelenler tarafından ziyaret edilmektedir.

Şekil 45. Kilimli Koyu
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

A-la Şile Kadınlar Plajı Balibey Mahallesi Ağlayankaya mevkiinde yer almaktadır. Plaj, Şile Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. 67.500 m² toplam alanın 38.000 m² si ziyaretçiler tarafından kullanılabilir. Tesis içerisinde, kafe, restoran, yüzme havuzu, on adet 1+1 konaklama yapılabilir konut, açık spor alanı, yürüyüş parkuru, kış bahçesi ile seyir terası bulunmaktadır (URL 33).

Şekil 46. A-LA Şile Kadınlar Plajı
Kaynak: URL 33

Şile Resort Otel ve Palm Beach Şile Plajları, 2020 yılında Mavi Bayraklı Plaj unvanı alan İstanbul'un tek mavi bayraklı plajlarıdır (URL 34). Şile Resort Otel Plajı; Balibey Mahallesi, Ağlayankaya mevkiinde 550 metre uzunluğundadır. Plaj otel

müşterilerinin dışında rezervasyon yaptırılarak, duş, wc, soyunma kabinleri gibi hizmetlerden yararlanılarak kullanılabilir. Palm Beach Şile Plajı; Balibey Mahallesi, Halay Sokakta bulunmaktadır ve 50 metre uzunluğa sahiptir. Diğer Plajlar; genel olarak incelendiğinde, turistik hizmet için sadece temel ihtiyaçların karşılanabildiği küçük tesislerin bulunduğu, bunların ise Şile turizmi için yeterli olmadığı görülmektedir.

Şile sahillerinde, çeken (rip) akıntısı nedeni ile boğulma tehlikesi olan Uzunkum, Kumbaba, Ağlayankaya, Akçakese, Doğancalı, Sofular, Sahilköy, Alacalı, Kabakoz, Kilimli, Ağva, Kızılcaköy, Ayazma ve Kurfalı sahillerinde cankurtaran hizmeti verilmektedir. Cankurtaran hizmeti turistler için güvenli yüzme alanı oluştururken, ilçe halkı için sezonluk istihdam yaratmaktadır.

Şile plajlarının turistik açıdan niteliğine ilişkin önemli bir gösterge Mavi Bayraklı Plaj sayısıdır. Tablo 18’de yer aldığı üzere 2014, 2015 yıllarında Ayazma Plajı, 2014, 2015, 2016 yıllarında Ağlayankaya Plajı, 2015, 2016, 2017 yıllarında Uzunkum Plajı Orta Nokta, Mavi Bayraklı Plaj unvanı almışlardır. Bununla birlikte bu unvanı sürdürme konusunda bir istikrar söz konusu değildir. Bu durum bölge plajlarına yönelik güçlü ve sürdürülebilir politikaların hayata geçirilebildiği takdirde, kalitenin artabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 18. 2014-2020 yılları arası İstanbul’da Mavi Bayrak unvanlı plajlar

İstanbul, Şile	2014	Şile Resort Otel Ayazma Plajı Ağlayankaya Plajı
	2015	Ayazma Kumbaba Mevkii Plajı Şile Resort Otel Uzunkum Plajı Orta Nokta Ayazma Plajı Ağlayankaya Plajı
	2016	Şile Resort Otel Uzunkum Plajı Orta Nokta Ağlayan Kaya Plajı
	2017	Şile Resort Otel Uzunkum Plajı Orta Nokta
	2018	Mavi Bayrak Ödülü Yok
	2019	Şile Resort Otel
	2020	Şile Resort Otel Palm Beach Şile

Kaynak: URL34; URL 35

3.4.2.1.2. Şile Adaları

Şile Adaları, şehrin kuzeyinde farklı aşınım sonucu oluşmuş yedi adacık grubudur. Kireçtaşları (olistolitler) Şile Adalarının litolojisini oluşturur. Çevresini saran, daha dirençsiz olan marnların zaman içinde dalgalar gibi dış etkilerle aşındırılarak süpürülmesi neticesinde adaya dönüşmüşlerdir. İlçedeki adacıklar; Ocaklı Ada, Uzun Ada, Aya Anna I, Aya Anna II, Zeytinli Ada, Dış Ada ve Yelken Ada'dır (Ertek ve Evren, 2017:254).

Şekil 47. Şile Adaları

3.4.2.1.3. Şile Anıt Kayalar

Şile ilçesinde çok çeşitli anıt kayalar bulunmaktadır. Bu kayalardan *Amfikayalar*; Büyükbucaklı Mahallesi sahilinde yer alır. Kadirga Koyu'nun doğusunda 20-30 cm tabaka kalınlığına sahip yataya yakın Üst Kretase kireçtaşlarında yer yer 40-50 m genişliğinde abrazyon platformları yani dalga aşınım düzlükleri gelişmiştir. Bunun gibi Şile'nin Karadeniz sahilinde östatik ve tektonik oynamalar sonucu farklı yükseklikte falez çentikleri ve yüksekte kalmış abrazyon platformları bulunur (Ertek ve Evren, 2017:260). Bu yolla oluşmuş basamaklar şeklindeki kireçtaşı formları Ertek ve Evren (2017:260) tarafından tespit edilip “Amfikayalar” olarak isimlendirilmiştir. Önemli jeolojik ve turistik değere sahip olan bu doğal oluşumlar koruma altına alınarak kontrollü turizme açılabilir.

Şekil 48. Şile Amfıkayalar
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Gelinkayası; Dikbucaklı Mahallesi sahilinde, Ağva'nın doğusunda, Kilimli koyu'nun yakınında bulunmaktadır. Sahilde bulunan kireçtaşı kütlesi dalga aşındırması neticesinde değişime uğrayarak gelin tacına ve gelinliğe benzeyen bir görüntüye sahip olmuştur. Bu nedenle bu oluşumlar yöre halkı tarafından "Gelinkayası" olarak isimlendirilmiştir (Ertek ve Evren, 2017:262). Gelinkayası Şile'ye gelen ziyaretçiler tarafından sıklıkla ziyaret edilen önemli doğal turistik alanlardan biridir.

Bazalt Sütunları (Sütun Kaya); 80 milyon yıllık Volkanik Bazalt Sütunları, Sahilköy, Karaburun'un doğusundaki sahilde bulunmaktadır. Bu sütunlar Şile'nin önemli Jeolojik miras alanlarından biridir. Bu sebeple Tabiat Anıtı olarak değerlendirilmesi önerilmektedir (Ertek ve Evren, 2017:262).

Şekil 49. Şile Bazalt Sütunları
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Mercimek Kayalar; Şile'nin doğusunda Eşek Adası-Yunuslu Burnu hattında bulunmaktadır. Mercimek Kayalar, 50 milyon yıllık bir fosil (Nümmülit) mezarlığıdır. Çevresinde Yunuslu Falezleri ve Yalancı Peri Bacaları bulunmaktadır. Bu bölge jeosit alanı ilan edilip Şile turizmine kazandırılmalıdır (N. Evren, kişisel iletişim, 11 Aralık 2020).

Şekil 50. Nümmülit Fosilleri (Mercimek kayalar) (Solda), Şile'de Nabi Evren Tarafından Tespit Edilen Fosil Zonu (Sağda)
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Bölgede bulunan Yunuslu Yalancı Peri Bacaları kısmen heyelan, kısmen de fiziki aşınım sonucu oluşmuştur (N. Evren, kişisel iletişim, 11 Aralık 2020).

Şekil 51. Şile Yunuslu Yalancı Peri Bacaları
Kaynak: Nabi Evren Kişisel Arşivinden

Şekil 52. Şile Borukayalar
Kaynak:URL 36

Borukayalar; Alacalı ve Doğancılı Mahalle sahillerinde bölgesel olarak görülmektedir. Kuaterner oluşumları boru şekilli formda olması nedeniyle Ertek ve Evren ekibi tarafından “Borukayalar” olarak adlandırılmıştır. Dünyadaki diğer örnekleri Çin ve Bahamalar’da görülen bu tip jeomorfolojik şekillerin BM-UNESCO tarafından Kültür Mirası Listesine alınması ve bilimsel turizm çeşitliliği yönüyle Şile doğal varlıkları içine dâhil edilmesi yönünde çabaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Ertek ve Evren,2017:260).

Diğer Anıt Kayalardan Ağlayankaya; Paleosen yaşlı çakıl taşlarının çatlak zonlarından sızan sular, gözyaşları şeklinde plaj kumlarının üstüne düşmektedir. Bu

nedenle yöre halkı tarafından Ağlayankaya olarak isimlendirilmiştir. Üzerinden geçirilen yol sonrasında su miktarı önemli ölçüde azalmıştır. *Mantarkayalar*; Şile'nin doğusunda bulunan Eşek Adası tombolosu üzerinde, adanın karaya bakan güney kısmında yer almaktadır. *Ballıkayalar*; bir fay dikliğine karşılık gelmektedir. Kayaların yüksekliği yaklaşık 50 m'dir. *Köprükayalar*; doğal köprü ve doğal kemer şeklinde karstik sahalarda görülen bu kayalar Akarsu ya da dalga aşındırması sonucunda oluşmaktadır. Harmankaya Doğal Köprüsü ile Kilimli Doğal Köprüsü Şile'nin önemli anıt kayalarındandır (Ertek ve Evren, 2017:260-262).

3.4.2.1.4. Falezler

Şile kentinin üzerine kurulduğu Uçurumaltı, Maşatlık, Tavanlı, Elbiz, Harmankaya ve Papazburnu falezleri ile Sahilköydeki Gözkayalar, ayrıca Yunuslu, Çanakburnu, Kilimli, Kadirga falezleri Şile'nin turistik potansiyele sahip doğal çekicilikleridir (Ertek ve Evren, 2017:254).

3.4.2.2. Turistik Mağaralar

Şile ilçesinde birçok turistik mağara bulunmaktadır. Bunlardan *Zeki Müren Mağarası*; Akustiği nedeniyle Zeki Müren tarafından şarkı söylemek için sıklıkla ziyaret edilen mağaraya yöre halkı "Zeki Müren Mağarası" ismini vermiştir. Feneraltı mevkiinde bulunan mağaraya sadece teknelerle ulaşım sağlanabilmektedir. Mağaranın yarısı deniz, diğer yarısı kumlu plajdır. Türkiye'nin önemli denizel mağaralarından biridir (URL 37; Ertek ve Evren, 2017:258).

Şekil 53. Zeki Müren Mağarası (Akşam Güneşi Mağarası)
Kaynak: URL 37

Sofular Mağarası; Sofular Mahallesi, Mağara Burnu mevkiinde bulunmaktadır. İlk Hıristiyanlar tarafından kilise olarak kullanılmıştır. Kilise bölümü mağaranın başlangıcındaki salonda bulunmaktadır. Bu alan aydınlık olduğu için aydınlatmaya ihtiyaç duymadan gezilebilmektedir. Mağaranın diğer bölümlerinde görsel gezinti ve mağara sporu biçiminde girilebilmektedir (Ertek ve Evren, 2017:258; URL 38).

Şekil 54. Sofular Mağarası
Kaynak: URL 38

Meşrutiyet Mağarası; Meşrutiyet Mahallesinin 500 m doğusunda bulunmaktadır. Beyaz renkli Üst Kretase yaşlı Ahmetli kireçtaşlarından oluşan mağara, kuru, fosil karstik ve 40 metre uzunluğunda bir mağaradır (URL 39).

Şekil 55. Meşrutiyet Mağarası
Kaynak: URL 39

Bu mağaraların dışında; Hıristiyanlarca kilise olarak kullanılmış; Hacılı Mahallesinin güneyinde bulunan *İnkese Mağarası*, Onbirgöller Vadisi içinde bulunan Romalı askerler tarafından hapisane olarak kullanılmış olan *Gürlek Mağarası*, Şile-Gebze ilçe sınırı yakınında Tepemanayır Köyü'nde bulunan *Tepemanayır Mağarası* ayrıca Hacılı Mahallesinde *Sulukuyu Mağarası* da bulunmaktadır. Bu mağaraları görsel ve sportif amaçlarla gezmek mümkündür (Ertek ve Evren, 2017:258-259).

3.4.2.3. Şile Önemli Doğa Alanı

Deniz kıyısına özgü çalılık ve fundalıklar, Şile liman girişindeki dört ada ve kıyıdaki kumul alanları “Önemli Doğa Alanı” olarak tanımlanmıştır. Alandaki kumul sistemi habitatın Türkiye'nin kuzeybatı kıyılarındaki en az zarar görmüş örneklerindedir. Bu alan içerisinde nesli küresel ölçekte tehlike altında olan, İstanbul'a özgü sahil asperulası (*asperulalittoralis*), ülkemizde endemik olarak görülen Karadeniz salkımı (*silene sangaria*) ve sahilsığırkuyruğu (*verbascumdegenii*) bitki türleri bulunmaktadır. Ayrıca bölge 175 çift tepeli karabatağın Türkiye kıyılarındaki önemli

üreme alanlarından biridir. Memeli türler açısından da zengin olan alanda, kıyıdaki mağaralarda uzun ayaklı yarası, Meheley'in nalburunlu yarasası ile Akdeniz nalburunlu yarası türleri bulunmaktadır. Ayrıca bölgesel ölçekte tehlike altında bulunan karagözlü mavi kelebek de bu alan içinde yer alır (URL 40).

Şekil 56. Şile Kıyıları Önemli Doğa Alanı haritası
Kaynak: URL 40

3.4.3. Rekreasyon Alanları

Bu bölümde Şile ilçe sınırları içerisinde yer alan mesire alanları ve İncekum Macera Parkı'na kısaca yer verilmiştir.

3.4.3.1. Mesire Alanları

Mesire Yerleri Yönetmeliği'ne göre, A tipi mesire yeri; toplumun eğlenme, spor, dinlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayan ve turistik hareketlere olanak tanıyıp ülke güzelliklerine katkıda bulunan alanlardır. Bu yerler yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip olup, geceleme imkânlarının yanında günübirlik kullanım olanağı da sağlamaktadır. Ayrıca kır evi, karavan, çadır, motor-karavan, kır lokantası, kır kahvesi gibi az katlı, doğa ile uyum içinde tesis ve yapılar ile yöresel ürün sergi, satış yeri, piknik üniteleri ile rekreasyonel tesis ve yapıları içeren mesire yerleri olarak tanımlanmaktadır (Mesire Yerleri Yönetmeliği, 2013). Şile ilçesinde bu tanıma uygun altı adet mesire yeri bulunmaktadır.

B Tipi mesire yerleri, eğlenme, dinlenme, spor ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında, ülke güzelliğine katkı sağlayıp turistik hareketlere imkân vermek amacıyla merkezi yerleşimlerin çevresinde veya rekreasyonel kaynak değerlerine ve yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, yalnızca günübirlik kullanım imkânı sağlayan tesisleri içeren yerler olarak tanımlanmaktadır (Mesire Yerleri Yönetmeliği, 2013). Şile ilçesinde bu tanıma uygun iki mesire alanı bulunmaktadır.

C Tipi mesire yerleri ise; eğlenme, dinlenme ve spor gibi ihtiyaçların karşılanması ve ülke güzelliğine katkı sağlamaktadır. Turistik hareketlere imkân vermek amacıyla kaynak değeri, ziyaretçi potansiyeli düşük ve orta yoğunlukta olan, günübirlik yerel ihtiyaçları karşılamak amacıyla, yöresel ürün sergi ve satış yerleri, piknik üniteleri gibi rekreasyonel tesis ve yapıları içeren mesire yerleri olarak tanımlanmaktadır (Mesire Yerleri Yönetmeliği, 2013). Şile ilçesinde 26 adet C tipi mesire yeri bulunmaktadır. Şile ilçesinde, Şile Orman İşletme Şefliği verilerine göre 34 adet mesire alanı bulunmaktadır. Bunların 6 tanesi A tipi, 2 tanesi B tipi ve 26 tanesi C tipi mesire alanıdır (Tablo 19).

Tablo 19. Şile ilçesi mesire tipi ve alanları

Bağlı Olduğu Orman İşletme Şefliği ve Sorumluluk Alanı Mahalleler	A Tipi	B Tipi	C Tipi	Toplam	Toplam Alanı (ha.)
AĞVA (Bucaklı, Çataklı, Çelebi, Geredeli, Göçe, Kadıköy, Kalemköy, Kurfalı, Soğullu)			1	1	6.71
GÖKSU (Ağaçdere, Hacılı, Osmanköy, Sortullu, Yaylalı, Yazımanayır)			1	1	1.02
İMRENLİ (Akçakese, Bozgoca, Gökmaslı, İmrenli, İsaköy, Kabakoz, Karabeyli, Karacaköy, Şuayipli)			1	1	3.2
KERVANSARAY (Avcıkoru, Esenceli, Kömürlük, Üvezli)	1	1	2	4	13.8
ORUÇOĞLU (Bıçkıdere, Darlık, Ulupelit)	1		1		9.48
SAHİLKÖY (Alacalı, Doğancı, Karakiraz, Kuma)	1	1	9	2	52.58
ŞİLE (Ahmetli, Çayırbaşı, İmrendere, Karamandere, Korucu, Meşrutiyet, Ovacık, Yeniköy)	2		5	7	42.7
YEŞİLVADİ (Erenler, Kızılcaköy, Satmazlı, Sofular)	1		6	7	70.36
TOPLAM	6	2	26	34	199.85

Kaynak: Şile Orman İşletme Şefliği, 2020

Mesire yerleri Şile için büyük öneme sahiptir. İstanbul şehir nüfusunun, bilhassa Anadolu Yakası nüfusunun bir bölümü; şehir merkezlerine çok yakın olması ve doğal güzelliği sebebiyle, doğa içinde faaliyetlerde bulunmak için Şile'yi tercih etmektedirler. Bu rekreasyonel faaliyetler resmi mesire alanları içerisinde yapıldığında daha kontrollü, çevreye zararı olmadan yapılabilirken ilçe içinde resmi mesire yerleri dışında bu faaliyetlerin yapılması çevre üzerinde ciddi olumsuz etkilere neden olmaktadır. Kontrolsüz yakılan mangal ateşleri, kamp için yakılan ateşler orman yangınlarına sebep olurken, çevreye atılan çöpler doğal çevre üzerinde büyük baskı yaratmaktadır.

3.4.3.2. İncekum Maceraparkı

Şile Karakiraz Mahallesi'nde, 2015 yılında faaliyete geçen park, 220 bin m² orman alanı içine kurulmuştur. İçerisinde, açık hava sahnesi, restoran, kafe, seminer salonu ile 24 adet yörük çadırı bulunmaktadır. Alanda şirket ve okullara yönelik eğitim ve kamplar düzenlenmektedir. Türkiye'nin en uzun (670 m) ip parkuru ve paintball oyun alanı bulunan tesiste, at biniciliği ve okçuluk eğitimleri de verilmektedir. Tesisin kendisine ait 600 metre uzunluğa sahip plajı ile karavan ve kendi çadırı ile gelip kamp yapmak isteyenler için kamping alanları bulunmaktadır. Macerapark mart-kasım ayları arasında, ağırlıklı olarak hafta sonları 800-1000 kişi arasında ziyaretçiye hizmet vermektedir. Tesis, günübirlik veya konaklamalı yapılan ziyaretler, eğitim kampları ve seminerler için önemli bir turizm alanıdır (B, Taşkın, kişisel iletişim, 24 Şubat 2021).

Şekil 57. Incekum Macera Parkı
Kaynak: URL 41

3.4.4. Doğa Sporları

Şile’de bisiklet turları ve doğa yürüyüşleri için; Karamandere vadisi, İmrendere-Ovacık, Tepemanayır-Hacılı vadisi, Ezilli-Göller deresi, Karabeyli-Kabakoz vadisi, Onbirgöller vadisi, Sarıkavak-Dereli vadisi ve orman, dere ağırlıklı birçok etap vardır. Kum yürüyüşü yapmak için ise, Sahilköy-Sofular, Ağva-Kurfalı altı ve mağara burnu yönüne doğru rotalar kullanılabilir (Temir, 2010:69).

Türkiye’de yamaç paraşütü yapılan beş noktadan biri Şile’dedir. Dikbucaklı Dikliği ve İstavrit Bayırı gibi alanlarda yamaç paraşütü veya delta kanat ile uçuşlar yapılabilir. Yeşilçay, Darlık Baraj Gölü, Göksu Deresi ve Türknil Nehri kano ve kürek gibi su sporları için uygun alanlardır (Temir, 2010:69).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞİLE'DE TURİZMİN ŞEHİRSEL GELİŞMEYE ETKİLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞİM İÇİN TEDBİRLER

Şehirleşme hareketleri; bir ülkede nüfusun daha yüksek bir oranının belli ölçütlere göre şehir kabul edilen yerlerde yaşaması olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda yerleşme noktalarının sayısının artması ve münferit yerleşim yerlerinin büyümesi şehirleşme hareketlerinin belirtileri olarak görülmektedir (Keleş, 2020:225). Turizm faaliyetleri de şehir yerleşmelerini çok yönlü olarak etkileyebilmektedir. Bu etkilere; nüfusun miktarı ve yapısının değişimi, şehrin mekânsal olarak genişlemesi, şehir içi arazi kullanım biçiminin farklılaşması, şehirde yeni fonksiyonların gelişimi örnek olarak gösterilebilir (Akengin ve Dinç, 2019). Bu çalışmada ise Şile'de gerçekleşen turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin Şile'nin şehirselleşmesini üzerindeki etkileri; şehirselleşme arazi kullanımı, konut artışı ve mekânsal gelişim, nüfus gelişimi, çevresel etkiler, ekonomik etkiler ve toplumsal kültürel etkiler başlıkları altında incelenmiştir.

Bu bölümde Şile'de turizmin şehirselleşmeye etkileri ve sürdürülebilir gelişim için alınabilecek tedbirler konusunda ilgili literatür sahada gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerle de desteklenmiştir. Bu kapsamda yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya konulan temalar ve bu temalarla ilişkili kategoriler Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20. Görüşmelerin analizi sonucunda elde edilen tema ve kategoriler

Tema	Kategori
Turizmin şehirsal arazi kullanımı ve konut sayılarının artışı bağlamında mekânsal gelişim üzerindeki etkileri	Şehirsal arazi kullanımının mekansal görünümü değiştirmesi
	Eski tarım ve orman alanlarının yapılaşması
	İnşaat faaliyetlerinin yoğunlaşması
	İkincil konutların sayıca hızlı artışı
	Altyapının gelişimi ve mevsimsel olarak ortaya çıkan sorunlar
Turizmin nüfusun gelişimi üzerindeki etkileri	Mevsimsel olarak nüfusun aşırı değişken olması
	Emeklilikle birlikte Şile'ye yerleşenler
	İnşaat sektöründe çalışmak üzere İlçeye gelenler
	Turizmin gelişimi için yapılan altyapı yatırımlarının konforu artırarak bölgeye yerleşmeyi teşvik etmesi
	Pandemi sürecinin ikinci konut sahiplerini yıl boyunca İlçede kalmaya teşvik etmesi
Turizmin çevresel etkileri	Aşırı ziyaretçi baskısından dolayı ortaya çıkan çevresel sorunlar
	Ziyaretçilerin bilinçsizliği ve duyarsızlığı sonucu çevreye verilen zarar
	Çöp ve çevre kirliliği sorunu
Turizmin ekonomik etkileri	İlçe ekonomisine olumlu etkileri
	Yeryüzü Pazarı'nın olumlu etkileri
	Pansiyonculuk
Turizmin toplumsal-kültürel etkileri	Esnafa ve köylüye beklenen olumlu katkıyı sağlamaması
	Kültürel açıdan yerel halka benzer ziyaretçi profili nedeniyle herhangi bir olumsuz etkisinin bulunmaması
	Yaz aylarında sosyal ve kültürel yaşantının turizmden olumlu etkilenmesi
	Asayiş problemi
Sürdürülebilir gelişim için alınabilecek tedbirler	Köylerde kültürel dönüşüm
	Doğanın ve doğal güzelliklerin korunması
	Tarihi ve kültürel mirasın korunması ve turizme kazandırılması
	Deniz turizmi için alt ve üstyapının nitelik ve nicelik olarak artırılması
	Turizmin çeşitlendirilerek tüm yıla yayılması
Sosyal ve kültürel faaliyetlerin artırılması	
Tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmesi	

Tablo 20'de görülebileceği gibi katılımcıların görüşleri altı ayrı tema ve bu temalarla ilişkili toplam 27 kategori içerisinde ele alınmıştır. Bu bölüm içerisinde yer alan başlıklar da söz konusu tema ve kategorilerle uyumlu olacak biçimde yapılandırılmıştır.

4.1. Turizm Faaliyetlerinin Şehirsal Arazi Kullanımına Etkileri

Şile, mekânsal açıdan ele alındığında, ilçede arazi kullanım alanlarının yıllar içinde önemli bir değişim gösterdiği görülmektedir. Bu çerçevede Şile'de arazi kullanım alanlarının değişimine ilişkin 1990 ile 2018 yılları arasındaki durum Tablo 21'de yer

almaktadır. Ayrıca söz konusu arazi kullanım alanlarının değişimi Şekil 58, Şekil 59 ve Şekil 60'da yer alan haritalarda ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Tablo 21. Şile ilçesi 1990-2018 yılları arası arazi kullanım alanları

Sınıf	Arazi Kullanım Alanı (Ha)			1990-2018 Değişim %
	1990	2000	2018	
Yerleşme	1.172,705	2.212,624	4.012,548	%242,1
Sanayi	397,149	894,284	1.112,658	%180,1
Kuru Tarım	3.744,824	2.744,474	2.744,474	-%26,7
Mera-Çayır	124,761	100,761	94,762	-%24
Diğer Tarım A.	5.609,335	7.809,335	6.409,669	%14,2
Orman	65.680,504	60.180,112	59.980,569	-%8,7
Kumullar	438,876	538,646	500,140	%14
Akarsu ve Göller	619,056	594,190	589,140	-%4,8

Kaynak: URL 42

Tablo 21'de yer alan arazi kullanım alanları incelendiğinde; 1990 yılında ilçede yerleşim alanının 1.172 ha olduğu, 2018 yılında gelindiğinde ise bu alanın %242,1 artışla 4.102 ha alana ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte ilçede tarım ve mera alanlarındaki azalış kırsal alanların şehirsal alanlara dönüşmesi yönünde bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda Şile'de 1990 yılında 124,761 ha olan mera alanlarının 2018 yılında %24 azalışla 94,762 ha alana gerilediği; kuru tarım alanlarının ise 1990 yılında 3.744,824 ha'dan %26,7'lik azalışla 2.744,474 ha alana düştüğü görülmektedir. Diğer tarım alanları ise bunların aksine 1990 yılında 5.609,335 ha iken 2018 yılına gelindiğinde %14,2 artış göstererek 6.409,669 ha alana ulaşmıştır. Mera ve kuru tarım alanları azalırken diğer tarım alanlarının kısmi bir artış göstermesinin, ilçede turizm faaliyetlerinin artmaya başlamasıyla yöre halkının yetiştirdiği sebze meyve gibi ürünlere talebin artmasının bir sonucu olabileceği ve kuru tarım alanlarının bir bölümünün diğer tarım alanı statüsüne geçmiş olabileceği değerlendirilmektedir. 2015 yılında ilçe merkezinde açılan Şile Yeryüzü Pazarı'nın da nitelikli tarımsal üretimi teşvik ederek bu artışta etkili olabileceği düşünülmektedir.

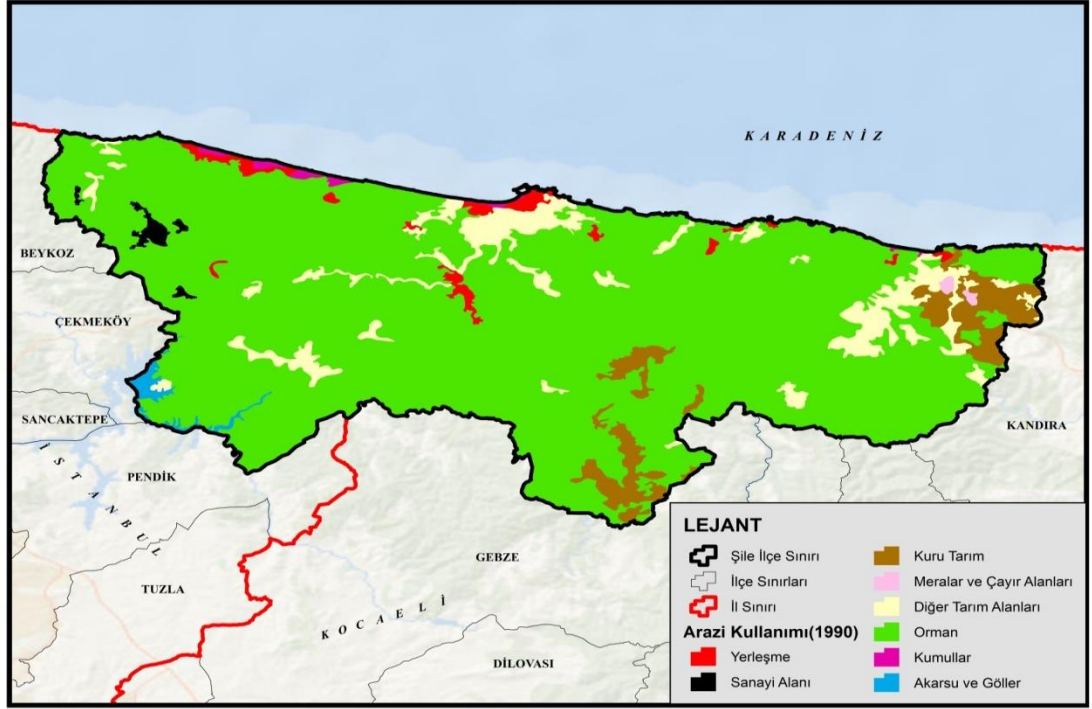
İncelenen tarih aralığında, Şile'de akarsu ve göller ile ormanlarda ise alan açısından gerileme söz konusudur. İlçede 1990 yılında 619,056 ha olan akarsu ve göl alanlarının 2018 yılında %4,8 azalarak 589,140 ha alana düştüğü görülmektedir.

1990 yılında 65.680,504 ha olan orman alanlarında 2018 yılında %8,7 azalış göstererek 59.980,569 ha alana düşmüştür. Şile’de turizm ve rekreasyon açısından en önemli çekici unsurlardan olan orman alanlarındaki azalışın, doğal yaşamın korunabilmesi ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir biçimde devamı için kontrol altına alınması gerektiği görülmektedir.

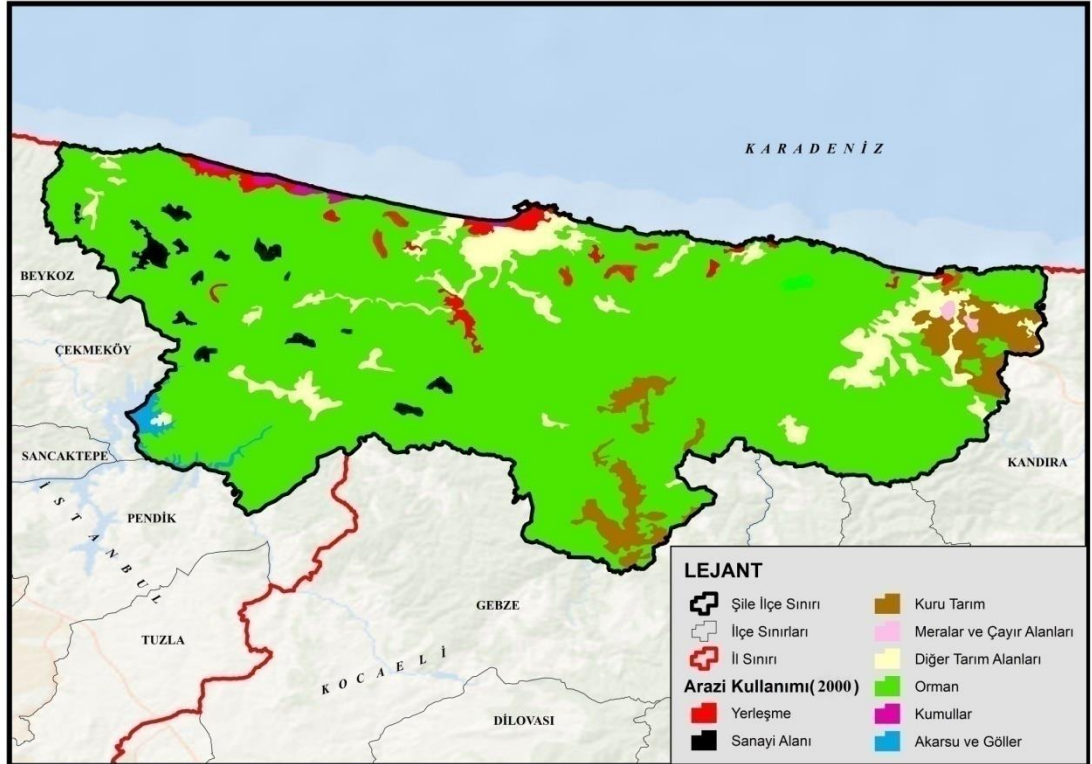
Doğal alanlarda görülen bu genel azalışa karşın ilçede kumul alanlarının bir miktar arttığı görülmektedir. 1990 yılında 438,876 ha olan kumul alanları 2018 yılında %14 artışla 500,140 ha alana ulaşmıştır. Geçmiş yıllarda kum ocağı işletmesi olarak kiraya verilen Sofular, Sahilköy ve Alacalı kumullarının kiraya verilmesi uygulamasına son verilmesi ile 1992 yılında 2796 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla Doğancılı ve Alacalı’nın I. derece doğal sit alanı olarak ilan edilmesi, kumul alanlarının korunması yönünde olumlu bir etkiye neden olmuştur.

Şile’de sanayi alanlarının yıllar içindeki değişimi incelendiğinde ise önemli oranda bir artış dikkat çekmektedir. İlçede 1990 yılında 397,149 ha olan toplam sanayi alanının 2018 yılında %180 artışla 1.112,658 ha ulaştığı görülmektedir. 1990 yılında şehrin yalnızca batı bölümünde yoğunlaşan sanayi alanları 2018 yılına gelindiğinde özellikle madencilik sektörüyle ilişkili olarak ilçede genelinde dağınık bir yapı arz etmektedir.

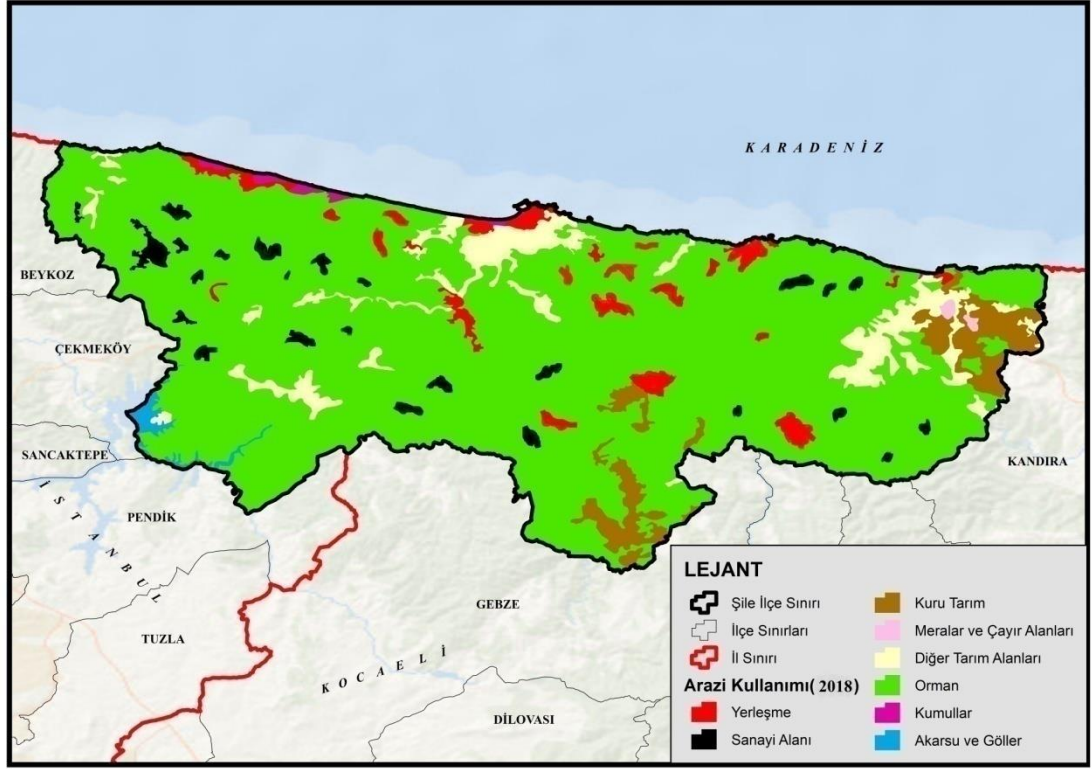
Bu bakımdan arazilerin dağılışı bütüncül olarak ele alındığında bir kentleşme sürecinden söz etmek mümkündür. İlçedeki bu değişimin hızı ve yönü dikkate alındığında turizm faaliyetlerinin bu hususta etkili olduğu değerlendirilmektedir. Şekil 58, Şekil 59 ve Şekil 60’da görülebileceği üzere yerleşme alanları verilen yıllar içerisinde bir miktar artış göstermiştir. Bu gelişme, yoğunlukla turizmin yoğun olduğu merkez mahalleler, kıyı kesimi ve yoğunluğu orman olan alanlarda gerçekleşmiştir.

Şekil 58. Şile 1990 yılı arazi kullanım haritası

Şekil 59. Şile 2000 yılı arazi kullanım haritası

Şekil 60. Şile 2018 yılı arazi kullanım haritası

Bu konuda araştırma sahasına yönelik olarak yapılan bireysel görüşmelerde de turizmin etkileri hususunda çeşitli görüşler dikkat çekmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bölümü Şile’de yerleşim alanlarının yoğun şekilde artış gösterdiğini belirtmektedir. Bunlara örnek olarak şu görüşler verilebilir:

Mekânsal görünüm değişti, düşünün sadece bizim köyümüzde 300 yazlık ev var ve daha da yapılmaya devam ediyor. İnşaat sorunu çok büyük, bu kadar yapılaşma mahallemizin görünümünü tamamen değiştirdi (KG7).

İnşaat faaliyetleri çok yoğun, gerek Şile kentinde gerekse mahallelerinde renk değişti, ikinci konut çok yapıldı. Ova tamamen doldu, 20 yıl evvel tarım yapılan, ziraat yapılan Şile Ovası tamamen evlerle doldu. Görünüm tamamen değişti. Bilhassa ikinci konutlar, görünümü tamamen değiştirdi (H1).

Eskiden tarım alanı olan, orman alanı olan bazı yerlerin yapılaşmaya açıldığını görüyoruz. Burada yerleşmeler tarım ve orman aleyhine olacak şekilde genişliyor (H2).

Şilede araziler değişti, eskiden tarım yapılan her yer yazlık oldu, daha da yapmaya devam ediyorlar (H4).

Biz buraya yerleştiğimizde 30 sene önce burası bomboştu. Çok yazlık yapıldı, daha da yapılmaya devam ediyor. Şile’nin görünümü değişiyor. Merkezde çok sorun değil bunlar ama köylerde çok yapılaşma oldu. Eski

görünüm kayboluyor, böyle giderse, buranın, İstanbul'un büyük ilçelerinden bir farkı olmayacak (H5).

Mekânsal açıdan görünüm değişmeye başladı. Çok yazlık yapılmış şehir merkezi daha da değişti, köylerde değişim daha az ama onlarda da inşaatlar başladı (H3).

Köy görünümünü kısmen çok değişmedi, bizde imar %15 civarında ama yazlık evler fazla. Köylülerin bir kısmının eski ahşap evleri var, köy insanı da çocukları için yeni evler yapmaya başladılar fakat bunlar betonarme evler oluyor. Bu da tabii ki görünümü değiştirmeye başladı. Birde burada işgalciler çıktı ortaya, buna müsaade edilmemeli yoksa İstanbul'un gecekondulaşmasına dönebilir. Bizim halkımız değil bunları yapan, dışarıdan gelenler yapıyor (KG9).

Ziyaretçiyle beraber konuta olan talep de artmış. Çok fazla yapılaşma başlamış, yeşil alanlar villa ve pansiyonlarla dolmaya başlamış. Şile'deki tarımsal alanlarda sitelerle doldurulmuş. Bu da ekolojik açıdan bölge için çok olumsuz bir gelişme olmuş (Z4).

Bu görüşler dikkate alındığında Şile'de yapılaşmanın hızla artmakta olduğu, özellikle köylerde ortaya çıkan yapılaşma neticesinde tarım alanlarının bir miktar azaldığı belirtilebilir. Bu değişim Şile'nin görünümünün zamanla değişmesine neden olmuştur.

4.2. Turizmin Konut/İkinci Konut Sayılarının Artışı Bağlamında Mekânsal Gelişim Üzerindeki Etkileri

Şehirleşmenin göstergelerinden biri de mekânsal görünümün değişimidir. Genellikle artan nüfusun barınma ihtiyacının karşılanması için inşa edilen yapılar şehrin görünümünü önemli ölçüde değiştirmektedir. Bu kapsamda Şile'de toplam konut sayıları incelendiğinde Tablo 22'de görülebileceği gibi 2009 yılında ilçede 22.437 konut bulunurken, 2020 yılında konut sayısı %57,7 artış göstererek 35.379'a ulaşmıştır (TÜİK, 2021).

Tablo 22. Şile'de yıllara göre konut sayıları

Yıl	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sayı	22.437	22.990	23.610	25.823	26.598	27.621
Yıl	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sayı	27.887	27.828	28.291	30.202	34.604	35.379

Kaynak: TÜİK, 2021

Tablo 22 incelendiğinde Şile’de 2009-2016 yılları arasında 5.391 konut artışı (%24) görülürken, 2017-2020 yılları arasında (%25) 7.088 konut artışı meydana gelmiştir. 2009-2016 yılları arasındaki sekiz yıllık dönemde ilçede %24 oranında konut artışı gerçekleşmişken 2017-2020 arasında yalnızca dört yıl içerisinde %25 oranında bir artışın gerçekleşmesi dikkat çekicidir. Bu veriler ilçede son yıllarda artan bir hızla yapılaşma olduğunu göstermektedir.

Genel olarak önemli cazibe merkezi haline gelen turizm bölgeleri yoğunlaşma sonucunda aşırı yapılaşma ile karşılaşabilmektedir. Bu yapılaşmanın ana sebeplerinden biri turizmin bölge ekonomisine getirdiği canlılık sonucu iç göçün, bununla birlikte konut talebinin artması, diğeri ise ikinci konutlardaki artışlardır (Bozyer, 2008). Bu kapsamda Şile’de de söz konusu durumun yaşanmakta olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla konut sayılarındaki artışlar genel olarak dikkate alındığında bu artışın sadece Şile halkının barınma ihtiyacından kaynaklı olmadığı, asıl etkenin ilçenin önemli bir turizm destinasyonu olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

Şekil 61. Şile ilçesi ikinci konut yapılaşmasına bir örnek

Şile’de artan konut sayıları içerisinde ikinci konutlar önemli bir yer teşkil etmektedir. İkinci konutlar; “Başka bir yerde ikamet edip çalışmaları koşuluyla kullanıcıları tarafından satın alma veya kiralama yoluyla yılın belli dönemlerinde rekreatif amaçlı olarak kullanılan konutlar” (Manisa ve Görgülü, 2008) olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda Şile’de ikinci konut gelişimi; ilçede gerçekleşen turizm faaliyetleri neticesinde daha önceleri konaklama tesislerine gelip tatillerini geçiren turistlerin ikinci konutlara talep göstermesi ile hızlanmıştır (N. Evren, kişisel iletişim, 15 Ocak

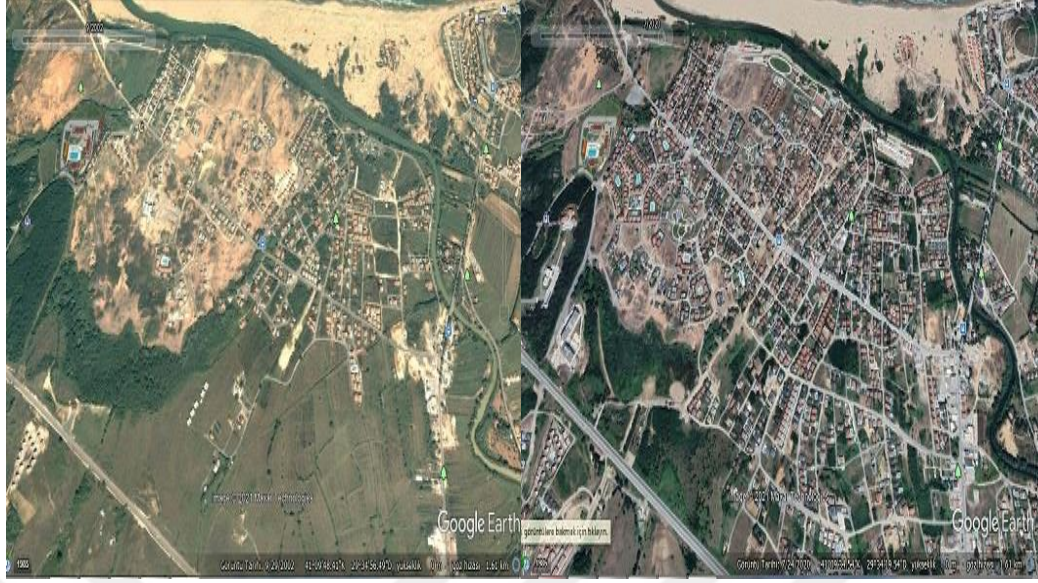
2021). Bu konutlara talebin artması Şile’de yapılaşmanın da artmasına neden olmuştur.

Şile’de ikinci konutların sayısı tam olarak tespit edilememekle birlikte Ertek ve Evren’e (2017:167) göre ilçede ikinci konutların sayısı daimi ikamet edilen konutları geçmiştir. İlçede 1993-2003 yılları arasında belediye tarafından verilen 1.244 yapı ruhsatının 892’si sayfiye evi (%72), 352 adedi (% 28) daimi ikamet edilen evlere yönelik ruhsatlardır.

Şekil 62. Şile’de yapımı devam eden ikinci konut inşaatları (Kumbaba Mahallesi)

Konut artışındaki önemli göstergelerden biri arazi görünümündeki değişimdir. Şile ilçesinde neredeyse yapılaşmanın tamamının ikinci konutlardan oluştuğu Kumbaba Mahallesinde 2002-2020 yılları arazi değişimi uydu görüntüleri vasıtasıyla karşılaştırıldığında 18 yılda gerçekleşen yapılaşma net bir şekilde gözlemlenmektedir.

Şekil 63. Şile Kumbaba Mahallesi 2002 Yılı (Solda), 2020 Yılı (Sağda)
Kaynak; Google Earth Pro, tarihsel zaman görüntülerinden elde edilmiştir.

Özgüç (2003:123) kıyı sayfiyelerini; “bir plaj ve kıyı-boyunca odaklanmış bir şehirselleşme” şeklinde tanımlamıştır. Bu yerleşmeler kendisini arazi kullanımındaki farklılaşma ile ortaya koymakta, ardından turizmle ilişkili hizmetler gelişerek bu tür yerleşmelerde çevresel dönüşüm yaratmaktadır (Özgüç, 2003:123). Böylelikle bu yerleşme zamanla şehirleşmektedir. Bu tanımlamadan hareketle özellikle kıyılarda görülen ikinci konutların Şile’nin şehirselleşimi üzerinde önemli etkilere sahip olduğu belirtilebilir. 60 km’lik sahil şeridinde sahip olan Şile’de öncelikle kıyı şeridi olmak üzere ilçenin iç mahallerinde de doğal ortam şartlarının orman sayfiyesine uygun olması sebebiyle yapılaşma kıyılardan iç kesimlere doğru devam etmektedir. Bu durum yapılaşmanın iç kesimlerde de görülmesine neden olmaktadır.

Şile’de söz konusu yapılaşmaya ilişkin süreç araştırma kapsamında yapılan görüşmelere katılanlar tarafından da yoğun biçimde dile getirilmektedir. Bu kapsamda görüşlerden bazıları şöyledir:

İnşaat faaliyetleri artış gösterdi. Fazla otel yok, yazın ev pansiyonculuğu fazla arttı. İkinci konut ve daireler çok fazla (KG6).

Şile’nin görünümü değişti. İnşaatlarda artış var (KG4).

İstanbul’a yakın olmasından dolayı, talep çok çoğaldı. Ev yapımları yani inşaatlarda çok arttı. Arsa satışlarında patlama oldu. Çok yapılaşma var, doğanın bozulmasına izin vermemeleri gerekir bence (İK2).

Otel sayıları arttı, oteller çoğaldı. Yazlıklar arttı. Yazlıklara daha çok emekliler gelip yerleşti (KG3).

Binalarda çoğaldı, çok yazlık yapıldı (H2).

Yapılaşma çok arttı, sahil kenarı mahalleler ile Şile merkezde yapılaşma çok fazla. Çok büyük oranda yazlık evler yapılıyor, yapılan tesisler de var ama onlar daha az (İK4).

Ağva bundan pek nasibini almadı ama Şile çok nasibini aldı. Daha çok bir betonlaşma söz konusu, lokasyon yer yer farklılaşıyor. Kumbaba'da apartman göremezsiniz ama Şile merkezinde koca koca apartmanlar yapılmaya başladı (KG2).

Katılımcıların görüşleri dikkate alındığında Şile'de yapılaşmanın hızlı bir şekilde devam ettiği, bu yapılaşmanın özellikle sahil mahalleleri ile merkezde yoğunlaştığı görülmektedir. Öte yandan yapılaşmanın başta ikinci konutlar olmak üzere turizmle doğrudan ilişkili olduğu belirtilebilir.

Yapılaşma ile ilişkili bir diğer konu da alt ve üst yapıdır. Turizme bağlı olarak ortaya çıkan hızlı şehirselleşme, altyapı konusunda da çeşitli ihtiyaçları beraberinde getirmektedir. Şile'de bu anlamda özellikle son yıllarda önemli bir gelişim yaşanmaktadır. Ancak turizmin çok yoğun şekilde sürmesi özellikle yaz aylarında altyapının tüm gelişmelere rağmen yetersiz kalabilmesine neden olmaktadır. Bu konuda katılımcı görüşleri de farklılaşmaktadır. Katılımcıların küçük bir bölümü altyapının yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu görüşler şöyledir:

Alt yapıda hiçbir sıkıntı olmadı. Turizm bunu olumlu etkiledi. 15 sene önceye göre alt yapı çok iyi ve 30 sene sonrası düşünülerek yapılıyor (KG3).

Alt yapıda sorun yok. Eskiden yeterli değildi ama yeni muhtar çok uğraşıyor. Turizm de alt yapıyı çok olumsuz etkilemedi (İK1).

İki katılımcının olumlu görüşüne karşın çoğunluk, katılımcıların bir bölümü ulaşım sistemlerinin yaz aylarındaki ihtiyaca cevap veremediğini belirtmektedir. Bu çerçevede bazı görüşler şöyledir:

Bazı yerlerde alt yapıda sorun yok. Ama bazı yerlerde alt yapı gelen ziyaretçi sayısına göre yetmiyor (KG4).

Alt yapıda genel sorun yaşamıyoruz, artık her yerde doğalgaz var. Olumsuz yönü ise yaz aylarında ciddi trafik oluşuyor, yollar yetmiyor (İK3).

Yollarımız çok güzel artık İstanbul'a kolay ulaşıyor fakat yaz aylarında 45 dakikalık yolu 5 saatte gidebiliyoruz (H5).

Yeni yolumuz var, İstanbul merkezlerine 40-45 dakikada ulaşılabilir durumda ama yazın o kadar çok gelen var ki isteseniz de 4-5 saatte bu trafikten çıkamıyorsunuz. Maalesef yaz aylarında trafik sorunumuz var, Şile merkeze hafta sonları arabayla girmeniz mümkün bile olmuyor (KG8).

Alt yapı sezonluk müthiş etkileniyor. Hafta sonu ve bayram günlerinde İstanbul'a dönüş, trafik kaynaklı olarak beş saati buluyor. Zaman zaman polis trafiği kapatıp gelenleri Şile'ye almıyor, aşırı yoğunluktan dolayı (H1).

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde yaz aylarında ve özel günlerde en büyük sorunlardan birinin trafik yoğunluğu olduğu görülmektedir. Ulaşımında önemli ilerlemeler gerçekleştirilse de ziyaretçi yoğunluğu nedeniyle ulaşım altyapısının yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların bir bölümü ziyaretçi yoğunluğundan kaynaklanan farklı altyapı sorunlarına da işaret etmektedir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Mahallelerde alt yapı olumsuz etkileniyor. Hangi mahalleye sorsanız yaz aylarında alt yapı sorunu oluyor. O kadar çok gelen var ki, alt yapı yaz aylarında bunu kaldıramıyor (KG8).

Alt yapı yetmiyor. Kanalizasyon problemi yüzünden dereler kirleniyor, onlarda denize akıyor. Bize göre bu büyük bir sorun. Bu kadar nüfusu alt yapı kaldırmıyor (KG7).

Alt yapı olarak; kalabalık nedeniyle internet sıkıntısı yaşanıyor. İnternet için fiber alt yapı yapılması gerekir. Elektrik trafoları yeterli olmadığı için elektrik sıkıntısı yaşanıyor. Bunun yüzünden elektronik eşyalarımız sık sık arızalanıyor (İK2).

Turistik tesisler artmış, konaklama yerleri gelişmiş ama alt yapı olarak yetersiz gelişim var. Yani yazın ve hafta sonu gelen ziyaretçiyi kaldıramıyor alt yapı (Z4).

Şile'de kontrolsüz ve plansız bir imar çalışması yer almakta. Bu büyümeye paralel alt yapı çalışması ne yazık ki mevcut değil. Yeterli ulaşım aksı, konaklama alanı olmadan sezonluk yapıların artırılması söz konusu olmuş (Z7).

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde bölgede altyapının, yoğun şekilde gelişim gösteren turizmle uyumlu bir hızda gelişmediği anlaşılmaktadır. Özellikle ziyaretçilerin yoğun olduğu dönemlerde altyapı yetersizliğinden kaynaklı olarak günlük yaşamı olumsuz etkileyen pek çok sorun yaşanabilmektedir.

4.3. Turizmin Nüfusun Gelişimi Üzerindeki Etkileri

Şehirleşmenin önemli göstergelerinden biri nüfus değişimidir. Yılmaz ve Çitçi'ye (2011) göre günümüzde kentleşme oldukça çeşitlilik arz eden bir süreç olmakla

birlikte öncelikle demografik bir olaydır. Kentleşme özellikle toplumsal nüfus yapısını farklılaştıran bir süreçtir. Bu çerçevede bir bölgede kentleşme konusunda ele alınan önemli göstergelerden biri de nüfusun yapısıdır.

Şile’de turizmin yoğunlukla yaz aylarında ve hafta sonları gününbirlik şekilde gerçekleşmesi mevsimsel olarak önemli bir farklılık ortaya çıkarmaktadır. Şile’de kıyı turizm sezonu haziran ayı ile başlayıp eylül ayı ortalarına kadar devam etmektedir. En yoğun dönem ise temmuz-ağustos ayları arasında gerçekleşmektedir. İlçede turizm sezonunun başlamasıyla birlikte nüfus artışa geçmekte, en yüksek seviyelerine temmuz ve ağustos aylarında ulaşmaktadır. Yılın diğer mevsimlerinde yaz ayları kadar yoğunluk olmamaktadır. Şile’de nüfusun mevsimsel olarak değişiminin fazla olması katılımcıların büyük bir kısmı tarafından vurgulanan bir husus olarak dikkat çekmektedir. Bu konuda bazı görüşler şöyledir:

Şile’ye eskiden beri deniz ve orman için geliniyor. Ama son yıllarda gelenlerin sayısı çok arttı. Günümüzde de büyük oranda deniz ve orman için gelmeye devam ediyor insanlar. Yaz aylarında Şile nüfusunun çok üzerinde bir nüfus geliyor buraya. Hafta sonları, gününbirlik olarak buraya gelen kişi sayısı bir milyonu geçiyor (H5).

Mevsimsel nüfus artışı çok fazla, yazın İstanbul’dan iki milyona yakın insan geliyor buraya. Birde yazlıklar çok arttı, yazlıkçılarda çok kalıyor artık, ama daimi ikamet eden az, gelip gidiyorlar (H3).

Şile’de kış turizmi yok, yazın kıyı turizmi ve doğa turizmi yoğun burada (KG6).

Yazın nüfus 2-3 milyon oluyor hafta sonları, yaz ortalaması her gün Şile’de bir milyon (KG3).

Yaz aylarında artık bizim bile tahmin edemediğimiz kadar çok gelen var. Birde yazlık evlerde olanlar var. Buradaki sadece bir sitede yaklaşık 500 kişi kalıyor. Yani yazlıkçıların günlük sayısı, bir de gelen misafirleri ile 1000 kişiyi geçiyor (KG8).

Katılımcılara göre deniz ve doğa turizmi için çok sayıda insan yaz aylarında Şile’ye gelmektedir. Nüfusun mevsimsel olarak artmasında özellikle hafta sonları gününbirlik olarak gelen turistler ile ikinci konutlarına tatil amaçlı olarak gelenler etkili olmaktadır.

Şile’de nüfus turizm nedeniyle mevsimsel olarak büyük bir farklılık gösterse de, bu etki sezonluk olmakta sürekli yerleşmeye yönelik doğrudan bir sonuç ortaya

koymamaktadır. Bununla birlikte Şile’de daimi olarak yerleşik bulunan nüfusun, daha önce ayrıntılı olarak belirtildiği üzere, son 40 yılda yaklaşık %85 artış gösterdiği dikkate alındığında bu artışın turizmin dolaylı etkilerinden kaynaklandığını belirtmek mümkündür.

Şile’de turizmin kalıcı nüfus üzerindeki etkileri birkaç etmenle açıklanabilir. İlçenin turizm açısından çok sayıda ziyaretçi çeken gözde bir alan olması, ilçede yazlık konut talebini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ikinci konut artışına paralel olarak bu konutlarda ikamet eden ikinci konut sahiplerinin sayısı da artmaktadır. Burada ikamet edenlerin bir kısmı özellikle emeklilik sonrasında, devamlı ikamet etmeye başlamışlardır. Bu durum ilçenin nüfusunun artmasında etkili olmuştur. Şile’de 65 yaş üzeri nüfusun oranı bu etki hakkında fikir verebilmektedir. Bu kapsamda 65 yaş üzeri nüfusun, Türkiye geneli, İstanbul geneli ve Şile ilçesindeki dağılımı Tablo 23’de yer almaktadır.

Tablo 23. 2020 yılı toplam nüfus içinde 65 yaş üzeri nüfus oranları

Düzey	Toplam Nüfus	65 Yaş Üzeri Kadın	Top. Nüfusa Oranı %	65 Yaş Üzeri Erkek	Top. Nüfusa Oranı %	65 Yaş Üzeri Top. Nüfus	Top. Nüfusa Oranı %
Türkiye	83.614.362	4.439.663	% 5,3	3.513.892	% 4,2	7.953.555	% 9,5
İstanbul	15.462.452	651.125	% 4,2	486.485	% 3,1	1.137.610	% 7,3
Şile	37.904	3.606	% 9,5	3.291	% 8,6	6.897	% 18,2

Kaynak, TÜİK, 2021

Tablo 23’te görülebileceği üzere Türkiye’de 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfusa oranı %9,5, İstanbul’da %7,3, Şile ilçesinde ise %18,2’dir. Şile’de 65 yaş üzeri emeklilik çağı nüfus oranları Türkiye ve İstanbul’un çok üzerindedir. Oransal açıdan bu farkın bir bölümünün emeklilik sonrasında ilçeye yerleşenlerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Buradaki nüfusa bakıldığında genellikle emekli ve yaşlıların fazla olduğu görülür (H2).

Daha ziyade ikinci konutlarda kalanlar, bunlardan bir kısmı buraya temelli yerleşti (H1).

Yazlıklar çoğalınca onlarda kalanların da bir kısmı burada yerleşik kalmaya başladı. Bunların çoğunluğu emekli olanlar (H5).

Buraya yerleşen emekliler var, onlarda önemi bir nüfus oluşturuyor (İK5). Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde emekli olanların bir bölümünün Şile'ye yerleştiği görülebilmektedir. Bunların bir bölümü ise daha önce yaşadığı yazlık evlerde sürekli ikamet etmeye başlayanlardır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde ilçede yaşlı nüfusunun fazla olması bu etkiyle açıklanabilmektedir.

Şile'de turizmin nüfus üzerinde etkisi hususunda bir diğer etmen ise bölgede son yıllarda artan inşaat faaliyetleridir. İlçede gerek ikinci konutların inşası, gerekse mevsimsel yoğunluğa cevap verebilmek üzere gerçekleştirilen altyapı ve üst yapı yatırımları bölgede inşaat faaliyetlerinin yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla genellikle yaz sezonu dışında ilçeye inşaat faaliyetlerinde çalışmak için gelen işçiler ve bunların bir bölümünün aileleri, ilçede nüfus hareketliliğine neden olabilmektedir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Turizm hareketi şehirleşme yarattı. İnşaat sektörü hızlandı, bilhassa inşaat sektöründe çalışacak işgücü bağlamında ilçe Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'den göç aldı. İkinci konutların yapımı için gelen bu çalışanlar buraya yerleştiler. Daha sonra ailelerini de getirmeleriyle Şile'ye daimi olarak yerleştiler (H1).

İnşaatta çalışmak için gelenlerin de yerleştiğini görüyoruz. Özellikle üniversite inşaatı için çok sayıda işçi gelmiş, bunların büyük bölümü geri dönse de bazılarının burada sürekli devam eden işleri görüp kaldığını biliyorum (İK3).

Çok fazla inşaat yapılıyor, bunun nüfus üzerinde de bir etkisi var (Z3).

Katılımcı görüşleri dikkate alındığında ilçede devam eden inşaat faaliyetlerinin de nüfusun artışında bir miktar etkili olduğu görülmektedir.

Bu etmenlerin yanında, ilçede turizm yoğunluğunun hızlandığı alt ve üst yapı yatırımlarının ve özellikle ulaşım ağının hızla gelişmesi burada yıl boyunca yaşamayı kolaylaştırmakta ve yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu durum nüfus artışına katkıda bulunabilmektedir. Özellikle Şile'de 2011 yılından sonra yeni karayolunun yapılması sayesinde il merkezine ulaşım oldukça kolaylaşmıştır. Ulaşımda yaşanan kolaylıklar sayesinde ikinci konut sahiplerinin şehir içerisindeki işyeri ve okullara kolay ulaşabilmesini sağlamak ve bu nedenle ikinci konutlardaki mevsimsel kullanım tüm yıla yayılabilmektedir. Söz konusu genel durum sahada yapılan görüşmelerle de

sıklıkla dile getirilmiştir. Bu kapsamda katılımcı görüşlerinden bir bölümü şu şekildedir:

İnşaat faaliyetleri çok yoğun olduğu için bunlara uygun olarak altyapı çalışmaları da hızlandı, bu yaşam konforunda bir artış sağladı, bu konfor daha fazla insanın buraya yerleşmesinde etkili olmuştur (İK4).

Turizm faaliyetleri altyapının gelişimini olumlu etkiledi. Araç seferleri çoğaldı. Arabalarla daha rahat ulaşım sağlandı. Merkezlere ulaşım rahatladı. Doğalgaz geldi köylerde bile doğalgaz var. İstanbul'un birçok ilçesinde doğalgaz yokken Şile'de vardı. Büyük kolaylık sağladı (KG6).

Burada alt yapı sorunu yok. Ulaşım da sorunsuz, İstanbul içine otobüs var. Turizm bunların artışını olumlu etkiledi (H2).

Ulaşım kolaylaşmış, İstanbul içinde bulunan insanlar için günlük gidip gelinebilecek yazlık durumunda olmuş. En büyük etkileri daha önce üç saat süren Şile'ye mesafe, bugün Anadolu yakasına giden biri için 30-40 dakikaya düşmüştür. Bu nedenle Şile insan akınına uğruyor (Z5).

Yol kısaldı, yolun kısılmasıyla birlikte Anadolu yakasında çalışanların daha çok yavaş yavaş burada diğer aylarda da kaldıklarını gördük (KG2).

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde başta ulaşım olmak üzere altyapı ile turizmin ve nüfusun gelişimi konusunda karşılıklı bir etki olduğu anlaşılmaktadır. Bölgeye turistik açıdan ilginin artması başta ulaşım ağının geliştirilmesi olmak üzere yeni ihtiyaçları beraberinde getirmektedir. Ayrıca artan konut sayısı da altyapı yatırımlarının artmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte gelişen altyapı dolayısıyla turizm ya da yerleşme amacıyla daha çok insanın Şile'ye yöneldiği belirtilebilir. Bu konuda ulaşımın turizm faaliyetleri üzerindeki etkilerini ortaya koyan katılımcılardan KG1'in şu görüşleri dikkat çekmektedir:

Şile'ye ulaşmak kolay değil. İstanbul'dan Şile'ye gelebilmek için geçmiş yıllarda 2,5 saatlik sürekli kıvrılan virajlı bir yola tahammül etmek gerekiyordu. Dolayısıyla o yola tahammül edeceksiniz ve bir de gelip konaklayacaksınız. Düşünsenize 2,5 saat geldiniz, 2,5 saatte döneceksiniz 5 saatlik bir yer tatil için. Dolayısıyla gelen insanlar eskiden konaklıyorlar, 2004 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın açılışıyla Şile otobanı açıldı. Bunun üzerine turizm gelişim gösterdi. Yol kısaldığı için İstanbul'dan ulaşım çok daha kısa sürelere düştü. 2006 yılında ilçemize doğalgaz geldi, bu da konforu sağladı (KG1).

Bu görüş değerlendirildiğinde geçmiş yıllarda İstanbul içerisinden ilçeye ulaşım güç olduğundan gününbirlik turizm faaliyetlerinin görece daha az olduğu, gelenlerin bir bölümünün konaklama gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Ancak özellikle yeni yolların

yapılması ulaşımı daha kısa sürede ve konforlu hale getirmiş, bu durum daha çok günöbirlük turizmin gelişimine katkı sağlamıştır.

Söz konusu etmenlerin yanı sıra 2020 yılında ortaya çıkan COVID-19 salgınının etkisiyle ikinci konut yerleşimleri Türkiye'nin birçok sayfiye yerinde olduğu gibi Şile'de de daimi yerleşim yerine dönüşmeye başlamıştır. Bu durum da Şile'de daimi nüfusun değişimini önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahiptir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

Pandemi sürecinde nüfus çok arttı yazlıkçılar dönmedi çok kalabalık bir nüfus oldu (KG4).

Pandemi süreciyle birlikte nüfusumuz hiç azalmadı, daha çok kalanlar oldu. Okullar da kapalı, öğrenciler evlerde eğitim gördükleri için insanlar yazlıklarında ikamet ediyor. Büyükşehirlere gitmek istemiyorlar (KG2).

Yaz nüfusu çok fazla birde pandemiden dolayı yazlık konutlara gelenler bir yıldır gitmedi, bu nedenle çok yoğun bir nüfus var (KG9).

Nüfus daha çok yazın artış gösteriyor. Fakat pandemiden kaynaklı kışında nüfus gitmedi herkes burada kalmaya devam etti. Pandemi olduğu için bu sene hiç İstanbul'a dönmedik (İK1).

Pandemiden dolayı bütün yazlıklar dolu, kimse İstanbul'a dönmedi. Pandemi dolayısıyla da bir yıldır sürekli buradayız (İK2).

Normal şartlarda yaz ayları buraya geliyorduk, birde havanın güzel olduğu günler hafta sonları gelmeye çalışıyorduk fakat pandemiden dolayı yaklaşık bir yıldır burada kalıyoruz (İK3).

Biz altı yıldır buraya gidip geliyoruz ama bu yıl kış aylarında da kalmaya başladık. Biz İstanbul'da ikamet ediyoruz. İş yerime de buradan rahat gidip gelebiliyorum (İK4).

Görüşler dikkate alındığında özellikle ikinci konut sahibi olan ailelerin bir bölümünün pandemi sürecinde büyükşehirlere dönmektense Şile'de kalmaya devam ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun nüfus üzerinde ne ölçüde kalıcı bir değişim yaratacağı ise gelecek dönemlerde ortaya konulabilecektir.

4.4. Turizmin Çevresel Etkileri

Turizm ve rekreasyon faaliyetleri temiz endüstri olarak anılsa da, neredeyse bütün çevresel unsurlar üzerinde olumlu ya da olumsuz çeşitli etkilerde bulunabilmektedir (Özgüç, 2003:185). Şile ilçesi doğal ortam şartları sebebiyle hassas çevresel

alanlardan biridir. İlçede gerçekleşen turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin çevre üzerinde bir çok etkisi bulunmaktadır.

Genel olarak turizmin neden olduğu çevresel sorunlardan biri sürekli yapılaşmadır. Orman alanı, vadi tabanı veya kıyı şeridi gibi bir doğal çevrenin yapılaşmaya maruz kalması, o bölgede bulunan fiziksel ve biyolojik çevre üzerinde uzun süreli olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Özgüç, 2003:186). Şile’de de bu sorun yaşanmaktadır. Özellikle Şile-Sahilköy kıyıları “Önemli Bitki Alanı” ve “Önemli Doğa Alanı” içerisinde yer almaktadır. Bu bölge içinde iki Doğal Sit Alanı bulunmaktadır. Ancak; Şile-Sahilköy arası tüm kıyı şeridi ciddi bir baskı altındadır. Mera-çalılık habitatlar ve kumul alanlarda özellikle hızlı ikinci konut yapılaşması ve arazi kullanım baskısı bu alanlar için önemli tehdit oluşturmaktadır (İstanbul Çevre Durum Raporu, 2012; 2019).

“Türkiye’nin Tehlike Altındaki Nadir ve Endemik Bitkiler Listesi”nde İstanbul il sınırları içinde yedi önemli bitki alanı bulunduğu belirtilmektedir. Sahilköy-Şile de bunlardan biridir. Tehlike altındaki nadir 270 bitki türünün 6’sı endemik olmak üzere 13’ü Şile’de bulunmaktadır (İstanbul Çevre Durum Raporu, 2019).

Tablo 24. İstanbul Önemli Bitki Alanları

İstanbul Önemli Bitki Alanları	Tehlikede Kabul Edilen Bitki Sayıları
Terkos-Kasatura Kıyıları	73 (13 endemik)
Ağaçlı Kumulları	14 (7 endemik)
Kilyos Kumulları	15 (6 endemik)
Batı İstanbul Meraları	19 (7 endemik)
Kuzey Boğaziçi	36 (15 endemik)
Sahilköy-Şile	13 (6 endemik)
Ömerli Havzası	37 (10 endemik)

Kaynak: İstanbul Çevre Durum Raporu, 2019.

Ayrıca, 2012 yılı verilerine göre İstanbul’un dört “Önemli Kuş Alanı”ndan biri olan Şile’de 525 çift özel kuş tespit edilmiştir. Fakat 2019 yılı raporları incelendiğinde bunun 308 çifte düştüğü görülmektedir (İstanbul Çevre Durum Raporu, 2012; 2019).

Bölgede gerçekleştirilen görüşmeler dikkate alındığında çevre açısından ortaya çıkan bu olumsuz gelişmelerin çoğunlukla turizmden kaynaklı olan aşırı nüfus baskısından olabileceği anlaşılmaktadır. Bu konuda mevcut olumsuzlukları dile getiren bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Biz turizme karşı değil ama bu turizmin doğamıza çok zarar verdiğini düşünüyorum. Turizm burayı çevre kirliliği açısından çok etkiledi. İnsanlar doğal çevreye zarar veriyor (KG6).

İstanbul'un hemen yanı başında Şile'de müthiş bir metropol baskısı var. Hem hava kirliliği hem deniz kirliliği... Çok narin ve incinebilir bir yapıya sahip Şile. O yüzden önce Şile'nin ekolojisini koruyacağız (KG1).

Alt yapı yetmiyor. Kanalizasyon problemi yüzünden dereler kirleniyor, onlarda denize akıyor. Bize göre bu büyük bir sorun... Bu kadar nüfusu alt yapı kaldırmıyor (KG7).

Yazın nüfus 2-3 milyon oluyor hafta sonları, yaz ortalaması her gün Şile'de bir milyon. Çevre üzerinde kirlilik baskısı çok fazla. Ormanlık alanda mangal nedeniyle yangınlar çok çıkıyor. Doğa üzerinde baskı var (KG3).

Turizm çevremizi çok etkiliyor, çevre sorunu var, plajlarımız ve ormanlarımız kirlenmeye başladı. Belediye yazın gelen insanlara yetişemiyor. Şile İstanbul'un nefes borusu, ayrıca su kaynakları burada, hepsi zarar görüyor (KG9).

Turizmin doğal çevre üzerinde çok ciddi etkileri var. Örneğin bizim buradaki Darlık Barajı'nı plaj gibi kullanıyorlar. Buralar İstanbul'un su kaynakları ciddi kirlilik oluşuyor (KG10).

Şile'de kontrolsüz ve plansız bir imar çalışması var. Bundan en çok etkilenen bölge ise kentsel sit alanını içinde barındıran Balibey Mahallesi. Özellikle kıyı şeridi kontrolsüzce dolmakta ve yükselmekte (Z7).

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde Şile'de çok yoğun olan turizm faaliyetlerinin; doğrudan ya da dolaylı olarak çevresel kirlenme yarattığı ve bu kirliliğin kumul alanlarının, plajların, koyların, orman içi alanların ve temiz su kaynaklarının zarar görmesine neden olabildiği anlaşılmaktadır. Özellikle her geçen yıl ilçeye gelen ziyaretçi sayısının artması, ikinci konut yapımının artarak devam etmesi, orman ve kıyı alanlarının bilinçsiz kullanımı bölgeye telafisi güç zararlar verebilme riskini ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda katılımcı görüşleri bütünsel olarak değerlendirildiğinde özellikle ziyaretçilerin bir bölümünün gerekli hassasiyete sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Bu konuda bazı katılımcılar şu görüşleri belirtmektedir:

Bilinçsiz turizmin doğal çevre üzerinde çok olumsuz etkisi var maalesef. Buraya gelen insanların büyük bir kısmında çevre bilinci olduğunu düşünmüyorum (İK3).

Maalesef insanlarımız doğaya ve bu güzelliklere karşı acımasız davranıyor (Z3).

Normalde 37 bin 40 bin nüfuslu bir ilçe, bir hafta sonu iki milyon insanın giriş yaptığını düşünün, bu kadar insan yükünü hiçbir ilçe kaldıramaz ve bunun maalesef bize olumsuz geri dönüşlerinden biri de çevre kirliliği. Gelenler bilinçli değil, çöprü doğaya atan çöp konteynırı kullanmasını bilmeyen, denize çöp atılmaması gerektiğini bilmeyen, basit temizlik kurallarından bihaber günübirlikçi turistlerin maalesef uğrak yeri burası. En büyük barbarlığı piknikçiler yapıyor. Hiç olmadık yerde ateş yakıyor, çöpleri doğaya bırakıyorlar (KG2).

İstanbul'dan özellikle hafta sonları yoğun bir nüfusun gelmesi, insanların bilinçsizce doğayı tüketmesi doğa ve denizin kirlenmesine neden oluyor (Z6).

Artık Şile'ye İstanbul'un daha az gelişmiş ilçelerinden Sultangazi, Sarıgazi, Samandıra gibi ilçelerden gelenler çok fazla. Bunların büyük bölümünde turizm bilinci de yok. Sadece çevre kirliliğine sebep olmaktadır (KG8).

Şile'ye gelen insanların da kendisini geliştirmesi gerekli. Buraya gelenlerde turizm kültürü yok (KG3).

Şile'de çevre bilinci ve duyarlılığına yeterince sahip olmayan ziyaretçilerin neden olduğu en önemli çevresel etkilerden biri çöp sorunudur. Katılımcıların tamamına yakını özellikle turizm sezonunda büyük bir çöp sorunuyla karşılaştığını belirtmektedir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

Şile doğal olarak çok güzel bir yer fakat ciddi bir çöp sorunu var. Buraya gelen birçok insan doğaya karşı çok umarsız davranıyor. Bu da Şile çevresi için çöp sorunu ve çevre kirliliği oluşturmuş (Z5).

İnsanlar doğal çevreye çok zarar veriyor. Bu alanda bilinçsiz kullanım var. En büyük sorun çöp sorunu (KG4).

Bütün Şile'de olduğu gibi bizim mahallemizde de çöp sorunu çok fazla. Gelenler kamp yapıyor çöpünü ormana bırakıp gidiyorlar (KG10).

Çevreyi çok kötü etkiliyor. Yazın tüm orman çöp oluyor. Deniz kenarları da güzel kullanılmıyor. Bunun için yetkililerin bir şeyler yapması lazım. Böyle giderse doğamız çok bozulacak (H4).

Özellikle ormanlar ve denizlerde yaz aylarında çok kirlilik oluyor. Şile ilçesi İstanbul'da alan olarak üçüncü büyük ilçe haliyle bu kadar büyük bir alanı temizlemeye belediye yetişemiyor. Çöp olayına bir çözüm bulunmalı, bunu yapanlara mutlaka ceza verilmeli (H5).

Turizmin doğal çevre üzerinde çok olumsuz etkisi var. Günübiriikçi olarak gelen insanlar çevreye inanılmaz zarar veriyor. Yazın her yer çöp, biz mahalle olarak bu çöpleri toplamaya yetişemiyoruz. Ormanlar da aynı durumda, her ağacın altında neredeyse bir insan oluyor. Kıyılarda aynı şekilde deniz çok kirleniyor (KG7).

Turizmin doğal çevreye tamamen olumsuz etkisi var. Birincisi çevre çok etkileniyor, denizimiz kirleniyor, ormanımız inanılmaz kirli görseniz içiniz acır, her yer çöp (KG8).

Katılımcılara göre özellikle mevsimsel olarak günübiriik ziyaretlerin çok yoğun şekilde gerçekleşmesi doğal çevre üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır. Ziyaretçilerin bir bölümünün çevre bilinci ve hassasiyetinin düşük olması, doğanın aşırı ve bilinçsiz kullanımı; kıyılar, orman alanları ve su kaynakları başta olmak üzere pek çok doğal alanın kirlenmesine neden olmaktadır. İlçede özellikle yaz mevsiminde önemli ölçüde çevre kirliliği yaşanmaktadır. Diğer bulgularla birlikte katılımcı görüşleri bir arada ele alındığında, yaşanan bu çevre kirliliğinin doğal yaşam üzerinde ciddi olumsuz etkileri olabileceği, diğer canlı türlerinin de bu kirlilikten olumsuz şekilde etkilenebileceği değerlendirilmektedir.

4.5. Ekonomik Etkileri

Turizm, gelişmeye başladığı alanlarda mekân üzerinde değişimler yaratabildiği gibi toplumsal ve ekonomik yapı üzerinde de çeşitli etkilere sahiptir (Özgüç, 2003:173). Turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin; sanayi ve hizmetler sektörüne, bölgeler arası ekonomik kalkınma ve gelişmeye, bölge insanının gelinine, ödemeler dengesine, alt ve üstyapı yatırımları ve istihdama olumlu etkileri vardır (Kozak, 2013: 173-181). Turizm faaliyetlerinin öncelikle bir bölge veya ülke için en önemli faydası ekonomik girdi sağlamasıdır. Bu nedenle Çakır (2001), turizmi “ekonomik yönüyle ele alınmış bir toplumsal faaliyet” olarak tanımlamaktadır.

Turizm faaliyetlerinin ekonomik açıdan önemli bir etkisi de istihdam yaratmasıdır. Şile’de bu durumun göstergelerinden biri işyeri sayılarıdır. İlçede 2009 yılında 2054 özel iş yeri bulunurken, 2020 yılında 3399 özel işyerine ulaşıldığı, 11 yıllık süreçte %65,5 oranında artış meydana geldiği görülmektedir (Tablo, 25).

Tablo 25. Şile’de 2009-2020 yılları özel iş yeri sayısı

Yıl	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Özel İşyeri Sayısı	2054	2058	2126	2220	2283	2364	2429	2395	2490	2769	3380	3399

Kaynak: TÜİK, 2021.

İşyeri sayılarında artış dikkate alındığında ilçede ekonomik faaliyetlerin gelişme gösterdiği belirtilebilir. Ancak faal işveren ve çalışan sayıları incelendiğinde aynı ölçüde bir artışın söz konusu olmadığı görülmektedir. Bu durum ekonomik etkinin daha çok mevsimsel olduğu ve yılın tamamına dengeli şekilde dağılmadığına işaret etmektedir.

Tablo 26. Şile’de işveren ve çalışan sayıları

Yıl/Ay	İşveren Sayısı	Faal İşveren Sayısı	Çalışan Sayısı
2014/12	2654	1117	6213
2020/12	2534	1829	4157

Kaynak: Şile Sosyal Güvenlik Kurumu Müdürlüğü, 2021.

Şile Sosyal Güvenlik Kurumu Müdürlüğü’nden edinilen verilere göre; Tablo 26’da yer aldığı üzere Şile ilçesinde 2014 yılının 12. ayında 2654 işverenin 1117’si faal görünmektedir. Sezonluk hizmet veren işverenler faal işverenler içinde yer almamaktadır. 2020 yılında ise toplam 2534 işverenden 1829’u faaldurumdadır. Faal işveren sayılarında 2014-2020 yılları arasındaki %63,7’lik (712) artışın 12. ay verileri olduğu değerlendirildiğinde kış aylarında da ekonomik faaliyetlerinde artış içerisinde olduğu görülmektedir. Bu durum ilçede kentleşmenin gelişimi hususunda fikir vermektedir. Çalışan sayılarında meydana gelen azalışta ise 2020 yılında ortaya çıkan COVID-19 salgını etkisinin olabileceği değerlendirilmektedir.

Turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin ilçe ekonomisine katkıları bağlamında istihdam konusu ele alındığında daha çok mevsimselliğin ön plana çıktığı görülmektedir. Yazın özellikle turizm hizmetleri alanında ortaya çıkan personel ihtiyacı önemli bir istihdam alanı ortaya çıkarmaktadır. Yaz aylarında perakende sektörünün canlanması sayesinde yerel halktan iş arayışında olanlar bu sektörde istihdam edilebilmektedir. Ayrıca İBB bünyesinde gerçekleşen cankurtaran hizmeti ile bölgenin gençleri yaz aylarında bu alanda istihdam edilebilmektedir.

Söz konusu durumu doğrulayacak biçimde turizmin Şile ekonomisine katkı sağlaması hususunda olumlu görüş bildiren katılımcıların görüşlerinden bazıları şunlardır:

Şile'nin ana gelir kaynağı turizmdir, dolayısıyla turizmin ekonomik açıdan olumlu etkisi olmuştur. Özellikle turizmin yoğun yaşandığı dönemlerde ilçede yaşayan insanların önemli gelir kaynağı turizmdir (KG1).

Turizm ekonomiyi olumlu etkiliyor. Esnaf için çok önemli turizm. İstihdam çoğalıyor (KG3).

Yazları turizmin ekonomik etkisi çok fazla, esnaf bütün sene yaz aylarını bekliyor. Yaz ayları için ekonomi yaratıyor ama kış için aynısını söyleyemem. Yine de turizm Şile için önemli bir ekonomik kaynak bana göre (H5).

Ticaret arttı, ticarethaneler arttı, turizmin olumlu etkisi oldu, istihdam yarattı ama sezonluk bu artış. Kışın ziyaretçi olmadığı için sadece yazın bir girdi oluyor (KG6).

Bu görüşler dikkate alındığında turizmin özellikle yaz aylarında başta esnaflar olmak üzere bölgede olumlu ekonomik etkilere sahip olduğu söylenebilir. Ancak bu görüşlere katılmayan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu çerçevede bazı katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Yolların kısa olması hiç iyi değil, bizim turistlerimiz günübirlikçiler. Bunların alışveriş, otel ve pansiyon açısından hiçbir faydası yok. Bizim para bırakan dediğimiz turist, yolun kısalığından dolayı az. Eskiden insanlar göze alamıyordu, dört saat git, dört saat gel, daha çok konaklama yapıyorlardı. Ancak şimdi bir saat git, bir saat gel, bunun bize faydası yok. Artık bakkal kültürü bile yok. Hani bakkal kazanır dersiniz, hayır, süpermarketler, A101 kazanıyor, Şok kazanıyor ama esnaf kazanmıyor artık. Bir tek kurumsallar kazanıyor. Artık dondurmacı dahi kazanmıyor günübirlikçilerden (KG2).

Ekonomik katkısı hiç yok. İstanbul'dan gelenler zaten alacaklarını yanında getiriyor. Buradan aldıkları hiçbir şey yok. Sadece plaja girerken 10 TL para veriyorlar bununda köylüye bir katkısı yok zaten. Yani olumlu hiç etkisi yok (KG7).

Olumlu etkisi hiç yok. Bir tek yol kenarındaki fırınlar kazanıyor, süpermarketler kazanıyor, onlarda yazın açıp kış mevsiminde kapatıyorlar. Yerel halk yokmuş gibi hareket ediyorlar. Genelde büyük yapılanmalar kazanıyor. Yerel ölçekte işletmelerin bu konuda hiçbir geliri yok. Şile halkı buralarda sadece üç ay çalışabiliyor (İK3).

Şile merkeze bir miktar ekonomik etki vardır belki ama özellikle mahallelere olumlu etkinin çok olduğunu düşünmüyorum. Bizim yazlıkçılar

bile İstanbul'dan gelirken her şeylerini getirirler. Buradan çok bir şey almazlar. Çünkü fiyatlar çok fark ediyor (İK4).

Bu görüşler dikkate alındığında ilçenin İstanbul'a yakınlığından kaynaklı olarak konaklama yerine günübirlik ziyaretlerin çok daha yoğun olması nedeniyle, turizm Şile'nin ekonomik gelişimi üzerinde beklenenden daha sınırlı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Öte yandan kurumsallaşan firmaların yaygınlaşması da yerel halkın ekonomik kazancını olumsuz etkilemektedir.

İlçede turizm faaliyetlerinin ekonomi üzerindeki etkilerinden biri de pansiyonculuğun yaygınlaşmasıdır. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Zaman içerisinde turistik olarak yerli halkın evleri pansiyona dönüşmüş (Z5).

Yerel halktan ya da ikinci konut sahiplerinden pek çok kişi evini pansiyon şeklinde kiraya da verebiliyor. Hatta bazıları burada konut yaptırırken pansiyon amacıyla oda ya da kat kiralamak için ihtiyaçlarından daha fazlasını inşa ettirebiliyor (İK4).

Pansiyonculuk da buralarda gittikçe yaygınlaştı. Ancak tabii bunların bir kaydı yok. Dolayısıyla bunların takibi yapılmıyor (İK3).

Görüşler dikkate alındığında Şile'de halkın bir kısmının evlerinin bir bölümünü pansiyon olarak kiraya verdiği anlaşılmaktadır. Bu faaliyetler de bölgede ekonomik bir girdi oluşturmaktadır. Ancak bunların büyük çoğunluğunun kayıt dışı olarak sürmesi, söz konusu etkinin büyüklüğünün ortaya konulamamasına neden olmaktadır.

Şile'de turizmle ilişkili olan bir diğer ekonomik husus özellikle zirai faaliyetlerde bulunan yerli halkın ürünlerini doğal pazarlarda satmasıdır. Türkiye'deki dört "Yeryüzü Pazarından" birinin burada bulunmasının yanında, doğal dokusunu koruyan kırsal alanlara çok sayıda ziyaretçinin yönelmesi yerli halk için bir fırsat oluşturmaktadır. Bu konuda KG1'in şu görüşleri dikkat çekmektedir:

Üretimleri yapan bahçeler düşünün, tarlalar düşünün mevsimine göre aracısız üretiyor, iyi ve temiz ürünler adil bir pazarda... Yeryüzü Pazarımıza köylerde yaşayan insanlar geliyor, bütün üretim süreçleri takip ediliyor, insanlar bu ürünleri gönül rahatlığıyla alıp tüketebiliyorlar, hem ekolojii koruyoruz bu vesileyle hem de tohumlarımızı, toprağımızı koruyoruz. Doğal üretim ile sürdürülebilir bir ekoloji ve ekonomi... Şile'nin tamamının bir Yeryüzü Pazarı olduğunu düşünelim, 57 köyü var Şile'nin. Tüzel kişilikleri sona erdi ama biz onlara hâlen köy diyoruz. Köy hayatı devam ediyor, tarım

yapılıyor, alternatif üretim sistemleri var, seracılık var buralarda. Ayrıca Şile'nin kestane balı çok meşhur. Kestane balı ve Api (arı ürünleri) merkezi yapıyoruz biz. Aynı zamanda bununla ilgili projelerimiz var. Apiterapi (Arı ürünleri ile tedavi) merkezi oluşturuyoruz, buna benzer projelerle Şile'nin tabii değerlerini ön plana çıkaracak projelerle ekonomiyi ve ekolojiyi de ön plana çıkarabiliriz ve sürdürülebilir hale getirebiliriz (KG1).

KG1'in görüşleri dikkate alındığında özellikle Şile'deki Yeryüzü Pazarının doğal üretim ve yerel ekonomi için önemli bir potansiyeli olduğu görülmektedir. Öte yandan doğal üretim sürecinin devamı için geliştirilen projeler olduğu da anlaşılmaktadır. Gerek bölgeye gelen turistlerin yerel ekonomiye katkılarının artırılması, gerekse ilgili farklı ziyaretçiler için bölgenin bir cazibe merkezi haline gelmesine katkı sağlayabilecek bu çalışmaların Şile turizmi için önemli olabileceği değerlendirilmektedir.

Yerel üretimin bölge için önemli bir potansiyel taşımasına rağmen yerli halkın bu konuda yeteri kadar yarar elde edemediğini belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Artık gelenlerin köylere çok faydası yok. Eskiden çok tarım yapılırdı şimdi onlarda olmadığı için köylü elindeki de çok satamıyor. Faydası varsa merkeze vardır. Ama bizlere yok. Halk bu işten para kazanmıyor. Kazanan da çok az kişi, köylülere iş olanağı tanınmalılar (H4).

Ekonomik hiç katkısı yok, gelenlerin ekonomik olarak köyden hiçbir alışverişleri yok (KG8).

Bu görüşler bütüncül olarak ele alındığında turizm ile yerel ekonomi arasındaki bağın yeterince güçlü olmadığı, turizm faaliyetlerinin ekonomi üzerindeki olumlu etkilerine karşın bu etkinin çoğunlukla mevsimsel olduğu ve yıl içinde ekonomik girdinin dengeli dağılmadığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan bölgenin doğal güzellikleri ve potansiyelinin daha etkili kullanılması, turizmin yıl geneline yayılması ve yerel ekonomiye katkısının artırılmasına yönelik politikalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Şile'de turizm faaliyetleri dışında ekonomik gelir getirici diğer faaliyetler; ormancılık, büyük ve küçükbaş hayvancılık, balıkçılık, arıcılık ve sınırlı tarımsal faaliyetlerdir. Ayrıca ilçede bir diğer önemli ekonomik girdiyi de emekli maaşları oluşturmaktadır. Nüfusunun %18,2'si 65 yaş üzerinde olan Şile'de vatandaşların önemli bir bölümü emekli maaşı almaktadır.

4.6. Toplumsal-Kültürel Etkiler

Turizmin fiziksel/mekânsal ve ekonomik kalkınmadaki rolü ve etkisi kolaylıkla gözlemlenebilmektedir. Kültürel etkilerin belirlenmesi ise çok daha güçtür. Toplumsal ve kültürel etkilerin gözlemlenebilmesi için göz önünde tutulması gereken başlıca hususlar, turizmle ilgili olan nüfusun yapısı, bileşimi ve bunlar arasındaki karşılıklı ilişkilerdir (Özgüç, 2003:179).

İlçeye gelen ziyaretçilerin önemli bir oranının yerli olması ve bunların da çok büyük çoğunluğunun İstanbul'un farklı ilçelerinden gelmesi ve Şile'nin geçmişten beri İstanbul'un kültürel olarak etki alanı içerisinde yer alması nedeniyle bölgede büyük bir toplumsal ve kültürel dönüşümden söz edilememektedir. Katılımcıların çoğu yoğun turizm faaliyetlerinin kültürel yönden olumsuz bir etkisinin olmadığını belirtmektedir. Bu konuda bazı görüşler şöyledir:

Kültürel yapıda olumsuzluk olmuyor çünkü buranın insanı zaten İstanbul kültürü olan insanlar (KG7).

Bizim kültürümüzü kimse olumsuz etkileyemez çünkü biz zaten İstanbulluyuz (KG8).

Olumsuz etkisi yok. Bizler zaten dışarıdan gelenlere alıştık. Kültürel yapımızı da etkilemiyor (H4).

Yerli turist geliyor, artık yabancı turistler gelmiyor. Olumsuz hiç etkisi yok. İnsanların gelmesi buranın kültürünü çok etkilemiyor (H2).

Olumsuz etkilediğini zannetmiyorum. Benim gözlemlediğim bir olumsuzluk yok (İK4).

Olumsuz bir etkisi olmadı. Burada Türkiye'nin her yerinden insanlar birlikte huzurla yaşamakta (KG1).

Ben olumsuz etkisi olduğunu düşünmüyorum (İK2).

Bu görüşlerle birlikte bazı katılımcılar sosyal ve kültürel yaşantının turizmden olumlu yönde etkilendiğini belirtmektedir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Kültürel ve sosyal yapı turizmden olumlu etkileniyor. Gençler yaz aylarında sosyal ilişkiler geliştiriyor. Olumsuz bir etki yok (H1).

Yaz ayları ağırlıkta olmak üzere etkinlikler, konserler, tanıtım günleri düzenlemekte, yani turizmin sosyal kültürel yönden olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir (H3).

Bu olumu görüşlere karşın katılımcılardan bazıları sosyal açıdan bazı olumsuzluklara dikkat çekmektedir. Bu görüşler şöyledir:

Yaz aylarında kimlerin geldiğini kontrol edemediğimiz için asayiş problemi çok olmakta (KG7).

Asayiş problemi var yazın. Her gelen turizm için gelmiyor. Kötü niyetle gelende çok, yani hırsızlık gibi... Kalabalıkta hırsızlık olayları oluyor. Bunun yanında iyi niyetle gelmiş olanlar da köylülerin bahçelerine ağaçlarına zarar verebiliyor, yaşam alanımıza kadar giriyorlar. Bu da bizi çok rahatsız ediyor (KG8).

Bu görüşler dikkate alındığında ilçede turizmin yoğun olduğu dönemlerde asayiş sorunlarının yanı sıra bölge halkının yaşantılarının da olumsuz etkilenebildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan Şile’de merkez mahalleler ile Ağva Mahallesi gibi 1960’lı yıllardan bu yana turizm faaliyetlerinin görüldüğü yerleşimler dışında hızlı yapılaşan kırsal mahallelerde kültürel dönüşümden söz edilebilmektedir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Köylerdeki yapılaşmayla birlikte kültür de olumsuz etkilendi. Yani köylerdeki imece bile artık yok (KG3).

Yazlıkların inşasının çok yoğun olduğu köylerde elbette bir miktar kültürel dönüşüm yaşanmıştır. Buralarda artık zirai faaliyetler değil de yazlıklar üzerinden şekillenen bir kültürden söz edilebilir (İK4).

Bu görüşler dikkate alındığında özellikle ikinci konut yerleşmeleri ile kırsal görünümünün değiştiği mahallelerde kültürel bir dönüşümün görülebildiği anlaşılmaktadır. Bu dönüşüm ile kırsal kültürün etkisi bir miktar kaybolabilmektedir.

4.7. Sürdürülebilir Gelişim İçin Alınabilecek Tedbirler

Literatür incelemesi ve sahada yapılan gözlem ve görüşmeler dikkate alındığında Şile’nin tarihi, kültürel ve doğal özellikleriyle önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. 1960’lardan sonra ilçede yoğunlaşmaya başlayan turizm faaliyetleri 2000’li yıllardan sonra sürat kazanmıştır. Şile’de turizmin gelişimiyle ikinci konut sayısında da büyük artışlar yaşanmış, ilçenin çehresi hızla değişmiştir. Bu çerçevede gerek şehirleşmenin gerekse turizmin bu derece yoğun şekilde gelişmesi beraberinde çeşitli sorunları da getirmektedir. Bu bakımdan Şile’de sürdürülebilir bir gelişim için çeşitli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Sahada yapılan görüşmelerin tamamında katılımcılar bu duruma işaret etmiş ve çeşitli öneriler ortaya koymuşlardır. Söz konusu öneriler içerisinde en sık dile

getirilenlerden biri; bir yandan turizmin gelişmesi desteklenirken bir yandan da Şile'nin doğal güzelliklerinin korunması olmuştur. Bu konuda bazı görüşler şöyledir:

Bana göre Şile'ye en fazla yakışan Şileyi ileriye taşıyacak olan sürdürülebilir olan eko turizmdir. Tabiatı koruyacağız doğayı muhafaza edeceğiz ama doğa da sermayemiz olacak, bu sermaye ile ekonomik sürdürülebilirlik ve ekolojik sürdürülebilirlik üzerine bir turizm olgusu oluşturmalıyız (KG1).

Sağlıklı kentleşme ve turizmin gelişimi için öncelikle doğa korunmalıdır (İK5).

Bir kere en başta çevre korunmalı, zarar veren kim olursa olsun mutlaka yaptırım uygulamaları gerekir (Z3).

Öncelikle çevreyi korumak için acil yaptırım uygulamaları gelmeli, böyle giderse doğamız, denizimiz zarar görecektir ve Şile'ye katkısı olacak nitelikli turist gelmemeye başlayacaktır. Bunun için acil tedbir alınmalıdır. Ormanlarda orman işletme müdürlüğü çok sıkı tedbir almalıdır (KG7).

Yetkililer bir şeyler yapmalı, mesela muhtarlıklara yetki verilebilir. Biz en azından çevreyi kirletenlere, ormanlarda ateş yakanlara çöp atanlara, denizi kirletenlere muhtarlık olarak müdahale edebilmeliyiz (KG8).

Öncelikle yapılaşma kontrol altına alınmalıdır. Doğal alanlar tarihi dokular korunmalıdır. Mesire yerleri göl ormanlık alanlar doğal bırakılmalı her yere işletme adı altında şehir kültürü yayılmamalıdır (Z6).

Bu görüşler dikkate alındığında sağlıklı bir kentleşme ve sürdürülebilir bir turizmin geliştirilebilmesi için öncelikle doğal yapının aşırı turizm ve yapılaşma baskısından korunması gerektiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında Şile'nin sahip olduğu kentsel ve kültürel değerlerin de etkin biçimde korunması ve geliştirilmesi gerektiği katılımcı görüşlerinde vurgulanan bir diğer husustur. Bu konuda belediyenin çalışmalarını özetleyen KG1'in görüşleri şöyledir:

Şile'nin korunması gereken tarihsel bir olgusu da var. Birçok medeniyet burada izler bırakmış. Onların bıraktığı eserler, izler hepsini ortaya çıkararak Şile'nin doğasını, ekolojisini koruyarak İstanbul'da önemli bir turizm destinasyonuna dönüştürmek üzere projelerimiz var. Tarihi değeri var Şile'nin. Kalemiz var, fenerimiz var, mağaralarımız var, birkaç ören yerimiz var, bunları zaten muhafaza ediyoruz, bunları da ön plana çıkarmalıyız. Zaten bunları da yavaş yavaş hayata geçiriyoruz. Bunlardan kale restorasyonu, fenerin restorasyonu var (KG1).

KG1'in görüşleri oldukça dikkat çekicidir. Ancak belirtilen bu çalışmalara karşın katılımcılardan H1 günümüzde tarihi alanların özellikle imar politikası ve yapılaşmadan dolayı büyük bir tehdit altında olduğunu vurgulamaktadır. H1'in bu konudaki görüşleri şöyledir:

İmar, yapılaşma, yeşil doğamızı olumsuz etkiliyor. İnşaat sektörü hızlı ilerliyor. Çevreyi olumsuz etkiliyor. Yapılaşma hoyratça ilerliyor. Ağva'da mezolitik dönem insan yerleşmeleri olduğu bilinen Bayraklıtepe/Kumtepe denilen mevki birinci derece arkeolojik sit alanı, şimdi onu üçüncü derece arkeolojik sit alanı olması için şahıslar müracaatta bulunuyor. Çünkü 3. derece arkeolojik sit alanları imara açılabilir. Sahilköy'de Yontmataş Dönemi insanların yerleştiği birinci derece arkeolojik sit alanı içerisine imar planı gelmiş, yapılaşma olmuş. Hâlen daha da talep var buraların yerleşmeye açılması için, üzerinde daha önce yapılan binalar da var. Yani tarihi yerlerde zarar görüyor bu talepten. Turizme olan talep yüzünden doğal ve tarihi çevrede çok baskı var. Bu nedenle buraların etkin biçimde korunması öncelikli bir mesele olarak görülmeli ve bu konuda politikalar geliştirilmelidir (H1).

Katılımcılardan bazıları da özellikle tarihi alanlarla ilgili kapsamlı bir çalışmanın yapılmadığını ve bu konuda somut adımların atılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Şile'de antik kalıntılar olmasına rağmen, kültürel değerlerimiz olmasına rağmen maalesef Şile'de bu konuda hiçbir atağımız yok. Bir kalemiz biliniyor, bir Şile Feneri'miz biliniyor, ama özellikle bunu görmek için gelen yok. Bu değerlerimizi korumalı ve insanlara aktarmalıyız (KG2).

Bizim köyümüzde 62 adet tescilli eski Şile Ahşap Evi var bunların anıtlar kurulu tarafından planları projeleri hazırlandı fakat hiçbir işlem yapılmadı. Hatta köyümüzde örnek evde yapıldı ama sonuç alınmadı. Bu konuda idari sıkıntı var. Bu evlerin yapılması hem tarihi bir değer korunması hem de turizme kazandırılması anlamına gelecektir (KG7).

Bu soruna dikkat çeken katılımcılardan biri olan Z7 ise görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

Öncelikle doğal ve kentsel sit alanlarını koruma için eylem planı hazırlanmalıdır. Bu çerçevede mevcut stok en üst düzeyde korunmalıdır. Alınan koruma kararlarının yansımalarının esas kullanıcılara aktarılmadığı bir koruma politikası başarılı olamayacaktır. Esas kullanıcılara sahip oldukları her sivil mimarlık örneğinin, içinde bulunduğu sokağın; her sokağın ise genel kentsel dokunun bir parçası olduğu anlatılmalıdır. Esas kullanıcılar, sistemin bir parçası olduklarını anladıkları ve yapılarının turizm ile ilişkisini kurabildikleri ölçüde koruma sistemine katkıda bulunacaklardır. Böylece sürdürülebilir bir koruma bilincinin oluşması sağlanacaktır (Z7).

Bu görüşler genel olarak ele alındığında turizmin ve şehirselleşimin doğal ve tarihi miras üzerinde olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik etkili bir koruma politikasına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu koruma politikası uzun vadede sağlıklı şehirselleşimi ve turizmi de olumlu etkileyebilecektir. Bu bakımdan sürdürülebilir bir koruma bilincinin yerleştirilmesinin önemli olduğu, bunun ise ancak süreklilik arz

eden, kapsamlı ve bağlayıcı politikalarla hayata geçirilebileceği değerlendirilmektedir.

Şile’de sürdürülebilir gelişimi sağlamak üzere alınabilecek tedbirler konusunda katılımcıların çoğunluğu tarafından dile getirilen bir diğer önemli husus ise deniz turizminde aşırı yoğunluktan kaynaklanan sorunların giderilmesidir. Bu hususta tesisleşmenin hem nicelik hem de nitelik olarak iyileştirilmesi ve bu alandaki kapasitenin geliştirilmesi gerektiği sıklıkla dile getirilmektedir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

Plajlarımız başıboş, denizden yeterli faydayı sağlayamıyoruz. Burada Karadeniz rüzgârlı bir yer, yaz turizmi bundan etkileniyor bunun için dalga kıranlar yapılmalı. Plajlar kontrol altına alınmalı, restoranlar, kafeler, büfeler yapılmalı (KG9).

Şile’de tesislere önem verilmiyor maalesef. Tesis sayısı artırılmalı, daha uygun fiyatlarla daha iyi hizmet verilmelidir (KG4).

Muhakkak sahil ve kıyı turizminde reform yapılması şart, bu konuda radikal kararlar alınmalı (H1).

Belediyenin gelenlere bir sınırlama getirmesi gerekir. Bir de tesisler daha çok yapılmalı, insanları oraya yönlendirmeli yoksa çevre çok zarar görüyor (H4).

Kıyılarda dışarıdan gelenlerin kullanacağı tuvalet, duş gibi imkânlar yok. En azından giriş ücreti biraz daha artırılıp bu alanlara yeni düzenlemeler yapılmalı. Bu düzenlemeler yapılmazsa Şile çok çabuk zarar görecektir (KG7).

Deniz turizmi için sahillerde yeterli sayıda kamp alanlarının oluşturulması, duş, lavabo, tuvalet sayılarının artırılması ve hijyen kurallarına daha fazla özen gösterilmesi gerekmektedir. Burada ticaret yapanların da gelen turistlere fırsatçılık yapmadan hizmet vermesinin temin edilmesi gerekmektedir (H5).

Şile’ye piknik yapmaya, kamp kurmaya ve yüzmeye gidiyoruz. Yerel yönetim yetersiz, tuvaletler ve kabinler birçok yerde yok, olanlarda çok pis olabiliyor. Şile’de turizmin daha nitelikli olarak gelişebilmesi için bu sorunların aşılması gerekiyor (Z4).

Bu görüşler değerlendirildiğinde daha nitelikli bir turizm hizmetinin sunulabilmesi için deniz turizminde tesisleşmenin daha nitelikli ve yeterli hale gelmesi gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte bu alanda yapılacak yatırımların çevre kirliliği başta olmak üzere doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri de azaltılabileceği düşünülmektedir.

Katılımcılara göre Şile’de sürdürülebilir bir gelişim için gerçekleştirilmesi gereken çalışmalardan bir diğeri de; yalnızca deniz turizmine odaklanmak yerine, turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilerek bütün yıla yayılmasıdır. Bu konuda bazı görüşler şöyledir:

Nitelikli turizm Şile’de istihdam demek, ama istihdamı üç aya bağlayamazsınız. Biz ilk önce dört mevsim boyunca turisti buraya çekeceğiz. Yani bir talep oluşturmalıyız. Buradaki işletmeler, yatırımcılar ve halk artan talebe cevap verecek, böylece istihdam artacak. Şile yalnızca deniz turizmiyle anılmamalı. Örneğin Şile’nin çok ciddi bir gastronomi kültürü var. Ayrıca çok büyük bir doğa sporları potansiyeli var. Biz bunları tanıtmaya çalışıyoruz. Şile’yi hafta sonları lastiklerle yüzmeye gelenlerin bulunduğu bir ilçeden çok daha kaliteli sezon geçirmek isteyen insanları çeken bir ilçe imajına kavuşturmak istiyoruz (KG2).

Şile’de olan yaz turizmi yılın 12 ayında nasıl yayılabilir, yerel yöneticilerin mutlaka bununla ilgili çalışmalar yapmaları gerekir. Çünkü bizim sadece denizimiz yok tarihi yerlerde var, çok güzel doğamız var. Orman yürüyüşleri, safari yapılabilecek yerler var. Bunları diğer aylara da yaymalı ki buranın halkı ve esnaf da bundan faydalanabilsin(H5).

Burada turizmin çeşitlenmesi lazım. Örneğin eğitim turizmi; bunun peşinde koşulmadı ama üniversitenin Şile üzerinde çok etkisi var. Eğitim turizmi üzerinde mutlaka çalışılmalı. Farklı üniversitelerin de Şile’ye yerleşmesi sağlanmalı. Sağlık turizmi; Şile’de sağlık, turizmi (hastane, huzurevi vb.) geliştirilmeli. Şile Diyabet Köyü Doğancılı’da ama faaliyette değil. Eski evler restore edilmeli, geçmişin kültürünü tanıtan koruma altında 150 ev var. Bu evler restore edilmeli, bunların üst katları konaklama alt katları ise yeme içme alanları veya Şile bezi tanıtım satış merkezi olarak etkin biçimde kullanılmalı. Yeme içme kültürü ve turizmi geliştirilip tanıtılmalı. Şile bezi mutlaka devreye sokulmalı (H1).

İlçede doğa turizmi, plaj turizmi, kültür turizmi gibi potansiyel turizm çeşitleri desteklenmelidir. Özellikle bisiklet kullanımı için bisiklet yolları yaygınlaştırılmalı, köylerdeki kültür korunmalı ve kaliteli şile bezi üreten dokuma tezgâhları kültürel öge olarak desteklenmelidir (Z6).

Turizm için çeşitlendirme çalışmaları yapılmalı. Mesela doğa turizmini geliştirmeleri gerekir (Z3).

Ormanlarımız safari yapılacak potansiyeli var, orman yürüyüş alanları ve bisiklet yolları yapılmalı. Orman içlerinde tesis yok, bunların yapımı sağlanmalı (KG9).

Bot deresi var, dere genişletilip temizlense, gondol turizmine açılabilir. Yazın plajlara günübirlik araçlarla ring yapılabilir. Şile kalesine turlar düzenlenebilir. Köylerde şelaleler ve kaleler var, günübirlik turlar yapılabilir (KG6).

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde Şile’de turizmin çeşitlendirilerek bütün yıla yayılması gerektiği, bunun için ilçenin gereken potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Katılımcılarca belirtilen potansiyel alanlar içerisinde; kültür, gastronomi, eğitim, sağlık, doğa turizmi ve alternatif sportif etkinlikleri dikkat çekmektedir. Söz konusu alanlarda gerçekleştirilecek ilerleme ilçede turizmin gelişimi ve ilçe ekonomisine katkı hususlarında önemli yararlar sağlayabilecektir.

Katılımcılarca ortaya konulan öneriler arasında; ilçede özellikle gençlerin ilgisini çekebilecek sosyal etkinliklerin ve festivallerin sayısının artırılması da yer almaktadır. Bu konudaki görüşler şunlardır:

Gençlerimiz çok gelmek istemiyor buralara. Onlar için eğlence alanları açılabilir. Sinema, tiyatro gibi etkinlik alanları yok burada, bunlara ağırlık verilmeli. Tabi birde festivallere ağırlık verilmeli. Orman alanlarında gençler için kamp alanları, safari alanları, bisiklet alanları yapılmalı (İK5).

Şile’de turizmle ilgili hiç çalışma yok. Eskiden daha çok çalışma vardı, çok çeşitli festivaller eğlenceler vardı. Şimdi hiç yok. Mekânlar daha erken saatte kapanıyor, gençler gelmek istemiyor (İK1).

Şile’ye hemen hemen 20-25 yıldır gelen birisi olarak; eskiden festivallere yer verildiğini görüyordum. Şu an itibariyle onlardan eser kalmadı. Sinema veya tiyatro gibi etkinliklerin olmaması ve gençlere yönelik etkinliklerin olmaması büyük eksiklik. Daha çok festival ve gençler için aktiviteler yapılmalı (İK2).

Sosyal faaliyetler olmadığı için gençler artık burayı tercih etmiyor. Daha çok sosyal faaliyet yapılmalı. Eskiden Şile’de daha çok faaliyetler eğlenceler yapılırdı. Onların yeniden yapılması gerekir (H3).

Bu görüşler çerçevesinde Şile’de gençler başta olmak üzere insanların ilgisini çekecek sosyal ve kültürel etkinliklerin yeterince gerçekleştirilmediği belirtilebilir. Bu kapsamda bu faaliyetlere daha çok yer verilmesi gerekmektedir. Öte yandan katılımcılar tanıtım faaliyetlerine de ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu konuda festivallerin de ilçe’nin tanıtımına katkı sağlayacağı hususu bazı katılımcılarca ifade edilmektedir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Şile’nin tanıtımı ulusal kanallarla yapılabilir. Festivallere ağırlık verilmeli, festivaller de Şile’nin tanıtımına katkı sağlayacaktır. Ancak bu festivallerin tanıtımı da iyi yapılmalı. Mesela burada Şile Bezi Festivali var ama herkes bilmez, bunu iyi tanıtmak gerekir (İK5).

Büyük festivaller düzenlenebilir. Şile Bezi Festivali geliştirilmeli ve ona benzer festivaller yapılmalı. Bunlar Şile’nin zenginliklerinin tanıtılmasına önemlidir (Z1).

Şile’de önemli eksikliklerden biri de tanıtımdır. Çok büyük turistik potansiyel taşıyan zenginlikler var burada ancak bırakın ziyaretçileri buraya her sene gelen yazlıkçılar dahi bilmiyor, yeterince ilgi göstermiyor. Etkili bir tanıtım seferberliği olmalı bence (İK3).

Bu görüşler dikkate alındığında tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmesiyle Şile’de turizm potansiyelinin daha etkili kullanılabileceği, böylelikle sürdürülebilir gelişim hususunda mesafe alınabileceği belirtilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar çerçevesinde araştırmacı tarafından ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

İstanbul ili sınırları içinde bulunan Şile, Çatalca ve Silivri'den sonra İstanbul'un en büyük üçüncü ilçesi olup 736 km² yüzölçümüne ve 60 km sahil şeridinde sahiptir. Sahil kesiminde falezli yüksek kıyıların yanı sıra plajlı alçak kıyılar mevcuttur. Kıyılarda, kıyı kordonları, doğal plajlar, kıyı kumulları ile kıyı oku şekilleri gözlemlenebilmektedir. Akarsu ağzlarında ve ölü falezlerin önlerinde kum ve kısmen çakılların birikmesiyle doğal plajlar oluşmuştur. Özellikle kıyılardaki doğal plajlar deniz turizminin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca falezler, mağaralar, kıyı kumulları gibi birçok doğal yapı sayesinde İlçede çok çeşitli doğal turizm alanları ortaya çıkmıştır.

İklim yönünden genel olarak Akdeniz ve Karadeniz etkilerinin birlikte görüldüğü bir geçiş iklimi özelliği taşıyan Şile'de en sıcak aylar 22,5°C ile temmuz ve 22,7°C ile ağustos aylarıdır. İlçede yağışların en fazla sonbahar ve kış mevsimlerinde gerçekleştiği görülmektedir. Ortalama deniz suyu sıcaklıklarının temmuz, ağustos ve eylül aylarında 20°C üzerindeki olması da İlçede kıyı turizmi için uygun bir durum ortaya koymaktadır. Yağış ve sıcak özelliklerinin uygun olması sebebiyle bölgede kıyı turizmi yağışın az ve sıcaklıkların en yüksek değerlere ulaştığı temmuz ve ağustos aylarında yoğunluk kazanmaktadır.

İlçenin toplam alanının %79'unu oluşturan orman alanları, Şile ilçesinin gelişim yönü ve büyümesi üzerinde öncelikli ve doğal bir belirleyici olmaktadır. Öte yandan ormanlar, yarattığı doğal yaşam alanları ve doğal ekosistemin sürekliliği konusunda önemli bir role sahiptir. Şile su kaynakları bakımından da oldukça zengin bir İlçedir. Şile yüzölçümünün büyük bölümünü kaplayan orman alanları içinde, İstanbul Anadolu yakasında yer alan su kaynaklarının, havza koruma kuşaklarının ve havza sınırlarının önemli bir kısmı yer almaktadır. Darlık Gölü ve Ömerli Baraj Gölü'nün

yanı sıra bölgede yapılması planlanan Sungurlu, Kabaköz, İsaköy baraj gölleri bu kapsamda değerlendirilebilir. İlçe, zengin su kaynaklarıyla İstanbul'un içme suyu ihtiyacının yarıya yakınına karşılık gelmektedir.

Yapılan araştırmalar Şile'nin tarih öncesinde (paleolitik devrinde) iskân edildiği yönünde sonuçlar ortaya koymaktadır. Coğrafi konumunun etkisiyle birçok kavim ve medeniyete ev sahipliği yapmış olan Şile, özellikle liman fonksiyonuyla tarih boyunca yoğun olarak ilgi görmüştür. Burada gelişen ticaret beraberinde farklı kültürlerle etkileşimi getirmiştir. Şile tarihini biçimlendiren bir diğer önemli husus ise baskılardan kaçan Hıristiyanların Şile'de bulunan mağaralara sığınıp burada yaşamış olmasıdır. Bugün Şile'nin birçok yerinde geçmiş medeniyetlerin izlerini taşıyan tarihi kalıntıları bir arada görmek mümkündür. Bu anlamda Britanya, Roma, Bizans ve Osmanlı Dönemi eserleri bir arada görülebilmektedir.

Şile ilçesi sahip olduğu bu özellikler nedeniyle tarihi, kültürel ve doğal turizm kaynakları açısından oldukça zengin bir bölgedir. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 23.02.1992 tarih ve 2796 sayılı kararı ile Şile, Doğal ve Kentsel Sit Alanı olarak iki farklı yönden koruma altına alınmıştır. Kentsel Sit Alanı; Şile ve etrafında bulunan kaleleri, Şile Evlerini, Şile Fenerini ve tarihi kalıntıları kapsamaktadır. Şile'nin doğal varlıkları olan; anıt kayalar, adacıklar, falezler ile birçok mağaranın bulunduğu sahiller de Doğal Sit Alanı statüsündedir. Şile ilçesinde Tarihi ve Doğal Sit Alanı ilan edilen alanlar; Merkez Kentsel Sit Alanı, Domalı (Sahilköy) I. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Doğancılı ve Alacalı I. Derece Doğal Sit Alanı, I. ve II. Derece Arkeolojik Sit Alanı ve Ağva I. Derece Doğal Sit Alanı, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak sıralanmaktadır.

Turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olan Şile'de 2020 yılı verilerine göre; 163 adet belediye belgeli, 6 adet turizm işletme belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır. İlçede üç yıldızlı iki otel, bir butik otel, bir özel belgeli tesis, 26 adet belediye belgeli otel ile 137 adet belediye belgeli pansiyon bulunmaktadır. İlçede toplam yatak kapasitesi ise 4288'dir. Konaklama tesislerinin yerleşim birimlerine göre dağılımlarına bakıldığında, 49 otel, motel ve apart otelin 33'nün (% 67); 102 pansiyonun 51'inin (% 50) Ağva Mahallesi'nde bulunduğu görülmektedir. Diğer

konaklama tesisleri ise İlçenin merkez ve diğer mahallelerinde hizmet vermektedir. Şile’de ayrıca 15 kamping alanı bulunmaktadır. 2008-2019 yılları arası tüm konaklama tesislerinde tesise giriş sayısı ortalaması 111.754 kişidir. Ortalama kalış süreleri belediye belgeli tesislerde 1,7 gün, turizm işletme belgeli tesislerde ise 1,9 gün olarak gerçekleşmiştir. Konaklama tesisi doluluk oranları belediye belgeli tesislerde %18, turizm işletme belgeli tesislerde ise %28’dir. Bu yönüyle İlçede yazın bir milyonu geçen ziyaretçi sayıları dikkate alındığında gününbirlik ziyaretlerin konaklamaya göre çok daha yoğun olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Şile’ye ilişkin genel durumun yanında araştırmanın temel sorularına ilişkin bulgular ele alınacak olursa; araştırmanın ilk sorusu bağlamında Şile’de turizm faaliyetlerinin şehirsiz arazi kullanımına yönelik etkileri içerisinde en dikkat çekici husus ilçede yerleşim alanlarının büyük bir hızla artış göstermesidir. 1990 yılında 1.172 ha olan yerleşim alanı 2018 yılında %242 artarak 4.102 ha alana ulaşmıştır. Bu artışın yanında Şile’de 1990 yılında 124,761 ha olan mera alanının 2018 yılında %24 azalışla 94,762 ha alana; kuru tarım alanlarının ise 3.744,824 ha’dan %26,7’lik azalışla 2.744,474 ha alana gerilediği görülmektedir. Bu gelişim kırsal alanların şehirsiz alanlara dönüşmesi yönünde bir bulgu olarak değerlendirilebilir. İlçede diğer tarım alanları ise söz konusu yıllar içerisinde %14,2 artmıştır. İlçede mera ve kuru tarım alanları azalırken diğer tarım alanları kısmi bir artış göstermektedir. Bunun nedeninin turizm faaliyetlerinin artmaya başlamasıyla yöre halkının yetiştirdiği sebze meyve gibi ürünlere talebin artması olabileceği değerlendirilmektedir. İlçede bu konuda artan talep sonucunda kuru tarım alanlarının diğer tarım alanlarına dönüştürülmesi söz konusu olabilir. 2015 yılında ilçe merkezinde açılan Şile Yeryüzü Pazarı’nın da bu artışta etkili olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu tarih aralığında Şile’de akarsu ve göl alanları %4,8, orman alanları ise %8,7 azalış göstermiştir. Araştırma sahasında yapılan gözlem ve görüşmeler dikkate alındığında bu genel değişimin Şile’de hızla artmakta olan yapılaşma ile ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle köylerde ortaya çıkan yapılaşma neticesinde tarım ve orman alanlarının bir miktar azaldığı belirtilebilir. Bu yapılaşma bağlamında Şile’de özellikle konut ve ikinci konut sayılarının artışının mekânsal gelişim üzerinde önemli etkiler ortaya çıkardığı görülmektedir.

Şile’de 2009 yılında 22.437 konut bulunurken, 2020 yılında konut sayısı %57 artış göstererek 35.379’a ulaşmıştır. İlçede yalnızca 2017-2020 yılları arasında %25 oranında konut artışı meydana gelmiştir. Bu durum ilçede son yıllarda hızlı bir yapılaşma olduğunu göstermektedir. Genel olarak bu yapılaşmanın ikincil konutlar başta olmak üzere turizmle doğrudan ilişkili olduğu belirtilebilir. İlçede 1993-2003 yılları arasında belediye tarafından verilen 1.244 yapı ruhsatının %72’si sayfiye evi %28’i ise daimi ikamet edilen evlere yönelik ruhsatlardır. İlçede tam olarak tespit edilememekle birlikte son yıllarda ikinci konut sayısı daimi yerleşilen konut sayısını geçmiştir. Bu yapılaşma ile birlikte altyapıda da bir miktar gelişim söz konusu olmuştur. Ancak altyapının, yoğun şekilde gelişim gösteren turizmle uyumlu bir hızda gelişmediği anlaşılmaktadır. Özellikle ziyaretçilerin yoğun olduğu dönemlerde altyapıda yetersizlikler yaşanmaktadır.

Şile’de turizmin nüfusun gelişimi üzerindeki etkileri ele alınacak olursa; ilçede turizmin çoğunlukla yaz aylarında ve hafta sonları gününbirlik şekilde gerçekleşmesi mevsimsel olarak önemli bir hareketlilik ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu durum yerleşik nüfus üzerinde doğrudan değil dolaylı bir etkiye sahiptir. Bu dolaylı etkinin sonucunda Şile’de nüfusun son 40 yılda yaklaşık %85 artış gösterdiği görülmektedir. İlçenin turizm açısından çok sayıda ziyaretçi çeken gözde bir alan olması, yazlık konut talebini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ikinci konut artışına paralel olarak bu konutlarda ikamet eden insanların sayısı da artmaktadır. Burada mevsimsel olarak ikamet edenlerin bir kısmı özellikle emeklilik sonrasında devamlı ikamet etmeye başlamışlardır. Bu durum ilçenin nüfusunun artmasında etkili olmuştur. Şile’de 65 yaş üzeri nüfusun oranı Türkiye ve İstanbul’un çok üzerinde olması bu etkiye işaret etmektedir. Sahada yapılan gözlem ve görüşmeler neticesinde emeklilik sonrasında vatandaşların bir bölümünün Şile’ye yerleştiği görülebilmektedir. Bunların büyük bir bölümü ise daha önce yaşadığı yazlık evlerde sürekli ikamet etmeye başlayanlar ya da Şile’yi daha önce turistik amaçlı olarak düzenli şekilde ziyaret edenlerdir.

Şile’de turizmin nüfus üzerinde etkisi hususunda bir diğer etmen ise bölgede son yıllarda artan inşaat faaliyetleridir. İlçede gerek ikinci konutların inşası, gerekse mevsimsel yoğunluğa cevap verebilmek üzere gerçekleştirilen altyapı ve üst yapı

yatırımları bölgede inşaat faaliyetlerinin yoğunlaşmasına neden olmaktadır. İlçeye inşaatlarda çalışmak için gelen işçiler ve bunların bir bölümünün yanlarında getirdikleri aileleri Şile’de nüfus hareketliliğine neden olabilmektedir.

İlçede turizm yoğunluğunun hızlandığı alt ve üst yapı yatırımlarının ve özellikle ulaşım ağının hızla gelişmesi burada yıl boyunca yaşamayı kolaylaştırmakta ve yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu durum da nüfus artışına katkıda bulunabilmektedir. Özellikle Şile’de 2011 yılından sonra yeni karayolunun yapılması sayesinde il merkezine ulaşım oldukça kolaylaşmıştır. Bu nedenle ikinci konutlardaki mevsimsel kullanım bazı ailelerde tüm yıla yayılmaktadır. Öte yandan ikinci konut sahibi olan ailelerin bir bölümünün pandemi sürecinde büyükşehirlere dönmektense Şile’de kalmaya devam ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun nüfus üzerinde ne ölçüde kalıcı bir değişim yaratacağı ise gelecek dönemlerde ortaya konulabilecektir.

Şile’de nüfus bölgesel olarak dengeli bir dağılım sergilememektedir. Şile merkez mahalleleri ile Ağva Mahallesi, kentsel yerleşim bölgelerinin yoğun olduğu alanlardır. Şile’nin merkez mahalleleri ile sahil yerleşimleri yoğun nüfuslanırken, merkeze uzak yerleşimlerde nüfus görece daha düşüktür. Nüfusun yoğunlaştığı yerler dikkate alındığında bunların deniz turizmi açısından ilgi çeken yerler olduğu görülmektedir. Bu durum Şile’de nüfus ve yerleşme üzerinde turizm faaliyetlerinin etkisini belirli bir oranda ortaya koyabilmektedir.

Şile’de turizmin çevresel etkilerine ilişkin bulgular ele alınacak olursa; turizm amaçlı günübirlik ziyaretlerin çok yoğun şekilde gerçekleşmesi neticesinde ortaya çıkan mevsimsel aşırı nüfus, doğal çevre üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır. Ziyaretçilerin bir bölümünün çevre bilinci ve hassasiyetinin düşük olması, doğanın aşırı ve bilinçsiz kullanımı kıyıları, kumul alanları, ormanlar ve su kaynakları başta olmak üzere pek çok doğal alanın kirlenmesine ve zarar görmesine neden olmaktadır. İlçede özellikle yaz mevsiminde önemli ölçüde çevre kirliliği yaşanmaktadır. Özellikle her geçen yıl ilçeye gelen ziyaretçi sayısının artması, ikinci konut yapımının hızlanarak devam etmesi, orman ve kıyı alanlarının bilinçsiz kullanımı bölgeye telafisi güç zararlar verebilme riskini ortaya çıkarmaktadır. Yaşanan bu

çevre kirliliğinin doğal yaşam üzerinde ciddi olumsuz etkileri olabileceği, diğer canlı türlerinin de bu kirlilikten olumsuz şekilde etkilenebileceği değerlendirilmektedir.

Şile’de turizmin ekonomik etkileri ele alındığında; turizmin ilçe için büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Artan turistik ilgi ile birlikte ilçede büyük bir ekonomik gelişim de yaşanmaktadır. İlçede yoğunlaşan turizm faaliyetleri çeşitli alt ve üstyapı yatırımlarını beraberinde getirmiştir. 2013 yılında sayısı yalnızca 16 olan turistik tesis 2020 yılına gelindiğinde on kattan daha fazla artış göstererek 169’a ulaşmıştır. Bunların yanı sıra sahada gerçekleştirilen gözlem ve görüşmeler neticesinde Şile’de halkın bir kısmının evlerinin bir bölümünü pansiyon olarak kiraya verdiği de anlaşılmaktadır. Bu faaliyetler de bölgede ekonomik bir girdi oluşturmaktadır. Ancak bunların büyük çoğunluğunun kayıt dışı olarak faaliyet göstermesi, söz konusu etkinin büyüklüğünün ortaya konulamamasına neden olmaktadır.

Şile’de ekonomik etkilerin göstergelerinden biri olarak ele alınabilecek olan işyeri sayılarında da benzer bir gelişim söz konusudur. İlçede 2009 yılında 2054 özel iş yeri bulunurken, 2020 yılında bu sayı 3399’e ulaşmıştır. Bu anlamda ilçede 11 yıllık süreçte %65,5 oranında artış meydana geldiği görülmektedir. İlçede işveren sayıları incelendiğinde ise 2014 yılının 12. ayında 1117’si faal olmak üzere 2654 işveren sayısı, 2020 yılında 1829’u faal 2534 işverene ulaşmıştır. Sezonluk hizmet veren işverenlerin faal işverenler içinde yer almadığı dikkate alındığında bu alanda bir gelişimin olduğu ancak bu gelişimin mevsimsel olarak çok daha yoğun şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Turizmin Şile ekonomisine katkıları bağlamında istihdam konusu ele alındığında da mevsimselliğin ön plana çıktığı görülmektedir.

Turizmin özellikle yaz aylarında başta esnaflar olmak üzere ilçede olumlu ekonomik etkilere sahip olduğu söylenebilir. Ancak ilçenin İstanbul’a yakınlığından kaynaklı olarak konaklama yerine günübirlik ziyaretlerin çok daha yoğun olması, turizmin Şile’nin ekonomik gelişimi üzerinde beklenenden daha sınırlı bir etkiye sahip olmasına neden olmaktadır. Günübirlik ziyaretçiler konaklama talebinde bulunmadığı gibi, bunların önemli bir bölümü zorunlu giderler dışında ilçede yoğun bir tüketim harcaması da gerçekleştirilmemektedir. Bu nedenle yerel halk turizmden

beklenen ölçüde yarar elde edememektedir. Bu bağlamda turizm ile yerel ekonomi arasındaki bağın yeterince güçlü olmadığı, turizm faaliyetlerinin ekonomi üzerindeki olumlu etkilerine karşın bu etkinin çoğunlukla mevsimsel olduğu ve yıl içinde ekonomik girdinin dengeli dağılmadığı belirtilebilir. Bu bakımdan turizmin yıl geneline yayılması ve yerel ekonomiye katkısının arttırılmasına yönelik politikalara ihtiyaç olduğu görülmektedir

Şile’de turizmin toplumsal-kültürel etkileri hususunda bulgular değerlendirildiğinde; İlçeye gelen ziyaretçilerin önemli bir oranının yerli olması ve bunların da çok büyük çoğunluğunun İstanbul’un farklı ilçelerinden gelmesi ve Şile’nin geçmişten beri İstanbul’un kültürel olarak etki alanı içerisinde yer alması nedeniyle bölgede büyük bir toplumsal ve kültürel dönüşümden söz edilememektedir. Buna karşın Şile’de merkez mahalleler ile Ağva Mahallesi gibi 1960’lı yıllardan bu yana turizm faaliyetlerinin görüldüğü yerleşimler dışında İkinci konut yerleşmeleri ile kırsal görünümünün hızla değiştiği mahallelerde kültürel bir dönüşümden söz edilebilmektedir. Sosyal ve kültürel yaşantı çerçevesinde ele alındığında yazları artan sosyal etkinlikler nedeniyle turizmin olumlu etkilerinden söz edilebilirken, ziyaretçilerin çok yoğun olduğu dönemlerde asayiş sorunlarının ortaya çıkabildiği ve bölge halkının yaşantılarının olumsuz etkilenebildiği görülmektedir.

Şile’de söz konusu değişim ve gelişim bütüncül olarak ele alındığında turizmin; şehirselleşmeler ve arazi kullanımı, konut sayılarının artışı, altyapının gelişimi, nüfusun artışı ve bileşiminin değişimi, ekonomik gelişim, çevresel etkiler, sosyal ve kültürel değişim gibi alanlarda etkileri somut biçimde gözlemlenebilmektedir. İlçede turizm faaliyetlerinin şehirleşme üzerinde belirgin bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte bu gelişimin sürdürülebilir şekilde doğal ve kültürel yapı korunarak devam ettirilmesi oldukça önem arz etmektedir. Bu hususta sağlıklı bir kentleşme ve sürdürülebilir şekilde turizmin geliştirilebilmesi için öncelikle doğal yapı ile kentsel ve kültürel değerlerin turizm ve aşırı yapılaşma baskısından korunması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu konuda ilçede sürdürülebilir bir koruma bilincinin yerleştirilmesinin önemli olduğu, bunun ise ancak süreklilik arz eden, kapsamlı ve bağlayıcı politikalarla hayata geçirilebileceği değerlendirilmektedir.

Şile’de sürdürülebilir gelişimi sağlamak üzere alınabilecek tedbirler konusunda katılımcıların çoğunluğu tarafından dile getirilen bir diğer önemli husus ise deniz turizminde aşırı yoğunluktan kaynaklanan sorunların giderilmesidir. Bu hususta tesisleşmenin hem nicelik hem de nitelik olarak iyileştirilmesi ve bu alandaki kapasitenin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Bu amaçla yapılacak yatırımlar turizmin gelişiminde olumlu etkiler ortaya çıkarabileceği gibi çevre kirliliği başta olmak üzere doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri de azaltılabilecektir.

Şile’de sürdürülebilir bir gelişim için gerçekleştirilmesi gereken çalışmalardan bir diğeri de; yalnızca deniz turizmi odaklı bir strateji yerine, ilçede turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilerek bütün yıla yayılmasıdır. Şile’de bu anlamda önemli bir potansiyelin olduğu görülmektedir. Katılımcılarca belirtilen potansiyel alanlar içerisinde; kültür, gastronomi, eğitim, sağlık, doğa turizmi ve alternatif sportif etkinlikleri dikkat çekmektedir. Söz konusu alanlarda gerçekleştirilecek ilerleme İlçede turizmin gelişimi ve ekonomiye katkı hususlarında önemli yararlar sağlayabilecektir. Bunlarla birlikte katılımcıların önemli bir bölümü; İlçede özellikle gençlerin ilgisini çekebilecek sosyal etkinliklerin ve festivallerin sayısının artırılması, festivallere ve tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu çalışmalarla Şile’ye olan ilgi arttırılabilecek, ilçenin turistik değer taşıyan farklı zenginlikleri de daha çok bilinir hâle gelebilecektir.

Öneriler

Bu bölümde araştırmacı tarafından ortaya konulmuş olan önerilere maddeler hâlinde yer verilmektedir. Bu bağlamda öneriler; politika geliştiriciler ve diğer araştırmacılar için öneriler olmak üzere iki başlık altında ele alınmaktadır.

Politika Geliştiriciler İçin Öneriler

1. Şile ilçesinde kıyıları yoğun turizm ve rekreasyon faaliyetleri etkisiyle tehdit altındadır. Hem doğal alanlar hem de kıyı kullanımları için ilçede kapsamlı bir eylem planı hazırlanmalı, risk altında olan alanlarda ziyaretçi kısıtlamasına gidilmelidir.

2. Şile ilçesinde geniş arazi üzerindeki orman varlığı İstanbul nüfusu için önemli bir rekreasyon alanıdır. Ancak gününbirlik rekreasyon faaliyetleri yaz aylarında kontrol edilemez boyutlara gelebilmektedir. Kontrolsüz yakılan mangal ateşleri orman yangını tehlikesini artırdığı gibi çevreye atılan çöpler de doğal alanları tehdit etmektedir. Kontrolsüz yapılan bu faaliyetler su havzaları için de büyük risk oluşturmaktadır. Konu ile ilgili güçlü cezai müeyyideleri de içeren koruyucu tedbirler sıklaştırılmalı, kapsamlı bir bilinçlendirme çalışması yapılmalıdır.
3. Şile ilçesinde çok sayıda tarihi ve kültürel kaynak bulunmaktadır. Bunların birçoğunda restorasyon çalışmaları ya hiç yapılmamış ya da yetersizdir. Bu çerçevede gerekli restorasyonlar yapılmalı ve bu eserler Şile kültür turizmine kazandırılmalıdır.
4. Yerel yönetimler tarafından ilçede imar planları tekrar gözden geçirilmeli, hassas alanlarda yeni yerleşim yerlerinin açılmasının önüne geçilmelidir. Ayrıca turistik değere sahip doğal alanlarda da özellikle betonarme tarzı yapılaşmaya izin verilmemeli ilçenin doğal dokusuna uygun malzemelerle Şile'ye özgü yapılar teşvik edilmelidir.
5. Şile ilçesinde sanayi, maden faaliyetlerinden oluşmaktadır. İlçede son yıllarda orman alanları içinde artan maden sahaları işletme sonrası muhakkak rehabilite edilmeli, bitki örtüsü ve doğal denge korunmaya çalışılmalıdır.
6. Şile'de deniz turizmine yönelik kapasite geliştirilmeli, altyapı sorunları giderilmeli, ziyaretçilere daha yüksek nitelikli bir hizmet sunulmalıdır. Gelen ziyaretçinin konforlu şekilde tatilini geçirebileceği duş, lavabo ve tuvalet, soyunma kabinleri, şezlong hizmetleri, yeme içme alanları gibi alanlar doğal çevreye zarar vermeyecek biçimde tesis edilmelidir.
7. Şile'de konaklama tesislerinin büyük bölümünü oluşturan pansiyon ve kampingler kontrol altına alınmalıdır. Bu yerlerin daha nitelikli, hijyenik şekilde Şile turizmine katkı sağlayacak standartlara gelebilmeleri için denetleyici ve destekleyici çalışmalar yapılmalıdır.
8. Şile'de turizmin sezonluk bir faaliyet olmaktan çıkarılarak tüm yıla yayılması için yeni stratejiler belirlenmelidir. Bu hususta Şile'nin zengin olan doğal, tarihi ve kültürel turizm potansiyeli etkin olarak kullanılmalı, yıl boyunca ziyaretçi çekebilecek biçimde faaliyetler çeşitlendirilmelidir. Bu konuda

potansiyel alanlar içerisinde; kültür, gastronomi, eğitim, sağlık, doğa turizmi ve alternatif sportif etkinlikler önceliklendirilmelidir.

9. Başta İstanbul olmak üzere Türkiye'yi ziyaret edecek yabancı turistlere yönelik tur operatörlerinin, doğal yönden zengin, kıyı turizmi ve doğa sporları için elverişli olan bu bölgeyi tur programlarına eklemeleri, Şile'ye büyük katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan ulusal ve uluslararası tur operatörleriyle etkin bir işbirliği geliştirilmelidir.
10. Şile ilçesi, İstanbul il merkezlerine yakınlığı sayesinde kongre turizmi için ulaşım ve doğal çekicilik unsurlarına sahiptir. Şile, önemli kongre turizm merkezi olma potansiyeline sahip bir bölgedir. Bu açıdan İlçede 5 yıldızlı ve 4 yıldızlı otellerin sayısı artırılmalı, kongre turizmi için tanıtım ve çalışmalar yapılmalıdır.
11. Şile ilçesi kum ve güneş ile tedavi (thalassotherapie) için oldukça elverişli bir alandır. İlçede özellikle Kumbaba uzun yıllar kumla tedavi merkezi olarak kullanılmıştır. Günümüzde bununla ilgili tesisler kurulmalı ve gerekli tanıtım faaliyetleri yapılmalıdır.
12. Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali Şile için önemli bir kültürel değerdir. Bununla ilgili uluslararası boyutta tanıtıcı etkinliklere yer verilmelidir. Ayrıca festival organizasyonu daha çok ziyaretçi çekecek düzeyde planlanmalıdır.
13. Şile ilçesi çok sayıda kültürel değere sahiptir. Sarıkavak Şakayık Şenliklerin uluslararası düzeyde planlanmalı, bu konuda gerekli tanıtımlar yapılmalıdır. Ayrıca Şile ile özdeşleşmiş önemli değerinden biri olan Şile Palamudu için de festival düzenlenip sonbahar mevsiminde turizme canlılık getirilebilir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. İlçede turistik değer taşıyan çok sayıda doğal, tarihi ve kültürel unsur bulunmaktadır. Bunlarla ilgili ayrıntılı şekilde envanter çıkarılması ihtiyacı bulunmaktadır. Ancak bu tür çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu konuda derinlemesine araştırmalara ihtiyaç olup araştırmacılar tarafından bu alanda çalışmalar gerçekleştirilebilir.
2. Şile jeolojik ve jeomorfolojik açıdan yoğun bir çeşitliliği içerisinde barındıran özel bir bölgedir. Bu bakımdan özellik arz eden alanların jeopark olarak ilan

edilmesi hususunda fizibilite, araştırma ve inceleme çalışmaları gerçekleştirilebilir.

3. Şile İstanbul sınırları içerisinde mavi bayraklı plaja sahip ender yerlerden biri olmakla birlikte zaman içerisinde bu statüsünü kaybetmiştir. Bu çerçevede mavi bayraklı plaj sayısının artırılabilmesi için çevresel değerlendirme ve bilimsel bulgulara dayalı olarak önerilerin ortaya konulmasına dönük çalışmalar gerçekleştirilebilir.
4. Şile orman alanları bakımından oldukça zengin ve ilgi çeken bir bölgedir. Bu kapsamda doğanın korunarak orman içi rekreasyon alanlarının artırılması ve bu alanların taşıma kapasitesinin belirlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.
5. Şile’de ikinci konut sayısı ve bu çerçevede yazları ilçede ikamet eden nüfus miktarı tam olarak bilinmemektedir. Bu kapsamda bu büyüklüğü ve bunun Şile ilçesine etkilerini ortaya koyan çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Andaç, F. (2020). Türk Turizm Hukuku. Y. Dündar & O. Bahar (Editörler). *Turizm Güvenliği* içinde (s. 343-384). Gazi Kitabevi, Ankara.
- Akengin H. & Dinç Y (2019). Turizm sektörünün şehirleşmeye etkileri: Manavgat örneği. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 41, 199-220.
- Akova, İ. (2019). Şehir Coğrafyası, M. Doğan & Ö. Sertkaya Doğan (Editörler). *Beşeri ve Ekonomik Coğrafya* içinde (s. 87-143).Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Aktaş, C. (2005). Türkiye'nin turizm gelirini etkileyen değişkenler için en uygun regresyon denkleminin belirlenmesi, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 163-174.
- Avgın, A. (2015). Kırsal arazinin kentsel arsaya dönüşümünde imar planları ve ulaşım yatırımlarının etkisi; Şile örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, İstanbul.
- Aydın Cura, B. (2017). Şile Balibey Mahallesi sit koruma projesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bahar, O. (2013). Turizm Sektöründe Arz. M. Kozak (Ed.). *Turizm Ekonomisi* içinde (s.54-79). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No 1865, Eskişehir.
- Bozyer, Ü. (2008). Kent dokusunun oluşmasında turizmin etkisi "Bodrum örneği". Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. &Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara.
- Canpulat, G. (1991). Şile-Anadere (Sarısü) ağzı arasındaki Karadeniz kıyılarının jeomorfolojisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Jeoloji Mühendisliği, İstanbul.
- Ceylan, S. (2015). *Ağlasun İlçesinin Alternatif Turizm Kaynakları*. Pegem Akademi, Ankara.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (M. Bütün & S. B. Demir, çev.) Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Çak, M. (2007). Turizm Ekonomisi Teorik Çerçeve. *Türkiye'de Turizm Ekonomisi* içinde, (s.13-34). N. Oktayer, N. Susam, M. Çak (Editörler). İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın No:2007-69, İstanbul.
- Çakır, P. (2001). Turizmin ekonomiye katkısı üzerine genel bir yaklaşım. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 377-393.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya Bilim Alanları Sözlüğü*. Altaş, N. T. (Editör). Pegem Akademi, Ankara.

- Doğanay, H. & Zaman, S. (2021). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Pegem Akademi, Ankara, 7. Baskı.
- Dökmeci, V. & Terzi, F. (2003). Turizm ve şehirleşme. Ö. Ertekin & M. Yüzer (Editörler). *Prof. Dr. Yücel Ünal'a Armağan* içinde, (s.1-6). İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Matbaası, İstanbul.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Doğaner, S. (2013). *Türkiye Kültür Turizmi*. Doğu Kitabevi, İstanbul.
- Ersoy, Ş. (2018). Çeken Akıntı Nedir? C. Şahin, Ö. Erdoğan & M. Öztürk (Editörler). *Suda Boğulmalar ve Çeken Akıntılar Çalıştayı* içinde (s.1-5). Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi.
- Ertek, T.A. (1995). *Kocaeli Yarımadasının Kuzeydoğu Kesiminin Jeomorfolojisi*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Ertek, T.A. & Evren, N. (2017). *Şile İlçesi Coğrafyası*. Dergah Sistem Ofset Basım Yayım, İstanbul.
- Fıratlı, N. (1952). *Şile ve Kalealtı*. Türkiye Turing ve Otomotiv Kurumu, İstanbul.
- Gladstone, D. L. (1998). Tourism urbanization in the United States. *Urban Affairs Review*, 34(1), 3-27.
- Gülbahar, O. (2009). 2000'li yıllarda Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi profili. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 93-112.
- Güner, R. (2013). Sürdürülebilirlik bağlamında Şile kent dokusu analizi: Camcı ve Cami Sokakları. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Restorasyon Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güngör, Ş. (2018). İç Anadolu Bölgesi'nin Turizm Coğrafyası, Ö. Doğan Sertkaya & E. Duran (Editörler). *Türkiye Turizm Coğrafyası* içinde (s. 501-542). Paradigma Yayınları, İstanbul.
- Holleran, M. (2019). *Tourism, Urbanization, and the Evolving Periphery of the European Union*. Springer Nature, Singapore.
- Işık, Ş. (2005). Türkiye'de kentleşme ve kentleşme modelleri, *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 57-71.
- Işık, Ş. & Zoğal, V. (2017). Turizm kentleşmesi kavramı: Antalya örneği. *Ege Coğrafya dergisi* 26(2), 71-94.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2020). İstanbul Konaklama Tesisleri Envanter Raporu, Rapor No: 4, Erişim adresi: <https://visit.istanbul/wp-content/uploads/2021/01/istanbul-konaklama-tesisleri-envanter-raporu.pdf> Erişim tarihi: 10.03.2021.

- Kapan, K. (2018). Turizm faaliyetlerinin şehrşel gelişmeye etkileri: Antalya örneği. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.
- Karal, E. Z. (1995). *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kasar, N. (1987). Şile İlçesi'nin turizm potansiyelinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kayahan, B. (2019). Sürdürülebilir gelişme bağlamında kentsel proje imar planı ilişkisi, Şile(İstanbul) örneği. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul.
- Keleş R. Y. (2020). *Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme Hareketleri*. Palme Yayınevi, Ankara.
- Kızılırmak, İ., Albayrak, A.& Küçükali, S. (2014). Yöresel mutfağın kırsal turizm işletmelerinde uygulanması: Uzungölörneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4(1), 75-83.
- Kotil, M. (1997). Şile Yöresinde ormancılık-madencilik ilişkileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kozak, R. & Evren, N. (1997). Şile'nin turizm arz ve talebinin değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 47-51. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1034335>, Erişim tarihi: 22.12.2020.
- Kozak, M. (2013). Turizm Sektörünün Ulusal Ekonomiler Üzerindeki Etkileri. M. Kozak (Editör). *Turizm Ekonomisi* içinde (s.172-201). Anadolu Üniversitesi Yayını No 2908, Açıköğretim Fakültesi Yayını No 1865, Eskişehir.
- Kurtoğlu, R. (2017). Şehir pazarlaması ve markalaşması kapsamında Yozgat ilinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve öneriler. *Turkish Journal of Marketing*, 2(1), 1-20.
- Manisa, K. & Görgülü, T. (2008). İkincil konutların turizm sektöründe yeniden kullanılabilmesine ilişkin bir model. *Megaron YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 3(1) Erişim adresi: <https://jag.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-85856-ARTICLE-MANISA.pdf>, Erişim tarihi 14.01.2021.
- McGranahan, G. (2015). Urbanization. J. D. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* içinde (s. 958-964). Elsevier. Doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.72120-9>.

- Meydan, A. & Akkuş, A. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 402-422.
- Mullins, P. (1991). Tourism urbanization. *International Journal of Urban And Regional Research*, 15(3), 326-342.
- Muradov, S. (2006). Turizmin kentleşme sürecine etkileri: Alanya örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı, Ankara.
- Muslu, G. (1999). Şile Şehri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşeri ve İktisadi Coğrafya Bilim Dalı, İstanbul.
- Netto, A. P. (2009). What is tourism? Definitions, theoretical phases and principles. J. Tribe (Ed.). *Philosophical Issues in Tourism* içinde (s.43-62). Channel View Publications, Bristol, UK.
- Öcal, T. (2020). *Dikey Şehirleşmenin Coğrafi Analizi Adana Çukurova*. Pegem Akademi, Ankara.
- Öncü, N. (2019). Bodrum’da turizm faaliyetlerinin şehirleşmeye etkisi ve ortaya çıkardığı sorunlar. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Uşak.
- Öner, B. (2002). Şile-Sahilköy arasının kıyı kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fiziki Coğrafya Bilim Dalı, İstanbul.
- Özdemir, Ü. (2020). Türkiye’nin Yerleşme Coğrafyası. S. Doğanay & M. Alım (Editörler), *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası* içinde (s. 61-94). Pegem Akademi, Ankara.
- Özgül, N. (2011). İstanbul İl Alanının Jeolojisi Raporu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı, Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü. Erişim adresi: <https://depremezmin.ibb.istanbul/calismalarimiz/tamamlanmis-calismalar/kent-jeolojisi-calismalari-2/>, Erişim tarihi, 24.12.2020.
- Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods*. Thousand, CA:Sage.
- Pons, A., Rullan Salamanca O., & Murray, I. (2014). Tourism capitalism and island urbanization: tourist accommodation diffusion in the Balearics, 1936-2010. *Island Studies Journal*, 9(2), 239-258.
- Sandal, E. K., Adıgüzel, F. ve Karademir, N. (2020). Changes In Land Use Between The Years Of 1990-2018 In Mersin Province Based On CORINE (Coordination Of Information On The Environment) System. *Kastamonu Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 6(1) 8-18.

- Sezer, Y. (2006). Şile ve civarının (İstanbul) flora ve vejetasyonu. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Serçeoğlu, N. (2014). Yöre halkının mutfak kültürünü tanıma durumunun tespit edilmesi: Erzurum ili örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(4), 36-46.
- Sipahi, H. & Kuzum, C. (2011).Şile Neojen Havzası “Doğal bir endüstriyel hammadde deposu” *Madencilik Türkiye Dergisi*, 17, 66-74.
- Şahin, S.& Karabağ, S. (2020). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Şahin, S. (2018).*Geçmiş, Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Tabakoğlu, C. (2019). Büyükşehirlerde arazi yönetimi ile kırsal arazi kullanımı: Şile modeli. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Geomatik Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tampakis, S., Manolas, E., Karanikola, P., & Koronos, D. (2018). The impact of tourism on the development of the city of Edessa: The views of the citizens. *Journal of Regional & Socio-Economic Issues*, 8(2), 66–76.
- T.C. İstanbul Valiliği (2020). *İstanbul İli 2019 Yılı Çevre Durum Raporu*. İstanbul Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İstanbul Erişim adresi: https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/-istanbul_2019_-cdr_son-20201015102245.pdf , Erişim tarihi: 13.03.2021.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2012). *İstanbul İl Çevre Durum Raporu*. İstanbul Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevresel Etki Değerlendirmesi Şube Müdürlüğü, İstanbul, 2013 Erişim adresi: <https://istanbul.csb.gov.tr/istanbul-cevre-durum-raporu-i-2519> Erişim tarihi: 13.03.2021.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2021). *Konaklama İstatistikleri (Eski Yıllık Bültenler)*. Erişim adresi: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201122/belediye-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>, Erişim tarihi: 18.02.2021.
- Temir, Ş. R. (2010). *Geçmişten Günümüze Şile ve Şile Bezi*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Theobald, W. F. (2005). The meaning, scope, and measurement of travel and tourism. W. F. Theobald (Ed.) *Global Tourism* içinde, (s.23-48). Elsevier Science, Burlington, MA.
- TUROB (2013). *İstanbul Konaklama Kapasitesi Raporu (Rapor No:2)*. Erişim adresi: <http://www.turob.com/Files/TUROB%20Konaklama%20Kapasite%20Raporu%202013.pdf>, Erişim tarihi: 12.02.2021.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2019). *Beşeri Coğrafya İnsan Kültür, Mekan*. Çantay Kitabevi, İstanbul.

- TÜROB (2016). *İstanbul Otel & Kapasite Raporu (Rapor No: 4)*. Erişim adresi: [http://www.turob.com/Files/2016%20T%C3%9CROB%20Konaklama%20Raporu%20\(%C4%B0stanbul\).pdf](http://www.turob.com/Files/2016%20T%C3%9CROB%20Konaklama%20Raporu%20(%C4%B0stanbul).pdf), Erişim tarihi: 12.02.2021.
- United Nations Statistical Division (2010). *International Recommendations for Tourism Statistics 2008 (No. 83)*. United Nations Publications.
- Ünlüöner, K. & Tayfun, A. (2003). Turistlerin yerli halkın tüketim davranışlarına etkileri üzerine ampirik bir araştırma. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 10.
- Qian, J., Feng, D., & Zhu, H. (2012). Tourism-driven urbanization in China's small town development: A case study of Zhapo Town, 1986–2003. *Habitat International*, 36(1), 152-160.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, B. (1994). 19. yüzyılda Bolu Eyaletinin Kocaeli Sancağına bağlı Şile Kazası'nın sosyal ve ekonomik yapısı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Fakültesi, Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yılmaz, A. (2018). Samsun şehrinin turizm altyapısı ve turizmi geliştirme imkânları. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/329528776_SAMSUN_SEHRININ_TURIZM_ALTYAPISI_VE_TURIZMI_GELISTIRME_IMKANLARI I. Erişim Tarihi: 23.02.2021.
- Yılmaz, E. & Çitçi, S. (2011). Kentlerin ortaya çıkışı ve sosyo-politik açıdan Türkiye'de kentleşme dönemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 252-267.
- Zengin, B. (1994). Türkiye turizm coğrafyasının turizm talebine etkileri ve Türkiye-İspanya-Fransa örneği. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı, İstanbul.

Kanun ve Yönetmelikler

- Köy Kanunu (1924, 18 Mart). T.C. Resmi Gazete (Sayı:442). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>. Erişim Tarihi, 16.12.2020.
- On Üç İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 6 Aralık). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 28489). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.pdf> Erişim tarihi:20.12.2020.
- Mesire Yerleri Yönetmeliği (2013, 5 Mart). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 28578). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-9.htm> Erişim tarihi, 14.01.2021.

Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik (2005, 21 Haziran). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 25852). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20058948.pdf> Erişim tarihi, 18.01.2021.

İnternet Kaynakları

- URL-1** <https://sozluk.gov.tr/?q=turizm&aranan=> (Erişim Tarihi: 10.11.2020)
- URL-2** <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>. (Erişim Tarihi: 30.12.2020)
- URL-3** <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>____(Erişim Tarihi: 26.12.2020)
- URL-4** <https://www.ktb.gov.tr/TR-96269/turizm-cesitleri.html> (Erişim Tarihi: 30.12.2020)
- URL-5** <http://www.tokat.gov.tr/sakayik-yaban-gulu-tokat-yaylalarinda#:~:text=Latince%20ismi%20%E2%80%9DPaeonia%20turcica%E2%80%9D%20olan,bir%20bitki%20t%C3%BCr%C3%BC%20olarak%20bilinir>. (Erişim Tarihi 11.02.2021)
- URL-6** <https://bizimhabersile.com/haber/sile%E2%80%99de-sakayik-senligi-> (Erişim Tarihi: 10.01.2021)
- URL-7**https://www.isikun.edu.tr/web/439-5615-1-1/isik_universitesi/isik_universitesi/etkinlikler/geleneksel_4__sile_sarikavak_sakayik_senligi, (Erişim Tarihi: 11.02.2021)
- URL-8** http://www.mavibayrak.org.tr/images/plaj/922315894Sile_Hassas_alan_bilgisi.pdf, (Erişim Tarihi: 11.02.2021)
- URL-9** <https://www.milliyet.com.tr/gundem/ormandan-mangala-mesakkatli-yolculuk-2312553> (Erişim Tarihi: 16.03.2021).
- URL-10** <http://www.sile.bel.tr/mobile/detail/8648> (Erişim Tarihi: 21.03.2021)
- URL-11** <https://korumakurullari.ktb.gov.tr/TR-89214/sit-alanlari.html> (Erişim Tarihi: 06.02.2021)
- URL-12** <https://www.sile.bel.tr/kesfet/tarihi-yapilar/sile-feneri>(Erişim Tarihi: 13.03.2021)
- URL-13** <https://www.sile.bel.tr/kesfet/tarihi-yapilar/sile-kalesi>(Erişim Tarihi: 16.03.2021)
- URL-14** <https://www.sile.bel.tr/kesfet/tarihi-yapilar/sile-tahlisiye-kayikanesi>____(Erişim Tarihi: 14.03.2021)
- URL-15** <https://www.sile.bel.tr/Page/Detail/5404>(Erişim Tarihi: 08.02.2021).

- URL-16** https://www.sile.bel.tr/kesfet/tarihi-yapilar/kumbaba-motel#gallery-4__ (Erişim Tarihi: 10.03.2021)
- URL-17** <https://www.sile.bel.tr/kesfet/tarihi-yapilar/tarihi-cesme-ve-hamamlar#gallery-3> (Erişim Tarihi: 24.02.2021)
- URL-18** <https://www.sile.bel.tr/hizmetlerimiz/kultursanat-ve-turizm-hizmetleri/sile-bezi-kirsal-kadin-kooperatifi> (Erişim Tarihi: 12.03.2021)
- URL-19** <https://www.sabah.com.tr/kultur-sanat/2019/08/29/sile-bezi-festivali-30-agustosta-basliyor> (Erişim Tarihi: 26.12.2020)
- URL-20** <https://www.silehaberleri.com/sile-bezi-dunyaya-aciliyor/> (Erişim Tarihi: 18.01.2021)
- URL-21** <https://www.sile.bel.tr/hizmetlerimiz/kultursanat-ve-turizm-hizmetleri/sile-bezi-kirsal-kadin-kooperatifi#gallery-5> (Erişim Tarihi: 22.02.2021)
- URL-22** <https://sile.bel.tr/kesfet/sile-rehberi/uluslararasi-sile-bezi-kultur-ve-sanat-festivali> (Erişim Tarihi: 24.02.2021)
- URL-23** <https://www.haberler.com/sile-sakayik-senligi-dort-yasinda-4623903-haberi/> (Erişim Tarihi: 25.02.2021)
- URL-24** <https://blog.biletbayi.com/silenin-yoresel-lezzetleri.html/> (Erişim Tarihi: 26.02.2021)
- URL-25** <https://www.sile.bel.tr/kesfet/sile-rehberi/sile-yeryuzu-pazari> (Erişim Tarihi: 09.03.2021)
- URL-26** <https://www.fondazioneslowfood.com/en/what-we-do/earth-markets/> (Erişim Tarihi 09.03.2021)
- URL-27** <https://www.sivilsayfalar.org/tag/yeryuzu-pazarlari/> (Erişim Tarihi: 09.03.2021)
- URL-28** <https://istanbulplajlari.com/sile-plajlari/ayazma-halk-plaji/> (Erişim Tarihi: 27.02.2021)
- URL-29** <https://istanbulplajlari.com/sile-plajlari/kumbaba-plaji/> (Erişim Tarihi: 27.02.2021)
- URL-30** <https://www.demirayak.org/sile-sofular-koyu-hakkinda/> (Erişim Tarihi: 27.02.2021)
- URL-31** <https://sile.bel.tr/kesfet/plajlar/agva-plaji> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- URL-32** <https://medium.com/@silehaberlerigazetesi/%C5%9File-il%C3%A7esi-do%C4%9Fal-g%C3%BCzellikleri-kad%C4%B1rga-koyu-d85181bc8e62> (Erişim Tarihi: 20.02.2021)

- URL-33** <https://www.sile.bel.tr/projeler/alt-yapi-ust-yapi-projeleri/a-la-sile-kadinlar-plaji-projesi> (Erişim Tarihi: 10.03.2021)
- URL-34** <http://www.mavibayrak.org.tr/tr/Default.aspx> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)
- URL-35** <http://www.turcev.org.tr/V2/Default.aspx> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)
- URL-36** <https://sile.bel.tr/kesfet/dogal-guzellikler/jeolojik-miras-boru-kayalar> (Erişim Tarihi: 16.02.2021)
- URL-37** <https://sile.bel.tr/kesfet/dogal-guzellikler/zeki-muren-magarasi> (Erişim Tarihi: 18.02.2021)
- URL-38** <https://sile.bel.tr/kesfet/dogal-guzellikler/sofular-magarasi> (Erişim Tarihi: 18.02.2021)
- URL-39** <https://sile.bel.tr/kesfet/dogal-guzellikler/mesrutiyet-magarasi> (Erişim Tarihi: 19.02.2021)
- URL-40** <https://www.dogadernegi.org/wp-content/uploads/2018/11/mar030-sile-kiyilari-onemli-doga-alanlari-kitabi.pdf> (Erişim Tarihi: 07.03.2021)
- URL-41** www.macerapark.com/ (Erişim Tarihi: 02.03.2021)
- URL-41** <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover> (Erişim Tarihi: 16.02.2021)

EKLER

Ek-1. Şile Konaklama Tesisleri**BELEDİYE BELGELİ TESİS SAYI VE YERLERİ**

SAYI	İŞYERİ UNVANI	ANA FAALİYAT KONUSU	ADRES
1	TÜRKER OTEL	APART OTEL	AĞVA MAH.
2	İPEK KOZA	MOTEL	AĞVA MAH.
3	ELRİO MOTEL	MOTEL	AĞVA MAH.
4	VİLLA PARK MOTEL	MOTEL	AĞVA MAH.
5	MİNTS MOTEL	MOTEL	AĞVA MAH.
6	MOTEL FARUK TURİSTİK TESİSLERİ	OTEL	AĞVA MAH.
7	SHELALE	OTEL	AĞVA MAH.
8	GREENLINE OTEL	OTEL	AĞVA MAH.
9	GÜNAY OTEL AĞVA	OTEL	AĞVA MAH.
10	SİDE MOTEL	MOTEL	AĞVA MAH.
11	VELENA	MOTEL	AĞVA MAH.
12	AĞVA NEHİR EVİ BUTİK OTEL	MOTEL	AĞVA MAH.
13	MOTEL TAHİR	MOTEL	AĞVA MAH.
14	KULFAL OTEL	OTEL	AĞVA MAH.
15	CLUB GRAND BECASSIER	OTEL	AĞVA MAH.
16	RİVER-SİDE	OTEL	AĞVA MAH.
17	TREETOPS PARK OTEL	OTEL	AĞVA MAH.
18	PEDALISA OTEL	OTEL	AĞVA MAH.
19	CLUP GRAND BECASSIER	OTEL	AĞVA MAH.
20	DEFNE OTEL	OTEL	AĞVA MAH.
21	YEŞİLÇAY TATİL KÖYÜ	OTEL İŞLETMECİLİĞİ	AĞVA MAH.
22	AĞVA İNN MOTEL	MOTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
23	MARİNA MOTEL	MOTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
24	BEYAZ KONAK	OTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
25	PALAZ OTEL	OTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
26	HİMALAYA MOTEL	MOTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
27	GİZEMLİ NEHİR	MOTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
28	ALESTA BUTİK OTEL	MOTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
29	LİMAN MOTEL	MOTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
30	HİLL RİVER HOTEL	OTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
31	ÖZTAŞLI TURİZM OTELCİLİK İNŞ.GİD.TİC.LTD.ŞTİ.	OTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
32	MANOLYAM OTEL	OTEL	AĞVA MERKEZ MAH.
33	AĞVA PIAZZA OTEL	OTEL	AĞVA MERKEZ MAH.

34	ŞEREF OTEL	OTEL	BALİBEY MAH.
35	SEHERYELİ APART OTEL	OTEL	BALİBEY MAH.
36	İTERGEN HOTELİ	OTEL	ÇAVUŞ MAH.
37	NEHİR OTEL	OTEL	ÇAVUŞ MAH.
38	ŞİLE BUTİK MOTEL	MOTEL	ÇAVUŞ MAH.
39	DEĞİRMEN OTEL	OTEL	ÇAVUŞ MAH.
40	RÜYA OTEL	OTEL	ÇAVUŞ MAH.
41	TARTARUGA MOTEL	MOTEL	GÖÇE MAH.
42	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ TURİZM VE OTELCİLİK BÖLÜMÜ UYGULAMA TESİSİ	OTEL	İMRENDERE MAH.
43	TRANQİLLA	OTEL	KURFALLI KÖYÜ MAH.
44	PİCCOLO MONDO	OTEL	KURFALLI KÖYÜ MAH.
45	ACQOU VERDE	OTEL	KURFALLI KÖYÜ MAH.
46	MİNORTE	MOTEL	KURFALLI MAH.
47	AĞVA ORMAN EVLERİ	MOTEL	KURFALLI MAH.
48	SWANPARK HOTEL	OTEL	KURFALLI MAH.
49	CASA LAVANDA	OTEL	ULUPELİT MAH.
1	SAYGIN PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
2	PARK MANDALİNE	PANSİYON	AĞVA MAH.
3	ÖZGE PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
4	KÖKÇÜ PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
5	SAHİL PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
6	ÖZGENUR PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
7	MY DREAM	PANSİYON	AĞVA MAH.
8	DENİZ APART PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
9	ÇAKAR PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
10	VİLLA DOR	PANSİYON	AĞVA MAH.
11	ŞİRİN PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
12	KORU PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
13	ASSORTİE LA VİLLA	PANSİYON	AĞVA MAH.
14	GÜL PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
15	YAKAMUZ PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MAH.
16	LETHE EXCULSİVE HOTEL	PANSİYON	AĞVA MAH.
17	MASAL EVİ	PANSİYON	AĞVA MAH.
18	MAVİ AĞVA	PANSİYON	AĞVA MAH.
19	DESTİNA BOYUTİGUE HOTEL	PANSİYON	AĞVA MAH.
20	VENÜS OTEL	PANSİYON	AĞVA MAH.
21	BEYAZ EV	PANSİYON	AĞVA MAH.
22	KAPIM MOTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
23	SAHİL YILDIZI	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
24	ÖZGÜR PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
25	KEYF-İ TIKIR	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
26	LEVENT PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
27	SEA HOUSE HOTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.

28	BEYAZ EV	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
29	ÖZGENUR PANSİYON TATİL EVİ	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
30	ARMONİ PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
31	RİVER ANGEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
32	ŞENOL PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
33	MY WAY AĞVA OTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
34	DENİZ YILDIZI PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
35	ENTEGRİS BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
36	SWEET HOME REVER	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
37	GÜNEŞ PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
38	ASMALI GARDEN	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
39	SEVİMİZ PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
40	MİNTS	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
41	ALA KONUK EVİ	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
42	LARİN OTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
43	UĞUR PANSİYON&KAFFE	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
44	CARPEDİEM MOTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
45	ŞENTÜRK PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
46	BARAN APART PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
47	KAYRA BUTİK OTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
48	AĞVA GÜL PANSİYON 2	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
49	SEA HOUSE HOTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
50	ÖZGE PANSİYON	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
51	TEMMUZ OTEL	PANSİYON	AĞVA MERKEZ MAH.
52	FAÇİBA & DEHA	PANSİYON	AHMETLİ KÖYÜ
53	SİNEMİN APART VİLLALARI	PANSİYON	AKÇAKESE KÖYÜ
54	SPARTİUM VİLLAGE	PANSİYON	AKÇAKESE KÖYÜ MAH.
55	ALACALI BUTİK OTEL	PANSİYON	ALACALI KÖYÜ
56	LAÇINOK PANSİYON	PANSİYON	BAĞLIBEY MAH.
57	HOLIDAY İNN	PANSİYON	BALİBEY MAH

58	AĞLAYANKAYA PANSİYON	PANSİYON	BALİBEY MAH.
59	TİTANİC	PANSİYON	BALİBEY MAH.
60	MURATHAN PANSİYON	PANSİYON	BALİBEY MAH.
61	İSKANDİL BUTİK OTEL	PANSİYON	BALİBEY MAH.
62	PALM BEACH ŞİLE	PANSİYON	BALİBEY MAH.
63	DİKÇATI PANSİYON	PANSİYON	BALİBEY MAH.
64	DİLCEM PANSİYON	PANSİYON	BUCAKLI KÖYÜ
65	NİRVANA	PANSİYON	BUCAKLI MAH.
66	ŞİLE ÇINAR OTEL	PANSİYON	ÇAVUŞ MAH.
67	BEREN PANSİYON	PANSİYON	ÇAVUŞ MAH.
68	ÇAMLIK PANSİYON	PANSİYON	ÇAVUŞ MAH.
69	VİOLET 'A PARK OTEL	PANSİYON	ÇAVUŞ MAH.
70	ÇAMLI BAHÇE PANSİYON	PANSİYON	ÇELEBİ MAH.
71	ÇEPNİ KARDEŞLER İNŞ.SAN. VE TİC.LTD.ŞTİ.	PANSİYON	DOĞANCILI KÖYÜ
72	BLACK SEA	PANSİYON	DOĞANCILI KÖYÜ
73	TİLBE İNŞAAT	PANSİYON	DOĞANCILI KÖYÜ
74	CASTLE NOLANA	PANSİYON	GEREDELİ MAH.
75	VİRA HOTEL	PANSİYON	GÖÇE MAH.
76	PARANTEZ MOTEL LİMİTED ŞİRKETİ	PANSİYON	GÖÇE MAH.
77	SWANPARK HOTEL	PANSİYON	GÖÇE MAH.
78	VİLLA PİNE GARDEN	PANSİYON	GÖÇE MAH.
79	OVACIK PANSİYON	PANSİYON	HACI KASIM MAH.
80	EMEK PANSİYON	PANSİYON	HACI KASIM MAH.
81	YASEMİN SUİTE	PANSİYON	HACI KASIM MAH.
82	CANAN PANSİYON	PANSİYON	HACI KASIM MAH.
83	PHELLOS SUİTES OTEL	PANSİYON	HACI KASIM MAH.
84	ŞİLE RUBY CAFE BİSTRO	PANSİYON	HACIKASIM MAH.
85	TÜMAY APART	PANSİYON	HACIKASIM MAH.
86	LOTUS HOME	PANSİYON	HACIKASIM MAH.
87	VİLLA FERHAT PANSİYON	PANSİYON	İMRENLİ MAH.
88	HEAVEN HİLL	PANSİYON	İSAKÖY MAH.
89	GREEN RİEVER	PANSİYON	İSAKÖY MAH.
90	CİHANGİR VİLLA	PANSİYON	İSAKÖY MAH.
91	DENİZCİLER PANSİYON	PANSİYON	KABAKOZ KÖYÜ
92	MERT PANSİYON	PANSİYON	KABAKOZ KÖYÜ
93	MERT TATİL KÖYÜ	PANSİYON	KABAKOZ KÖYÜ
94	SARIKONAKLAR GARDEN VİLLAGE	PANSİYON	KABAKOZ MAH.
95	KEYİF BUTİK OTEL&RESTAURANT	PANSİYON	KARAMANDERE MAH.
96	GREEN GARDEN KIZILCAKÖY	PANSİYON	KIZILCA MAH.

97	KUMSAL BUTİK OTEL	PANSİYON	KUMBABA MAH.
98	PARADİSE	PANSİYON	KURFALLI KÖYÜ
99	SEAPORT HAUSE	PANSİYON	KURFALLI KÖYÜ MAH.
100	EKOLAND OTEL	PANSİYON	KURFALLI MAH.
101	UÇAR ROYAL	PANSİYON	MEŞRUTİYET MAH.
102	PARMASOLE	PANSİYON	SAHİLKÖY MAH.
1	YEŞİM KAMPİNG	KAMPİNG	AKÇAKESE MAH.
2	ALACALI TURİZM	KAMPİNG	ALACALI MAH.
3	İNCİ KARAVAN	KARAVAN KAMPİNG	ÇAVUŞ MAH.
4	YUNUS KAMPİNG	KAMPİNG	ALACALI MAH.
5	LİMİ KAMPİNG	KAMPİNG	SAHİLKÖY MAH.
6	KILIÇ TURİZM	ÇADIR KAMPİNG	KURFALLI MAH.
7	ALACALI TESİSLERİ	ÇADIR KAMP	ALACALI MAH.
8	GÜNEŞ AİLE KAMPI	KAMPİNG	SAHİLKÖY MAH.
9	FENER KAMPİNG-RESTAURANT	KAMPİNG (BUNGOLOV)	BALİBEY MAH.
10	ÇAKIR KAMPİNG	ÇADIR KAMPİNG	KARACAKÖY MAH.
11	KAÇKAR KAMPİNG	KAMPİNG	SAHİLKÖY MAH.
12	FUSA TATİL KÖYÜ	KAMPİNG	ÇAVUŞ MAH.
13	KAPTAN 'IN YERİ	KAMPİNG	MEŞRUTİYET MAH.
14	SAKLIK OY EVLERİ	CAMPİNG (BUNGALOV)	KABAKOZ MAH.
15	SEFEROĞULLARI ÇADIR KAMPİNG VE BÜFE	ÇADIR KAMP	KURFALLI MAH.

TURİZM İŞLETME BELGELİ TESİS SAYI VE YERLERİ

SAYI	İŞYERİ UNVANI	ANA FAALİYAT KONUSU	ADRES
1	ŞİLE RESORT HOTEL	OTEL	BALİBEY MAH.
2	DEĞİRMEN OTEL	OTEL	ÇAVUŞ. MAH.
3	KURFALI ÖZEL TESİSİ	ÖZEL TESİS	AĞVA MAH.
4	CASA LAVANDA OTEL	BUTİK OTEL	ULUPELİT MAH.
5	KEYİF ŞİLE	PANSİYON	KARAMANDERE MAH.
6	PARMASOLE	PANSİYON	SAHİLKÖY MAH.

Ek-2. Görüşme Formları

ŞİLE'DE TURİZMİN ŞEHİRLEŞMEYE ETKİLERİ HAKKINDA GÖRÜŞME FORMU (KAMU YETKİLİLERİ)

Demografik Bilgiler

Cinsiyet :
Yaş :
Eğitim Durumu :
Meslek/Görev :
Kurum :
Şile'deki Görev Süresi :
İletişim Bilgileri :

Değerli Katılımcı,

Görüşme yapmayı kabul ederek randevu verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ben, Oylum Sakalhoğlu. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisiyim. “Turizm Faaliyetlerinin Şehirselleşmeye Etkileri: Şile Örneği” adlı yüksek lisans tezim kapsamında sizinle görüşme yapmak istiyorum. Tezimin amacı Şile’de turizm faaliyetlerini inceleyerek bunun şehirselleşme üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Bu görüşme kapsamındaki görüşleriniz kimseyle paylaşılmayacak, yalnızca araştırma amacı doğrultusunda değerlendirilecektir. Soruları samimi bir şekilde cevaplandırmanız araştırmanın amacına ulaşmasında çok önemlidir. İzin vererseniz, daha sonra yazılı hâle getirerek analiz etmek üzere görüşmenin ses kaydını yapmak istiyorum. İstedığınız zaman görüşmeyi sonlandırma hakkınızın olduğunu belirtmek isterim. Görüşmeyi kabul ettiğiniz ve ses kaydı alınmasına izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Oylum Sakalhoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sorular

1. Şile'deki turizm faaliyetleriyle ilgili genel olarak düşünceleriniz nelerdir?
2. Şile'de tarihsel süreç içerisinde hangi turizm faaliyetleri nasıl bir gelişim göstermiştir?
  - a. Kıyı turizmi
  - b. Doğa turizmi
  - c. Tarihi ve kültürel turizm
  - d. Diğer turizm alanları
3. Şile'de turizmin gelişiminin nüfus üzerinde nasıl bir etkisi olmuştur?
  - a. Genel nüfus
  - b. Kırsal ve şehirsal nüfus
  - c. Mevsimsel nüfus hareketliliği ve ikinci konut nüfusu
  - d. Yaş grupları açısından nüfusun yapısı
  - e. Diğer hususlar
4. Şile'de turizm faaliyetleri mekânsal gelişim üzerinde nasıl etkili olmuştur?
  - a. Mekânsal açıdan genel görünüm nasıl farklılaşmıştır?
  - b. İkinci konut ve diğer inşaat faaliyetleri nasıl bir gelişim göstermiştir?
  - c. Diğer mekânsal hususlar
5. Şile'de turizm faaliyetleri ulaşım ve altyapıyı olumlu ve olumsuz yönlerden nasıl etkilemiştir?
6. Turizm faaliyetlerinin çevre üzerinde olumlu ve olumsuz açılardan ne gibi etkileri olmuştur?
  - a. Doğal çevre üzerindeki etkileri
  - b. Tarihi ve kültürel çevre üzerindeki etkileri
  - c. Diğer çevresel hususlar
7. Turizmin ekonomik açıdan olumlu ve olumsuz etkileri neler olmuştur?
8. Turizm, halkın sosyal ve kültürel yapısını olumlu ve olumsuz açılardan nasıl etkiledi?
9. Şile'de doğal, tarihi ve kültürel çevrenin korunarak geliştirilmesi ve turizm potansiyelinin etkin biçimde kullanılabilmesi için ne tür çalışmalar yapılmakta/planlanmaktadır.
10. Sizce Şile'de sürdürülebilir olarak turizmin geliştirilmesi ve var olan potansiyelin etkin kullanılması için neler yapılmalıdır?

ŞİLE'DE TURİZMİN ŞEHİRLEŞMEYE ETKİLERİ
HAKKINDA GÖRÜŞME FORMU
(ŞİLE HALKI)

Demografik Bilgiler

Cinsiyet :
Yaş :
Eğitim Durumu :
Meslek :
Şile'deki İkamet Süresi :
İletişim Bilgileri :

Değerli Katılımcı,

Görüşme yapmayı kabul ederek randevu verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ben, Oylum Sakallıoğlu. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisiyim. “Turizm Faaliyetlerinin Şehirselleşmeye Etkileri: Şile Örneği” adlı yüksek lisans tezimin kapsamında sizinle görüşme yapmak istiyorum. Tezimin amacı Şile’de turizm faaliyetlerini inceleyerek bunun şehirselleşme üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Bu görüşme kapsamındaki görüşleriniz kimseyle paylaşılmayacak, yalnızca araştırma amacı doğrultusunda değerlendirilecektir. Soruları samimi bir şekilde cevaplandırmanız araştırmanın amacına ulaşmasında çok önemlidir. İzin verirseniz, daha sonra yazılı hâle getirerek analiz etmek üzere görüşmenizin ses kaydını yapmak istiyorum. İstedığınız zaman görüşmeyi sonlandırma hakkınızın olduğunu belirtmek isterim. Görüşmeyi kabul ettiğiniz ve ses kaydı alınmasına izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Oylum Sakallıoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sorular

1. Şile'deki turizm faaliyetleriyle ilgili genel olarak düşünceleriniz nelerdir?
2. Şile'de tarihsel süreç içerisinde hangi turizm faaliyetleri nasıl bir gelişim göstermiştir?
  - a. Kıyı turizmi
  - b. Doğa turizmi
  - c. Tarihi ve kültürel turizm
  - d. Diğer turizm alanları
3. Şile'de turizmin gelişiminin nüfus üzerinde nasıl bir etkisi olmuştur?
  - a. Genel nüfus
  - b. Kırsal ve şehirsal nüfus
  - c. Mevsimsel nüfus hareketliliği ve ikinci konut nüfusu
  - d. Yaş grupları açısından nüfusun yapısı
  - e. Diğer hususlar
4. Şile'de turizm faaliyetleri mekânsal gelişim üzerinde nasıl etkili olmuştur?
  - a. Mekânsal açıdan genel görünüm nasıl farklılaşmıştır?
  - b. İkinci konut ve inşaat faaliyetleri nasıl bir gelişim göstermiştir?
  - c. Diğer mekânsal hususlar
5. Şile'de turizm faaliyetleri ulaşım ve altyapıyı olumlu ve olumsuz yönlerden nasıl etkilemiştir?
6. Turizm faaliyetlerinin çevre üzerinde olumlu ve olumsuz açılardan ne gibi etkileri olmuştur?
  - a. Doğal çevre üzerindeki etkileri
  - b. Tarihi ve kültürel çevre
  - c. Diğer çevresel hususlar
7. Turizmin ekonomik açıdan olumlu ve olumsuz etkileri neler olmuştur?
8. Turizm, halkın sosyal ve kültürel yapısını olumlu ve olumsuz açılardan nasıl etkiledi?
9. Sizce Şile'de sürdürülebilir olarak turizmin geliştirilmesi ve var olan potansiyelin etkin kullanılması için neler yapılmalıdır?
10. Şile'de gerçekleşen turizm faaliyetlerinden beklentileriniz nelerdir?

**ŞİLE’DE TURİZMİN ŞEHİRLEŞMEYE ETKİLERİ
HAKKINDA GÖRÜŞME FORMU
(ZİYARETÇİ)**

Demografik Bilgiler

Cinsiyet :
Yaş :
Eğitim Durumu :
Meslek :
İkamet Ettiği İl :
İletişim Bilgileri :

Değerli Katılımcı,

Görüşme yapmayı kabul ederek randevu verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ben, Oylum Sakallıoğlu. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisiyim. “Turizm Faaliyetlerinin Şehirselleşmeye Etkileri: Şile Örneği” adlı yüksek lisans tezimin kapsamında sizinle görüşme yapmak istiyorum. Tezimin amacı Şile’de turizm faaliyetlerini inceleyerek bunun şehirselleşme üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Bu görüşme kapsamındaki görüşleriniz kimseyle paylaşılmayacak, yalnızca araştırma amacı doğrultusunda değerlendirilecektir. Soruları samimi bir şekilde cevaplandırmanız araştırmanın amacına ulaşmasında çok önemlidir. İzin verirseniz, daha sonra yazılı hâle getirerek analiz etmek üzere görüşmenizin ses kaydını yapmak istiyorum. İstedığınız zaman görüşmeyi sonlandırma hakkınızın olduğunu belirtmek isterim. Görüşmeyi kabul ettiğiniz ve ses kaydı alınmasına izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Oylum Sakallıoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sorular

- 1) Hangi tür etkinliklerinde bulunmak üzere Şile'ye geldiniz? Buradaki deneyimleriniz hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?
- 2) Şile'ye yaptığımız daha önceki ziyaretlerle karşılaştığımızda, ilçede turizmin gelişimini nasıl değerlendirirsiniz?
  - a. Turizm etkinliklerinin çeşitliliği
  - b. Turistik mekânların sayı ve niteliği
  - c. Konaklama alanlarının çeşitliliği ve yeterliliği
  - d. Diğer hususlar
- 3) Şile'ye yaptığımız daha önceki ziyaretlerle karşılaştığımızda, ilçede şehrsel gelişimi nasıl değerlendirirsiniz?
  - a. Nüfus açısından
  - b. Mekân açısından
  - c. Ulaşım ve altyapı açısından
  - d. Doğal çevre açısından
  - e. Sosyal ve kültürel durum açısından
- 4) Sizce Şile'deki şehrsel gelişim üzerinde turizm hangi açılardan ve ne düzeyde etkili olmaktadır?
- 5) Şile'de doğal, tarihi ve kültürel çevrenin korunarak turizmin geliştirilmesi ve turizm potansiyelinin etkin biçimde kullanılabilmesi için sizce ne tür çalışmalar yapılmalıdır.

ŞİLE’DE TURİZMİN ŞEHİRLEŞMEYE ETKİLERİ
HAKKINDA GÖRÜŞME FORMU
(İKİNCİ KONUT SAHİBİ)

Demografik Bilgiler

Cinsiyet :
Yaş :
Eğitim Durumu :
Meslek :
İkamet Ettiği İl :
İkinci Konutun Bulunduğu Mahalle :
Kaç yıldır Şile’de İkinci Konut Sahibi :
İletişim Bilgileri :

Değerli Katılımcı,

Görüşme yapmayı kabul ederek randevu verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ben, Oylum Sakallıoğlu. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisiyim. “Turizm Faaliyetlerinin Şehirselleşmeye Etkileri: Şile Örneği” adlı yüksek lisans tezimin kapsamında sizinle görüşme yapmak istiyorum. Tezimin amacı Şile’de turizm faaliyetlerini inceleyerek bunun şehirselleşme üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Bu görüşme kapsamındaki görüşleriniz kimseyle paylaşılmayacak, yalnızca araştırma amacı doğrultusunda değerlendirilecektir. Soruları samimi bir şekilde cevaplandırmanız araştırmanın amacına ulaşmasında çok önemlidir. İzin verirseniz, daha sonra yazılı hâle getirerek analiz etmek üzere görüşmenizin ses kaydını yapmak istiyorum. İstedığınız zaman görüşmeyi sonlandırma hakkınızın olduğunu belirtmek isterim. Görüşmeyi kabul ettiğiniz ve ses kaydı alınmasına izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Oylum Sakallıoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sorular

1. İkinci yerleşim yeriniz olarak Şile'yi seçmenizin nedenleri nelerdir? Yıl içerisinde bu konutunuzda ikamet etme süreniz ne kadar?
2. Şile'deki turizm faaliyetleriyle ilgili genel olarak düşünceleriniz nelerdir?
3. Şile'de tarihsel süreç içerisinde hangi turizm faaliyetleri nasıl bir gelişim göstermiştir?
  - a. Kıyı turizmi
  - b. Doğa turizmi
  - c. Tarihi ve kültürel turizm
  - d. Diğer turizm alanları
4. Şile'de turizmin gelişiminin nüfus üzerinde nasıl bir etkisi olmuştur?
  - a. Genel nüfus
  - b. Kırsal ve şehirsal nüfus
  - c. Mevsimsel nüfus hareketliliği ve ikinci konut nüfusu
  - d. Yaş grupları açısından nüfusun yapısı
  - e. Diğer hususlar
5. Şile'de turizm faaliyetleri mekânsal gelişim üzerinde nasıl etkili olmuştur?
  - a. Mekânsal açıdan genel görünüm nasıl farklılaşmıştır?
  - b. İkinci konut ve inşaat faaliyetleri nasıl bir gelişim göstermiştir?
  - c. Diğer mekânsal hususlar
6. Şile'de turizm faaliyetleri ulaşım ve altyapıyı olumlu ve olumsuz yönlerden nasıl etkilemiştir?
7. Turizm faaliyetlerinin çevre üzerinde olumlu ve olumsuz açılardan ne gibi etkileri olmuştur?
  - a. Doğal çevre üzerindeki etkileri
  - b. Tarihi ve kültürel çevre
  - c. Diğer çevresel hususlar
8. Turizmin ekonomik açıdan olumlu ve olumsuz etkileri neler olmuştur?
9. Turizm, halkın sosyal ve kültürel yapısını olumlu ve olumsuz açılardan nasıl etkiledi?
10. Sizce Şile'de sürdürülebilir olarak turizmin geliştirilmesi ve var olan potansiyelin etkin kullanılması için neler yapılmalıdır?
11. Şile'de gerçekleşen turizm faaliyetlerinden beklentileriniz nelerdir?